

Myndigheten för yrkeshögskolan

**Återrapportering av regeringsuppdrag.
Uppföljning av konsekvenser av Covid-19-pandemin
i yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildning samt
tolkutbildning.**

Foto: Scandinau.

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Återrapportering av regeringsuppdrag Uppföljning av konsekvenser av Covid- 19-pandemin i yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildning samt tolkutbildning

Sammanfattning

De dialoger som Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har haft med utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och utbildningar med endast tillsyn samt tolkutbildningar inom folkbildningen tillsammans med resultat från telefonintervjuer, enkäter, tillsyn och kvalitetsgranskning, visar att omställningen till distansundervisning under coronapandemin i huvudsak har fungerat väl, såväl ur organisatoriskt som ur pedagogiskt perspektiv. Utbildningarna har i huvudsak kunnat genomföras på ett sätt som inte påverkat utbildningsmålen.

Även om det finns kopplingar till effekter av pandemin i ett fåtal anmälningsärenden om brister i utbildningar är det inte möjligt att dra några slutsatser om att coronapandemins påverkan har lett till brister i de utbildningar som myndigheten ansvarar för på ett övergripande plan. I kvalitetsgranskningen har myndigheten sett att utbildningsanordnarna i stor utsträckning kunnat upprätthålla en hög och jämn kvalitet under pandemin. I samband med kvalitetsgranskningen har myndigheten noterat att de utbildningsanordnare som har kunnat tillämpa ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete har klarat omställningen i utbildningens genomförande bäst.

Den studerandeenkät som myndigheten genomfört bland studerande på yrkeshögskolan och på konst- och kulturutbildningar visar att en majoritet av de studerande upplever att pandemin påverkat utbildningen negativt som helhet. Samtidigt har många studerande en positiv syn på de anpassningar utbildningsanordnarna gjort för att få utbildningssituationen att fungera trots pandemin.

För yrkeshögskolans vidkommande är det lärande i arbete (LIA) som har medfört de största utmaningarna när det kommer till genomförande. Det syns i de anmälningar om brister i utbildning som myndigheten tagit emot under pandemin. I studerandeenkäten uppger hälften av de studerade att LIA:n påverkats negativt av pandemin. Samma mönster syns i enkäten bland studerande på konst- och kulturutbildningarna när de gäller de praktiska momenten i utbildningarna. Även i intervjuer med studerande och utbildningsanordnare inom tolkutbildningen framkommer att de praktiska momenten varit svåra att genomföra.

När det gäller inställda utbildningsomgångar och outnyttjade platser i yrkeshögskolan har dessa minskat mycket under 2020 och 2021. När det gäller de korta konst- och kulturutbildningarna har dock pandemin medfört att flera utbildningsomgångar ställdes in under 2020, vilket delvis bidrog till att färre studerande påbörjade en sådan utbildning under året. Inom tolkutbildningen har pandemin lett till att många kortkurser och sommarkurser vid folkhögskolor ställts in, vilket innebär att de gått miste om betydande intäkter.

Under pandemin har antalet sökande till yrkeshögskolan ökat. Det har även antalet tidiga avhopp. Prognosen avseende examensgrad i yrkeshögskolan för 2021 tyder på att den minskar något. Det är dock osäkert hur mycket av detta som är en ren pandemieffekt. I den senaste sysselsättningsstudien för yrkeshögskolan viker resultatet avseende andel examinerade i arbete – särskilt inom utbildningsområdet Hotell, restaurang och turism. Andelen examinerade i arbete som följts upp av utbildningsanordnarna själva under 2020 har fortsatt att minska ytterligare. Dessa resultat bedöms vara konsekvenser av pandemin. Det är dock för tidigt att bedöma vilka långsiktiga konsekvenser som pandemin kommer att få på yrkeshögskolans resultat.

Inom ramen för uppdraget att följa upp konsekvenserna av coronapandemin för utbildningarna inom myndighetens ansvarsområde ingick även att inhämta kunskap om resultaten av regeringens beslut om insatser. För myndighetens vidkommande är det följande insatser som är aktuella:

- Försöksverksamhet för en snabbare väg genom yrkeshögskolan

- Extra platser för kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan
- Ökat antal studieplatser på beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan
- Stöd till distansundervisning
- Ökad satsning på specialistundersköterskor

Samtliga satsningar genomfördes på kort tid och pågår fortfarande. Av de resultat som för närvarande går att följa upp, så bedömer myndigheten att satsningarna har varit ändamålsenliga, att både myndigheten och utbildningsanordnarna med kort varsel har kunnat respondera på nya behov. Slutligen har de aktuella satsningarna bidragit till omställning på flera sätt såväl för enskilda individer som för arbetslivet i stort.

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Uppdraget	6
1.2	Disposition	6
1.3	Bakgrund.....	6
1.4	Underlag för att identifiera konsekvenser av coronapandemin	7
2	Gemensamma insatser för utbildningsformerna	7
2.1	Myndighetens förhållningssätt och kommunikation.....	7
2.2	Genomförande av kvalitetsgranskning.....	9
2.3	Genomförande av tillsyn	10
2.4	Särskilt pedagogiskt stöd	11
2.5	Stöd till distansundervisning.....	11
3	Yrkeshögskolan.....	13
3.1	Utbildningsanordnare.....	14
3.1.1	Dialog med utbildningsanordnarnas intresseorganisationer.....	14
3.1.2	Intervjuer med YH-anordnare våren 2020	14
3.1.3	Enkät till utbildningsledare hösten 2020.....	15
3.2	Uppföljning av utbildningarnas genomförande	15
3.2.1	Outnyttjade platser vid start.....	15
3.2.2	Resultat av tillsyn i yrkeshögskolan.....	18
3.2.3	Resultat av kvalitetsgranskning i yrkeshögskolan	19
3.2.4	Särskilda iakttagelser avseende arbetslivsanknytning	19
3.3	Studerande	21
3.3.1	Sökande.....	21
3.3.2	Tidiga avhopp har ökat från YH-utbildningar med start hösten 2020 jämfört med tidigare år	24
3.3.3	Prognostiserad fortsatt minskande examensgrad inom YH	27
3.3.4	Resultat av studerandeenkät.....	30
3.3.5	Studenthälsa	34
3.3.6	Sysselsättning	35
3.3.7	Resultat sexmånadersuppföljningar	36
3.4	Arbetsliv	37
3.5	Sammanfattning.....	39
3.5.1	Pandemins kortsiktiga påverkan på yrkeshögskolan.....	39
3.5.2	Pandemins långsiktiga påverkan på yrkeshögskolan.....	40
4	Uppföljning av regeringens beslut och insatser för yrkeshögskolan.....	41
4.1	Försöksverksamhet för en snabbare väg genom yrkeshögskolan	41
4.2	Extra platser till kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan.....	43
4.3	Ökat antal platser på beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan	44
4.4	Ökad satsning på specialistundersköterskor.....	47
5	Konst- och kulturutbildningar och utbildningar med endast tillsyn.....	48
5.1	Uppföljning av utbildningarnas genomförande	49
5.1.1	Inställda utbildningsomgångar.....	49
5.1.2	Nyttjade årsplatser	50
5.1.3	Nyttjandegraden av statsbidrag.....	50
5.1.4	Anmälningar om brister i utbildningar.....	51
5.1.5	Observationer vid kvalitetsgranskning.....	51
5.2	Studerandes resultat och upplevelse	52
5.2.1	Studerandeavbrott.....	52
5.2.2	Studerande som slutfört utbildning.....	53

5.2.3	Resultat av studerandeenkät.....	54
5.3	Utbildningsanordnares förutsättningar och upplevelse	58
5.3.1	Dialog med utbildningsanordnare.....	58
5.3.2	Påverkan på genomförandet av utbildningarna.....	59
5.3.3	Förutsättningar för studerande	60
5.3.4	Ekonomiska förutsättningar.....	60
5.4	Sammanfattning	61
6	Tolkutbildningar inom folkbildningen.....	63
6.1	Uppföljning av utbildningarnas genomförande	63
6.1.1	Nyttjandegraden av statsbidrag.....	63
6.1.2	Startade och inställda utbildningar	64
6.1.3	Inställda kurser.....	65
6.1.4	Ansökningar till tolkutbildningarna	65
6.1.5	Validering	67
6.1.6	Resultat av kvalitetsgranskning.....	68
6.1.7	Tillsynen.....	68
6.1.8	Anmälningssärenden	68
6.2	Deltagarnas upplevelser och resultat	68
6.2.1	Resultat från intervjuer med deltagare	68
6.2.2	Genomströmning.....	69
6.3	Utbildningsanordnares förutsättningar och upplevelse	71
6.3.1	Dialog med utbildningsanordnare.....	71
6.4	Sammanfattning	74
6.4.1	Pandemins kortsiktiga påverkan på tolkutbildningar	74
6.4.2	Pandemins långsiktiga påverkan på tolkutbildningar.....	75
7	Avslutande reflektion	76
7.1	Stor omställning	76
7.2	En tudelad bild	77
7.3	Ändamålsenliga insatser under pandemin	77
7.4	Pandemins långsiktiga effekter är osäkra	79
7.4.1	Svårbedömt kompetensbehov.....	79
Bilaga 1		81
	Studerandeenkät yrkeshögskoleutbildningar.....	81
Bilaga 2		86
	Studerandeenkät konst- och kulturutbildningar	86

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ska följa upp konsekvenser av coronapandemin för de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för. Syftet ska vara att inhämta kunskap om resultaten av regeringens, myndighetens egna och andra myndigheters beslut och insatser på både kort och något längre sikt när det gäller dessa utbildningsformer. Myndigheten ska vid uppföljningen bland annat ta hänsyn till frågor om kvalitet, rättssäkerhet och studieresultat när det gäller utbildningarna. Myndigheten ska inom ramen för uppdraget föra en dialog med utbildningsanordnare inom utbildningsformerna och inhämta erfarenheter från berörda myndigheter och andra relevanta aktörer. Myndigheten ska löpande redovisa uppdraget till regeringen (Utbildningsdepartementet) och en slutredovisning ska lämnas senast den 1 december 2021.

1.2 Disposition

I kapitel 1 beskrivs bakgrunden till uppdraget och vilka underlag som MYH har använt för att följa upp och bedöma konsekvenserna för de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för. Kapitel 2 beskriver gemensamma åtgärder som myndigheten vidtagit för alla utbildningsformer, arbetssätt samt hur myndigheten har kommunicerat med sina intressenter.

I de följande kapitlen redogörs för resultat och konsekvenser för respektive utbildningsform, resultaten av de specifika insatser som regeringen initierat rörande MYH:s verksamhet under pandemin samt ett kapitel med avslutande reflektion.

Inom ramen för uppdraget att följa upp konsekvenserna av coronapandemin för utbildningarna inom myndighetens ansvarsområde, och utifrån syftet att inhämta kunskap om resultaten av regeringens beslut insatser, tolkar myndigheten att de av regeringens beslut och insatser som är aktuella för uppföljning är följande:

- Försöksverksamhet för en snabbare väg genom yrkeshögskolan
- Extra ansökningsomgång för kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan
- Ökat antal studieplatser på beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan
- Stöd till distansundervisning
- Ökad satsning på specialistundersköterskor

Resultaten av de beslut som enbart rör yrkeshögskolan redovisas i kapitel 4. Insatsen *Stöd till distansundervisning* som omfattar ett utökat stöd till utbildningsanordnare inom de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för i frågor som rör distansundervisning redovisas i avsnitt 2.5.

1.3 Bakgrund

Efter att regeringen den 1 mars 2020 deklarerade det nya coronaviruset som ett samhällsfarligt virus och Folkhälsomyndigheten den 11 mars uppdaterade sin riskbedömning till mycket hög när det gäller risk för spridning av coronaviruset, beslutade myndighetens ledning att ha dagliga ledningsmöten för att på bästa sätt kunna hantera frågor och problem som pandemin gav upphov till. Till att börja med säkrades myndighetens interna processer och rutiner för kommunikation och information riktade till utbildningsanordnare etablerades. Myndighetens sedvanliga dialoger med utbildningsanordnarnas intresseorganisationer intensifierades på ett tidigt stadium.

Myndigheten för yrkeshögskolan fick den 17 juni 2020 i uppdrag att följa upp konsekvenser av coronapandemin för yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar samt

tolkutbildningar. Tidigare under året hade myndigheten på eget initiativ följt upp utbildningsanordnarnas situation och övergången från bunden till distansundervisning.

1.4 Underlag för att identifiera konsekvenser av coronapandemin

Den uppföljning som är av betydelse för att följa vilka konsekvenser coronapandemin inneburit för utbildningsformerna är sådant som myndigheten normalt bevakar för att följa utbildningarnas utveckling och resultat. Det handlar till exempel om kvantitativa uppgifter, såsom uppgifter om inställda utbildningsomgångar, antalet nyttjade årsplatser och nyttjandegraden av statsbidraget.

Utöver sådana uppgifter kan även resultat och observationer från studerandeklagomål, övrig tillsyn och kvalitetsgranskning som myndigheten genomför ge svar på hur utbildningarna påverkats av coronapandemin. Till detta läggs uppföljning av särskilt pedagogiskt stöd, ansökningar om att senarelägga lärande i arbete (LIA) samt ansökningar om att få möjlighet att dokumentera studieresultat i ett sent skede.

När det gäller i vilken utsträckning coronapandemin har påverkat de studerandes resultat har uppgifter om studerandeavhopp och i vilken utsträckning de studerande slutfört utbildningarna analyserats. Utöver detta har information om hur de studerande upplevt att pandemin påverkat utbildningarna samlats in genom en webbenkät.

MYH har även följt upp den rapportering som utbildningsanordnarna inom yrkeshögskolan lämnar till myndigheten om andel studerande i arbete sex månader efter examen.¹

Genom dialoger med utbildningsanordnare i form av möten, intervjuer och enkäter, har myndigheten samlat in underlag som beskriver utbildningsanordnarnas upplevelse av hur coronapandemin påverkat verksamheten.

MYH även samlat kunskap genom de rapporter och analyser som andra myndigheter har publicerat under pandemin.

2 Gemensamma insatser för utbildningsformerna

I detta kapitel redovisas ställningstaganden som myndigheten gjorde för att hantera de utmaningar som berörda utbildningsanordnare stod inför för att bedriva utbildning, myndighetens kommunikation till berörda intressenter samt hur planerad tillsyn och kvalitetsgranskning skulle genomföras och de övergripande resultaten av dessa insatser. Utöver det redovisas iakttagelser från insatser avseende särskilt pedagogiskt stöd och resultat av stöd till distansundervisning.

2.1 Myndighetens förhållningssätt och kommunikation

I samband med att pandemin bröt ut organiserade myndigheten snabbt en kriskommunikation i enlighet med befintliga rutiner. Interna och externa kommunikationsbehov och budskap stämdes av på dagliga ledningsmöten, liksom svar på de coronarelaterade frågor som dagligen kom in till myndigheten för att säkerställa enhetliga svar som var förankrade i relevanta delar av verksamheten. Frågor och svar publicerades under pandemin första dagar på MYH:s hemsida för utbildningsanordnare inom de olika utbildningsformer som myndigheten ansvarar för. Syftet var att ge lättillgängliga och enhetliga svar på vanliga frågor om hur utbildningsanordnarna skulle hantera den uppkomna situationen. Webbplatsen uppdaterades i början dagligen efterhand som frågor kom in och med tiden som nya ställningstaganden gällande pandemihantering

¹ De första resultaten av 2021 års sysselsättningsstudie som SCB genomför för MYH:s räkning, beräknas inte vara sammanställda förrän i vecka 50 2021.

blev tillgängliga. Frågor och svar och nyheter gällande pandemin har publicerats överst på startsidan på myndighetens webb under hela pandemin och dessa finns fortsatt tillgängliga där.

En information om riktlinjer för hantering av pandemin som riktade sig till studerande publicerades även på webbplatsen yrkeshogskolan.se. Det publicerades även en serie texter under vinjetten "GD har ordet" där GD Thomas Persson löpande beskrev och förklarade innebörden i de åtgärder som MYH hade möjlighet att bistå utbildningsanordnarna med för att de skulle klara av att hantera genomförande av utbildningarna på bästa sätt. Förutom på myndighetens webbplats (myh.se) spreds myndighetens information om coronapandemin även i särskilda nyhetsbrev till utbildningsanordnarna. I de fall det ansågs relevant spreds även informationen i sociala medier.

Myndighetens tidiga kommunikation med utbildningsanordnare fokuserade på att underlätta för dem att kunna göra de anpassningar som krävdes för att genomföra utbildningen utan att ansöka om förändringar i utbildningsplanen. Detta omfattade även möjligheten att anpassa LIA till exempelvis digitala lösningar, att LIA kunde genomföras hos utbildningsanordnaren, att fler studerande delade på en LIA-plats, att LIA-perioderna senarelades med mera. Hittills har det endast i fyra fall hänt att utbildningsanordnare har ansökt om att få genomföra LIA efter utbildningens slut. Myndigheten har beviljat tre av dessa.

Myndigheten följer upp besöksstatistiken på myh.se veckovis och kan konstatera att frågor och svar om pandemin hörde till de mest välbesökta sidorna under de första månaderna efter utbrottet våren 2020. Dessa sidor har pendlat mellan att vara den mest besökta och tredje mest besökta. I takt med att myndighetens ställningstaganden och budskap om att utbildningsanordnarna själva gavs ett stort mandat att fatta beslut om åtgärder blivit kända och restriktionerna avtagit, har antalet besök dock klingat av för att under de senaste fyra månaderna ha halkat ner till 20:e plats.

Myndigheten har under hela pandemin lagt sig vinn om att ha en generös inställning till att bevilja ansökningar från utbildningsanordnare om att utbildning ska få kunna återinträda tillfälligt i yrkeshögskolan efter att beslutet löpt ut. Detta för att det ska vara möjligt att registrera studieresultat i ett sent skede. Under 2020 beviljades 110 sådana ansökningar. Under första halvåret 2021 fick myndigheten in drygt ett 80-tal ansökningar om återinträde, under hösten 2021 har dock mängden ansökningar avstannat och ligger nu på 114 ansökningar. Under 2019 inkom totalt 126 ansökningar om återinträde, varför myndigheten gör bedömningen att pandemin i sig inte tycks leda till att färre studerande klarar av studierna i tid och att behovet av att en utbildning återinträder i yrkeshögskolan har ökat.

Myndigheten beslöt att förlänga ansökningstiden för dem som stod i begrepp att ansöka om statsbidrag för att bedriva YH-utbildning i 2020-års ansökningsomgång. Detta var ett resultat av myndigheten lyssnade på signalerna från utbildningsanordnarna om att arbetsbelastningen att anpassa pågående utbildningar till nya direktiv redan var påtaglig.

Dessutom beslöt myndigheten att det inte skulle ställas krav på avsiktsförklaringar från berört arbetsliv för att vidimera ett stöd för en ansökan. Bakgrunden till beslutet var att myndigheten gjorde bedömningen att belastningen på såväl utbildningsanordnare som berört arbetsliv skulle bli för omfattande i den situation som rådde.

Utifrån en övergripande riskbedömning och utifrån utbildningsanordnarnas frågeställningar kring möjligheter till olika stödinsatser, inklusive extra ekonomiskt stöd, tog myndigheten under våren 2020 fram ett underlag för diskussion om verksamheten inom de utbildningsformer myndigheten ansvarar för. Utifrån underlaget påskyndade myndigheten pågående översyn av schablonbelopp för konst- och kulturutbildningarna och beslutade att tidigarelägga utbetalningen av statsbidrag inför sommaren 2020 för både yrkeshögskolan och konst- och kulturutbildningarna. Myndigheten kunde dock inte

tillmötesgå utbildningsanordnarnas önskemål om möjligheter att ansöka om extra statsbidrag för att genomföra LIA-perioderna när arbetsgivare inte kunde ta emot studerande i samma utsträckning och heller inte för hantering av eventuella återkrav av studerandeavgifter.

Under perioden maj-juni 2020 genomförde myndigheten telefonintervjuer med utbildningsanordnare inom samtliga utbildningsformer för att tidigt få en bild av hur omläggningen till distansundervisningen fungerade. Intervjuerna visade att utbildningsanordnarna generellt ansåg att omställningen till distansundervisning gått bra. De hade också en uppfattning om att omställningen drivit på den digitala utvecklingen, att nätbaserade utbildningsmoment sannolikt kommer att användas i ökad utsträckning även på längre sikt.

Under hösten 2020 genomfördes en enkätundersökning bland utbildningsledare för samtliga utbildningsformer som MYH ansvarar för i syfte att få en bild av i vilken utsträckning man tvingats förändra utbildningen, lägga om kursplaneringen, förskjuta LIA-perioder med mera.

Liksom intervjuerna visade enkäten att utbildningsanordnarna i huvudsak lyckats ställa om till distansundervisning och hittat lösningar på de utmaningar man ställts inför. Utifrån enkätsvaren gick det att utläsa att kurser kunnat avslutas som planerat utan större avvikelser från gällande kursplaner och utbildningsanordnarna hade kunnat sätta betyg. Inrapporteringen av studiedokumentation till myndigheten har fungerat.

Inom alla tre utbildningsformerna har det varit vanligt att praktiska moment har senarelagts, vilket kan påverka kunskapsprogressionen negativt och därmed också de studerandes möjligheter att slutföra sin utbildning. De specifika resultaten av uppföljningen från 2020 redovisas för respektive utbildningsform i kapitel 3, 5 och 6.

Under hösten 2021 genomfördes också en enkätundersökning bland studerande på yrkeshögskoleutbildningar samt på konst- och kulturutbildningar i syfte att få en bild av hur de upplevt att coronapandemin påverkat deras utbildning. Likaså genomfördes gruppintervjuer med studerande på den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Gemensamt för utbildningsformerna är att pandemin haft påverkan på utbildningarna och att både utbildningsanordnare och studerande har tvingats anpassa sig till omställningen från studier i bunden form till distansundervisning. Nästan alla utbildningar har ställts om till distansundervisning antingen helt eller delvis. Den bilden stämmer även överens med de uppgifter som utbildningsanordnare lämnat i enkätundersökningen från hösten 2020.

Helhetsbilden som de studerande ger är att pandemin i hög grad påverkat deras utbildning som helhet negativt, samtidigt som merparten uppgett att förutsättningar att klara av sin utbildning inom ordinarie tid inte påverkats av pandemin. För majoriteten av de studerande genomfördes LIA/praktik under pandemin, om än på olika sätt. Över lag har de studerande en positiv syn på de anpassningar utbildningsanordnarna gjort på grund av pandemin.

Resultaten från enkäten till studerande i yrkeshögskolan och på konst- och kulturutbildningar redovisas separat i kapitel 3 respektive 5.

2.2 Genomförande av kvalitetsgranskning

I mars 2020 lade myndigheten om sin planering av kvalitetsgranskningar. För att inte skapa onödig belastning för utbildningsanordnarna när de var upptagna med att lägga om bundna utbildningar till distansundervisning på mycket kort tid, hade myndigheten en dialog med samtliga utbildningsanordnare där kvalitetsgranskningar planerats in. De inplanerade granskningarna genomfördes digitalt och några senarelades.

Över lag har myndigheten inte, utifrån granskningarnas resultat, sett att utbildningarnas kvalitet har försämrats under pandemin. Kvalitetsgranskningarna under våren 2020

visade att de flesta utbildningsanordnare mycket snabbt kunde lägga om undervisningen till distans eller semi-distans när reserestriktioner infördes.

I flera utbildningar har nya varianter på undervisning stärkt utbildningarna. Vissa studerandegrupper som tidigare behövt särskilt pedagogiskt stöd har kunnat genomföra utbildningarna utan detta, då inspelad undervisning underlättat för dem. Nya flexibla lösningar har passat vissa studerandegrupper väl.

Att genomföra kvalitetsgranskningar på distans påverkas olika mycket beroende på utbildningens och granskningens natur. Oftast är det flera aspekter som spelar in. Det blir svårare att göra en bra och rättvisande kvalitetsgranskning på distans om:

- utbildningen är bunden,
- utbildningen kräver omfattande utrustning och/eller speciella lokaler,
- utbildningen har flera områden där det finns kvalitetsbrister eller
- de som intervjuas har bristande erfarenhet av digitala möten.

Över lag så blir det alltid svårare att förankra myndighetens kvalitetsbedömningar hos utbildningsanordnaren i digitala möten, men om det inte funnits betydande brister i utbildningen, så har det fungerat relativt väl. Myndigheten har noterat i utbildningsanordnarnas utvärderingar av våra kvalitetsgranskningar för 2021 att de i högre grad än tidigare är inte fullt förstått eller håller med om våra bedömningar av deras kvalitet. Detta tolkar MYH som att det är svårare att kommunicera och förankra resultatet av granskningarna hos utbildningsanordnaren om det sker på distans.

Under 2022 kommer MYH därför att pröva och att genomföra granskningar av distansutbildningar företrädesvis digitalt och bundna utbildningar på plats. Merparten av intervjuerna med ledningsgrupperna inom yrkeshögskolan kommer att fortsätta att ske digitalt, då det underlättar för dem och att distansupplägget för just dessa intervjuer har uppskattats under pandemin.

Distansintervjuerna med stora studerandegrupper har inte fungerat tillfredsställande. Det har inte varit lätt att få alla studerande att komma till tals på ett naturligt sätt. Det har ofta fungerat bättre att intervjua en mindre grupp.

Pandemin har synliggjort utbildningar inom samtliga utbildningsformer där det systematiska kvalitetsarbetet inte funnits på plats. Det har framför allt synts i termer av uteblivet kvalitetsarbete, otydligheter i kommunikation mellan berörda parter och studerande som upplevt oreda i utbildningen. Före pandemin har detta hanterats på plats vid behov, men då mycket under pandemin skulle ske digitalt fanns det inga definierade processer och rutiner att följa.

Ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete gör att en utbildning kan hantera svåra situationer av olika slag och fortfarande fungera. Det gör att åtgärder snabbt kan sättas in och utvärderas. Det gör också att organisationen har kompetens för att förändra sina processer.

Resultat från kvalitetsgranskningar redovisas separat för respektive utbildningsform i kapitel 3,5 och 6.

2.3 Genomförande av tillsyn

Tillsynsarbetet fokuserades på information samt råd och vägledning redan tidigt under pandemin. De planerade tillsynsinsatserna avbröts medvetet för att tillåta utbildningsanordnare att fokusera sina resurser på att anpassa utbildningarna till de nya omständigheterna.

Den direkta kommunikationen med utbildningsanordnare och de studerande har varit väldigt omfattande under hela pandemin. Mängden frågor från utbildningsanordnarna och studerande/sökande om rättigheter och skyldigheter har varit påtaglig.

Myndighetens bedömning utifrån frågor från studerande är att utbildningsanordnarna varit lyhörda och ansträngt sig för att hitta lösningar på pandemins utmaningar.

En uppföljning av anmälningar rörande brister i utbildningar och tillsynsbeslut med kritik finns redovisade för respektive utbildningsform i kapitel 3, 5 och 6.

2.4 Särskilt pedagogiskt stöd

Under 2020 tog myndigheten fram en PM och sammanställning av observationer gällande särskilt pedagogiskt stöd inom yrkeshögskolan och konst- och kulturutbildningar. Sammanfattningen *Pandemins effekt på pedagogiskt stöd till personer med funktionsnedsättning* (MYH 2020/7194) har i sin helhet redovisats till Myndigheten för delaktighet (MFD) som årligen följer upp funktionshinderspolitikens utveckling. För år 2020 låg fokus på pandemins effekter för personer med funktionsnedsättning, där utbildning var ett av fördjupningsområdena samt hur övergången till digital undervisning har påverkat möjligheterna att tillhandahålla pedagogiskt stöd till personer med funktionsnedsättning.

Utifrån MYH:s ärendestatistik, beviljade medel, sammanställningar av intervjuer och kontakter med utbildningsanordnare och studerande samt myndighetens egna observationer och reflektioner framkommer en blandad bild av coronapandemins effekt på studiesituationen för studerande med funktionsnedsättning inom yrkeshögskolan och konst- och kulturutbildningar.

Utbildningsanordnare vittnar om att undervisning på distans både lett till förbättringar när det gäller möjligheten att tillgängliggöra undervisningen med hjälp av digitala lösningar, men också att undervisningen på distans lett till att studiesituationen i vissa fall blivit svårare för personer med funktionsnedsättning.

Myndigheten har sett en stor ökning av antalet inkomna ansökningar om statsbidrag för särskilt pedagogiskt stöd. Ökningen är kopplad till yrkeshögskolans expansion och den utökning av studieplatser som skett. Myndigheten bedömer inte att denna ökning beror på coronapandemin.

Myndigheten har inte fått några starka indikationer på att gruppen studerande i behov av särskilt pedagogiskt stöd har varit extra utsatt på grund av övergången till undervisning på distans, med anledning av coronapandemin. Enstaka fall har givetvis förekommit. Myndighetens bild är att utbildningsanordnarna generellt sett har klarat av att tillhandahålla särskilt pedagogiskt stöd till personer med funktionsnedsättning i den mån de hade gjort under normala omständigheter. Stödinsatsen mentorstöd som ges både av medstuderande och pedagoger har ökat under pandemin och använts för att kompensera den avskildhet som distansundervisning skapat.

Inom ramen för myndighetens kvalitetsgranskning av yrkeshögskoleutbildningar bedöms kvaliteten i utbildningsanordnarnas arbete med tillgänglig undervisning och särskilt pedagogiskt stöd. Myndigheten har inte sett att kvaliteten påverkats med anledning av coronapandemin. I en stor del av de utbildningar som granskats under pandemin är bedömningen att utbildningsanordnarna säkerställer stödinsatser och individuella studieupplägg för de studerande som är i behov av detta.

2.5 Stöd till distansundervisning

I vårändringsbudgeten för 2020 angav regeringen att övergången till distansundervisning i vissa utbildningsformer med anledning av utbrottet av coronaviruset medförde att MYH:s

stöd till utbildningsanordnare behövde förstärkas.² Bedömningen var att en storskalig omläggning till distansstudier inom de eftergymnasiala utbildningsformer som MYH ansvarar för ställde nya krav på kompetens och resurser hos många utbildningsanordnare. Regeringen meddelade därför att man avsåg att uppdra åt MYH att utöka arbetet med samordning och stöd avseende distansundervisning, så att kvaliteten i utbildningarna kunde bibehållas.

Genom förändringar i regleringsbrevet fick myndigheten den 28 maj 2020 formellt uppdraget att ge ett utökat stöd till utbildningsanordnare inom de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för i frågor som rör distansundervisning.

Det nya uppdraget innebar att myndighetens förvaltningsanslag ökades med 5 miljoner kronor för ändamålet.

Myndigheten valde initialt att organisera arbetet i projektform. Projektet Distansstöd har arbetat nära utbildningsanordnarna i de utbildningsformer myndigheten ansvarar för och fångat upp både utmaningar och goda exempel på lösningar från utbildningsanordnarna. I de aktiviteter som projektet genomfört har huvuddelen av de medverkande utgjorts av utbildningsanordnare med längre erfarenhet av distansutbildning, men även av utbildningsanordnare som genomfört omställning till distans på grund av pandemin. Vid några aktiviteter har även medarbetare vid myndigheten medverkat för att ge myndighetens syn på de exempel som presenterats.

Projektet har genomfört aktiviteter inom en rad fastställda teman. Dessa teman har utgått från de önskemål som utbildningsanordnare uttalat i samband med myndighetens undersökning av utbildningsanordnarnas upplevelser av vårens övergång till distansutbildning. De teman som projektet har arbetat inom har varit:

- metod och verktyg,
- LIA,
- examination,
- urval och
- studerandestöd.

Förutom dessa teman har det inom ramen för extrainsatta webinarier lyfts frågor om scenarioplanering och hantering av osäkra situationer.

De teman som har efterfrågats mest, och därför har prioriterats, har varit metodik och verktyg, LIA samt hantering av osäkra situationer.

Projektet har genomförts av en projektgrupp med externa resurser uppgående till 2,8 tjänster fördelade på fem personer samt delar av tjänst för interna medarbetare vid myndigheten. Projektarbetet har uteslutande skett digitalt och involverat projektmedarbetare från flera delar av landet.

Projektet har genomgående valt digitala aktiviteter för att möjliggöra så stor medverkan som möjligt från utbildningsanordnarna. Aktiviteterna har innefattat:

- webinarier,
- interaktiva webbcaféer för erfarenhetsutbyte,
- poddavsnitt och
- redaktionellt material med goda exempel.

I samband med detta har projektet etablerat och utformat tekniska plattformar för de nämnda aktiviteterna.

² Vårändringsbudget 2020, sidan 121

Projektet Distansstöd har under projektiden bland annat genomfört 14 webinarier med drygt 2 600 deltagare, producerat 13 podcast-avsnitt med cirka 800 lyssningar samt genomfört ett antal webbcaféer och uppföljande möten efter webinarierna.³

Projektet har genomfört en webbaserad enkätutvärdering där 60 respondenter har medverkat:

- 81 procent anser att deras organisation har haft nytta av projektet,
- 85 procent anser att projektet prioriterat rätt områden,
- 85 procent anser att projektet möjliggjort erfarenhetsutbyte mellan utbildningsanordnare och
- 78 procent anser att projektet hjälpt dem att bibehålla eller stärka kvaliteten i deras undervisning.

Distansstödsprojektet avslutades vid årsskiftet 2020/2021 och utökat stöd för distansundervisningen ingår från denna tidpunkt som ordinarie arbetsuppgift för den funktion för anordnarstöd som finns inom Enheten för kommunikation på MYH. Arbetet har under 2021 drivits vidare med insatser såsom träffar med utbildningsanordnare som anmält intresse för att diskutera önskemål om fortsatt stöd kopplat till distansundervisning under pandemin. Detta för att kunna skraddarsy fortsatta stödinsatser. De önskemål som framkom var:

- webinarier som samlar erfarenheter och lärdomar av distans/digital utbildning hittills långt under pandemin, både i termer av pedagogik och digitala verktyg/programvara. Önskemålen var fokuserade på digitalt lärande snarare än på distanslärande,
- webinarier och föreläsningar samt material om hur man skapar psykologisk trygghet hos studerande vid digital undervisning samt hur man lär ut självledarskap,
- temadag om hur man marknadsför yrkeshögskoleutbildning utifrån de nya möjligheter till distanslärande/digitalt lärande som finns både mot bakgrund av pandemin och i och med införandet av korta kurser och kurspaket i yrkeshögskolan.

Utifrån önskemålen har MYH genomfört webinarier på dessa teman. I takt med att restriktionerna tagits bort och allt fler utbildningsanordnare har kunnat återgå till bunden undervisning, har önskemål om mer stöd gällande blandade pedagogiska upplägg ökat. Det är önskemål som MYH strävar efter att tillgodose. MYH har också genomfört digitala möten om LIA i det digitala landskapet, digital temadag om marknadsföring och rekryteringskommunikation utifrån det livslånga lärandet, vilket innefattar möjligheten att studera på distans/digitalt.

3 Yrkeshögskolan

I detta kapitel redogörs för resultat av utbildningarnas genomförande, pandemins påverkan på utbildningsanordnare och arbetsliv, studerandes resultat och upplevelse.

³ Slutrapport distansstödsprojektet, dnr MYH 2020/1632

3.1 Utbildningsanordnare

3.1.1 Dialog med utbildningsanordnarnas intresseorganisationer

I början av pandemin genomförde myndigheten regelbundna dialogmöten med utbildningsanordnarnas intresseorganisationer Yrkeshögskoleförbundet och Almega-Utbildningsföretagen. Dialogmötena hade hög frekvens från och med mitten av mars och ägde till en början rum med en eller två veckors mellanrum för att efter halvårsskiftet 2020 och fram till och med första kvartalet 2021 ske en gång per månad.

Att döma av det som framkommit under dialoger med Yrkeshögskoleförbundet och Almega-Utbildningsföretagen har den största svårigheten varit att hitta lämpliga LIA-platser, även om möjligheterna varierar mellan branscher och mellan geografiska områden. Inom vissa områden, till exempel hälso- och sjukvård, har arbetsgivare avböjt att ta emot studerande på grund av hög arbetsbelastning, inom andra, till exempel hotell och restaurang, har man avböjt på grund av permitteringar. Utbildningsanordnarnas samverkan med arbetslivet har också påverkats negativt.

Mot slutet av våren 2020 kom signaler om svårigheter när det gäller att rekrytera undervisande personal. Yrkeshögskolans expansion tillsammans med extra satsningar på fler utbildningsomgångar i befintliga utbildningar, extra satsning på kurser och kurspaket samt försöksverksamhet inom YH-flex gjorde att efterfrågan på personer med både yrkeserfarenhet och pedagogisk kunskap och erfarenhet ökade. Ungefär vid samma tidpunkt signalerade anordnarorganisationerna att utbildningsledarrollen var mycket utsatt och att många utbildningsledare arbetade under hög stress.

3.1.2 Intervjuer med YH-anordnare våren 2020

Under våren 2020 genomfördes intervjuer med 46 utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan, vilket motsvarar en knapp fjärdedel av utbildningsanordnarna. Tillsammans driver de drygt hälften av samtliga pågående yrkeshögskoleutbildningar.

Resultaten av intervjuerna visar att:⁴

- majoriteten uppgav att omställningen till distansundervisning i huvudsak har fungerat väl, såväl ur organisatoriskt som ur pedagogiskt perspektiv,
- vissa utbildningsanordnare har genomfört examination eller enstaka praktiska utbildningsmoment vid fysiska träffar med ett litet antal studerande,
- flera utbildningsanordnare beskrev att omställningen till distansundervisning har påskyndat deras digitala utveckling. Det finns utbildningsanordnare som ansåg att distansundervisningen i vissa avseenden har fungerat bättre än den bundna undervisningen och som räknar med att även fortsättningsvis bedriva delar av utbildningen på distans,
- de snabbt hittat lämpliga tekniska lösningar eller att de kunnat använda de lösningar de hade tillgång till när coronapandemin bröt ut, även om undervisande personal och studerande i vissa fall har behövt handledning för att använda de digitala verktygen,
- LIA har varit den största utmaningen för flertalet av utbildningsanordnarna. LIA-perioder har i vissa fall kunnat genomföras som planerat, ibland med distansupplägg, i andra fall har LIA ersatts med skolförlagda arbetsuppgifter,
- de LIA-perioder som hade startat när coronapandemin bröt ut har påverkats mindre än de som startade senare under våren och

⁴ Internt PM *Sammanfattning av intervjuer om övergången till distansundervisning med anledning av coronapandemin*, dnr MYH 2020/1902

- de flesta utbildningsanordnare bedömde att merparten av de studerande skulle kunna avsluta sin utbildning med examen som planerat.

3.1.3 Enkät till utbildningsledare hösten 2020

Under hösten 2020 genomförde myndigheten en enkät till utbildningsledare inom yrkeshögskolan i syfte att få en övergripande bild av vilka anpassningar som utbildningsanordnarna behövt göra för att kunna genomföra sina utbildningar under coronapandemin. Svarsfrekvensen var 61 procent.

Enkätfrågorna centrerades kring utbildningsanordnarnas antagningsprocess, omställning till distansundervisning inklusive praktiska moment och LIA samt betygssättning. Enkätresultatet kompletterades med verksamhetsuppgifter, till exempel från studiedokumentationsregistret.

Resultatet från enkäten visar att:

- de utbildningar inom yrkeshögskolan som hade planerat avslutsdatum mellan mars och augusti 2020 hade med enstaka undantag kunnat avslutas som planerat och utbildningsanordnarna har kunnat fastställa examen,
- utbildningsanordnarna inte signalerade några större svårigheter i samband med våravslutningen 2020, även om vissa uppgett att de haft svårt att samla utbildningens ledningsgrupp för att besluta om examen och underteckna examens-/utbildningsbevis och
- drygt tre fjärdedelar av utbildningarna hade ställts om till distansundervisning under hösten 2020 och för ungefär lika många hade genomförandet av praktiska utbildningsmoment och LIA behövt anpassas.

Sammanfattningsvis kan man säga att resultatet från enkäten visar att utbildningsanordnarna hade klarat omställningen till distansundervisning på ett bra sätt och att utbildningarna i huvudsak kunnat genomföras på ett sätt som inte påverkat utbildningsmålen.

3.2 Uppföljning av utbildningarnas genomförande

I detta avsnitt redogörs för hur platsutnyttjandet sett ut under pandemin, resultat av genomförd tillsyn, inkomna studerandeklagomål samt resultat av kvalitetsgranskningar.

3.2.1 Outnyttjade platser vid start

Av beslutade utbildningsplatser⁵ är det varje år en viss andel som inte nyttjas. Det kan bero på att inte alla platser har nyttjats på utbildningsomgångar som startat (underintag) eller att omgångar har blivit inställda, vilket ofta beror på att sökintresset har varit för svagt.

Andelen outnyttjade platser⁶ vid start ökade från 14 procent till 18 procent mellan 2014 och 2016. Därefter minskade andelen kontinuerligt till 14 procent 2019, vilket var samma nivå som fem år tidigare. Under 2020 minskade andelen med fem procentenheter till nio procent, vilket är den största minskningen under en ettårsperiod som hittills förekommit. Prognosen för 2021 är att andelen kommer att bli tio procent, vilket innebär en fortsatt låg nivå jämfört med åren 2014–2019.

De betydligt lägre nivåerna av outnyttjade platser vid start 2020 och 2021 antas vara en följd av coronapandemin. Individer kan i högre grad än tidigare ha haft skäl att söka till

⁵ Avser beslutade utbildningsplatser med eller utan statliga medel.

⁶ Avser outnyttjade platser tre veckor efter start på utbildningsomgångar som startat och platser på inställda omgångar. Mäts separat för varje enskild omgång och summeras.

utbildningar och att också påbörja dem för att undvika arbetslöshet. De flesta utbildningsinriktningar hade fler behöriga sökande per plats 2020 jämfört med 2019.⁷

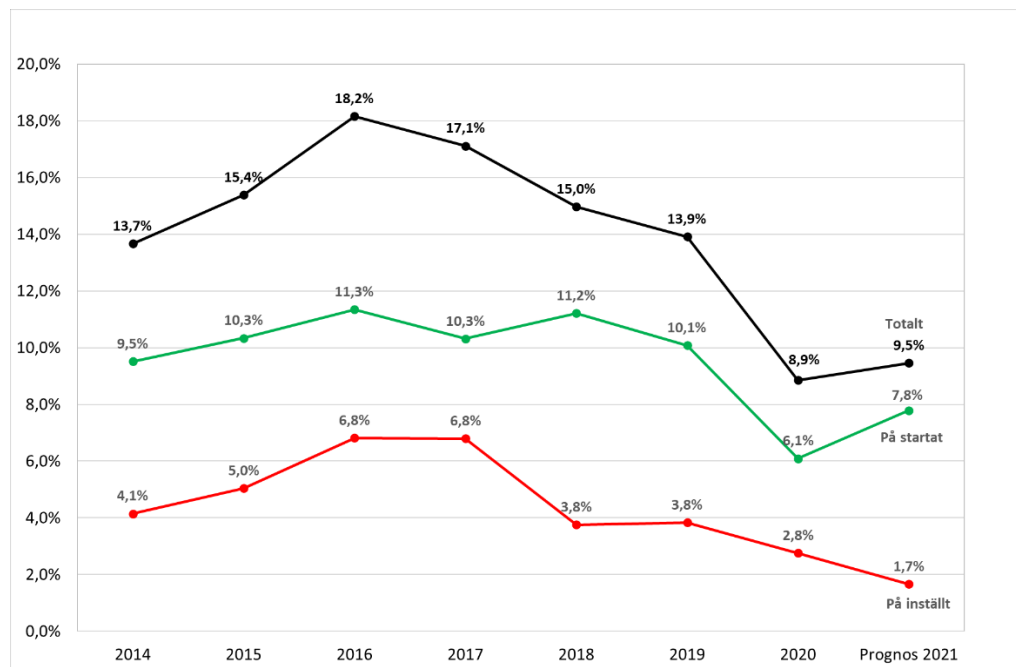

Diagram 1. Andel utnyttjade platser vid start inom YH, varav på startade respektive inställda utbildningsomgångar, 2014–2020 och prognos 2021

Över tid har utnyttjade platser på utbildningsomgångar som startat (underintag) blivit en större andel av totalen. Av utnyttjade platser vid start 2021 hör 82 procent till omgångar som startat och 18 procent till inställda omgångar.

⁷ Källa: scb.se

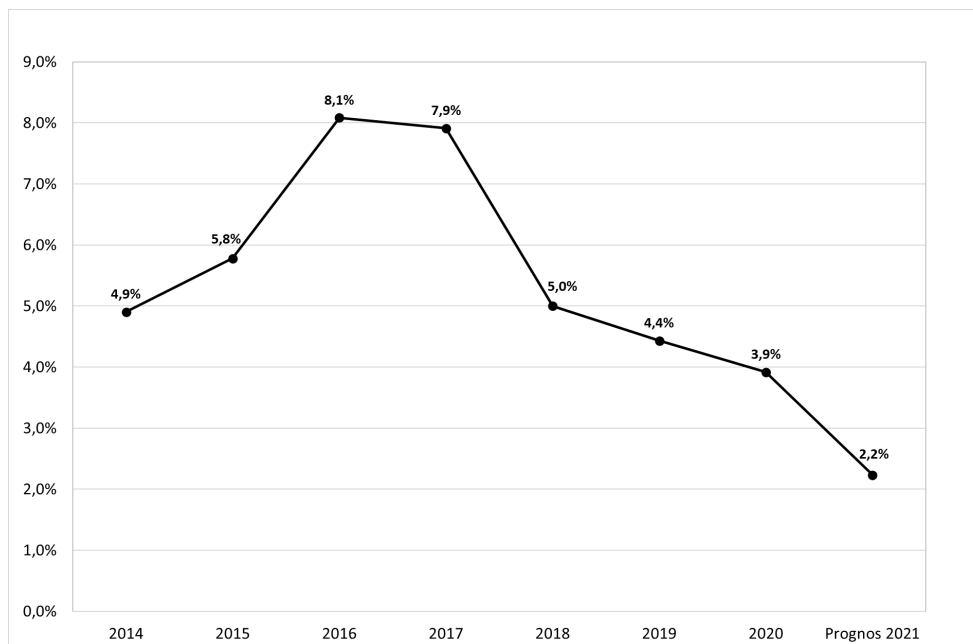

Diagram 2. Andel inställda utbildningsomgångar inom YH, 2014–2020 och prognos för 2021

Andelen inställda omgångar har minskat kontinuerligt från 8 procent till 2 procent mellan 2017 och 2021. Dessutom har merparten inställda omgångar varit inom Teknik och tillverkning som har haft färre platser per omgång än det varit totalt sett. Under perioden 2017–2021 har ungefär hälften av de inställda omgångarna funnits inom Teknik och tillverkning. Totalt har det varit 28 beslutade platser per omgång under perioden. På de inställda omgångarna har det varit 22 beslutade platser per omgång.

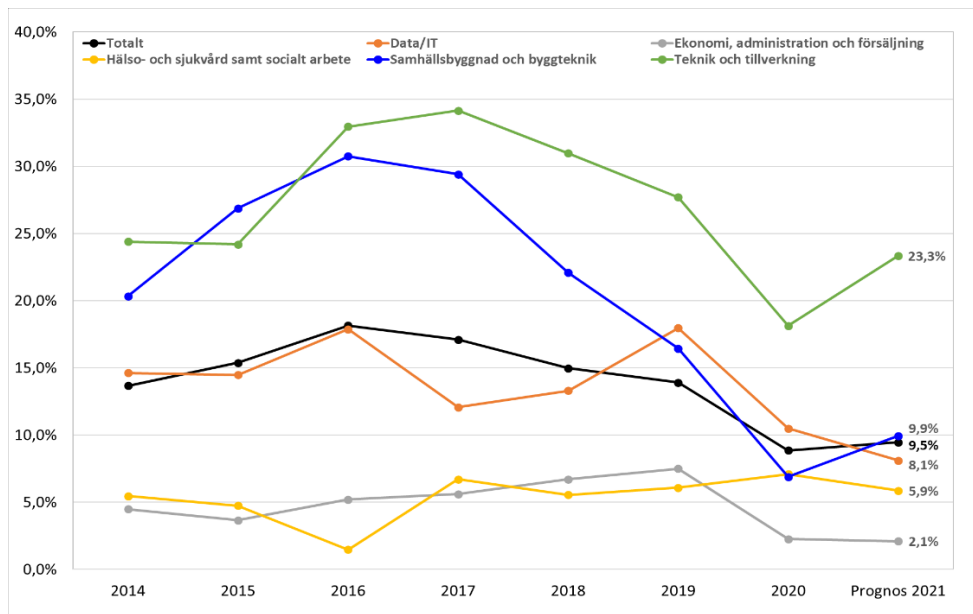

Diagram 3. Andel utnyttjade platser vid start inom YH, de fem stora utbildningsområdena, 2014–2020 och prognos för 2021

Andelen utnyttjade platser vid start varierar mellan utbildningsområdena. Av de fem stora utbildningsområdena har Teknik och tillverkning de senaste åren haft en betydligt högre andel utnyttjade platser vid start än de övriga områdena. Prognosen för 2021 är

23 procent för Teknik och tillverkning, vilket innebär en ökning med fem procentenheter i jämförelse med 2020. Inget av de övriga fyra stora områdena har en prognos för 2021 på över 10 procent. Ekonomi, administration och försäljning har lägst andel med en prognos på 2 procent outnyttjade platser vid start.

3.2.2 Resultat av tillsyn i yrkeshögskolan

Under perioden 1 mars 2020–1 oktober 2021 har myndigheten tagit emot 157 anmälningar om brister i yrkeshögskoleutbildningar. Cirka 50 ärenden har avskrivits. Det görs om en utbildning är avslutad, klagomålet gäller områden som inte styrs av författningarna, de lämnade uppgifterna är otillräckliga eller om anmälan dras tillbaka. Totalt har 15 anmälningar dragits tillbaka.

Myndigheten bedömer att det i ett 30-tal anmälningar finns punkter som har en tydlig koppling till effekterna av pandemin utifrån anmälarens perspektiv. Ett 20-tal av dessa anmälningar innehåller synpunkter om brister i LIA. I flera anmälningar lämnas det också synpunkter om brister i undervisningen och i ledningen av det dagliga arbetet. En del anmälningar innehåller endast en eller ett fåtal brister. I andra lyfts en stor mängd brister.

Exempel på förekommande områden som är föremål för klagomål:

- studerande får inte LIA-plats eller alternativ LIA,
- innehållet i den alternativa LIA:n brister,
- ingen ordning och reda i utbildningen efter omställningen från bunden till distans,
- brister i distanspedagogiken,
- tekniska brister vid distansundervisningen,
- kränkande behandling,
- bristande förhållanden vid provtillfällen,
- brister i att tillgodose behovet av särskilt pedagogiskt stöd och
- ändringar i tillträdesprocessen.

Det är troligt att fler anmälningar har en direkt eller indirekt koppling till effekterna av pandemin. Omställningen av utbildningarna har medfört en ökad arbetsbelastning för utbildningsanordnarna. De har behövt ställa om från bunden utbildning till distans, planera om kurser och lärarinsatser och lösa de studerandes LIA – antingen genom att hitta platser eller erbjuda alternativa upplägg. Det är troligt att detta kan vara grunden för ett antal anmälningar som har lämnats till myndigheten. Myndigheten ser också tecken på psykisk ohälsa bland flera anmälare. Omställningen av utbildningarna kan ha påverkat dessa studerandes mående och bidragit till att de har skickat anmälningar till myndigheten. En orsak kan vara att det har varit svårare för utbildningsanordnarna, lärarna och de studerande att bygga relationer och kommunicera med varandra. Myndighetens erfarenhet är att många anmälningar bottnar i bristande kommunikation mellan de olika parterna.

Tabellen nedan visar antalet inlämnade anmälningar uppdelat i perioder om sex månader från september 2017 och framåt. Antalet anmälningar ökade under pandemins första tolv månader från mars 2020 jämfört med föregående perioder. Antalet anmälningar varierar dock påtagligt över tid.

Tabell 1. Antalet anmälningar om brister i utbildning december 2017–augusti 2021

Period		
Från	Till	Antal anmälningar
September 2017	Februari 2018	46
Mars 2018	Augusti 2018	25
September 2018	Februari 2019	42
Mars 2019	Augusti 2019	33
September 2019	Februari 2020	43
Mars 2020	Augusti 2020	50
September 2020	Februari 2021	58
Mars 2021	Augusti 2021	41

3.2.3 Resultat av kvalitetsgranskning i yrkeshögskolan

Under perioden 1 mars 2020–1 oktober 2021 har myndigheten genomfört 138 fördjupade kvalitetsgranskningar och 226 uppföljande kvalitetsgranskningar.⁸ Nedanstående tabeller visar hur myndigheten har bedömt de utbildningar som har haft en fördjupad kvalitetsgranskning under perioden mars 2020 till och med september 2021.

Tabell 2. Resultat av kvalitetsgranskningar 1 mars–31 december 2020

	1 mars - 31 december 2020
Fördjupade kvalitetsgranskningar	Antal utbildningar
Bristande kvalitet	4
Inte tillräckligt hög kvalitet	14
Hög kvalitet	25
Mycket hög kvalitet	10
Totalt	53

Tabell 3. Resultat av kvalitetsgranskningar 2021

	2021
Fördjupade kvalitetsgranskningar	Antal utbildningar
Bristande kvalitet	4
Inte tillräckligt hög kvalitet	19
Hög kvalitet	36
Mycket hög kvalitet	18
Totalt	77

Bedömningen av de enskilda utbildningarnas kvalitet visar sammantaget att under perioden har 68 procent av utbildningarna bedömts hålla hög eller mycket hög kvalitet. Detta är samma mönster som framkommit från kvalitetsgranskningar före pandemin. Således visar inte resultatet av genomförda kvalitetsgranskningar att det skett några försämringar av kvaliteten i utbildningarna mot bakgrund av coronapandemin.

3.2.4 Särskilda iakttagelser avseende arbetslivsanknytning

Om man tittar närmare på resultaten av de fördjupade kvalitetsgranskningarna avseende de tolv kvalitetskriterier som ingår i en fördjupad granskning, så går det att få en mer

⁸ Uppföljande kvalitetsgranskningar görs i syfte att följa upp hur och i vilken omfattning en utbildningsanordnare har arbetat vidare med de utvecklingsområden och eventuella brister som framkommit i en tidigare fördjupad granskning.

precis bild av hur varje område har bedömts i samband med granskningen. I tabell 4 anges graderingen för vart och ett av kriterierna i genomsnitt för de totala antalet kvalitetsgranskningar fördelat på respektive år. Graderingen sätts på en skala 1–4, där 1 motsvarar bristande kvalitet, 2 motsvarar inte tillräckligt hög kvalitet, 3 motsvarar hög kvalitet och 4 motsvarar mycket hög kvalitet.

Tabell 4. Gradering i genomsnitt per kvalitetskriterium för granskade YH-utbildningar under perioden 2017 till 1 oktober 2021

	Fördjupade kvalitetsgranskningar				
	2017	2018	2019	2020	2021
Ledningsgruppens sammansättning	3,13	3,13	3,31	3,19	3,05
Ledningsgruppen säkerställer arbetslivsanknytning	3,05	2,99	2,96	3	2,95
Ledningsgruppen arbetar effektivt	2,69	2,66	2,72	2,72	2,64
Ledningsgruppen och kvalitetsarbete	2,66	2,62	2,63	2,69	2,57
Organisation och resurser	3,05	2,99	3,09	2,93	2,88
Pedagogiskt genomförande	2,99	2,97	3	2,93	2,91
Utbildarnas kompetens	3,11	3,01	3,14	3,13	3,13
Samverkan med LIA-platser	2,93	2,97	2,88	2,7	2,86
LIA som del i utbildningen	2,9	2,86	3,01	2,86	2,89
LIA-handledningen	2,93	2,76	2,94	2,89	2,82
Kvalitetsarbete	2,76	2,66	2,72	2,63	2,71
Värdegrund och jämställdhet		2,92	2,79	2,81	2,65

Notera: Kriteriet Värdegrund och jämställdhet tillkom inte förrän 2018. De röda färgmarkeringarna visar när bedömningen är under 3,0 som motsvarar hög kvalitet. Allt från 3,0 och över markeras med grönt.

Samtliga tre kriterier som används för att visa resultat för LIA sjönk under 2020. Samtidigt kan också noteras att resultaten delvis återhämtat sig 2021. Utifrån dessa siffror samt myndighetens erfarenhet från kvalitetsgranskningarna, bedömer MYH att utbildningsanordnarna har gjort stora insatser under 2021 för att hantera de svårigheter som uppstått avseende LIA under pandemin, framför allt när det gäller att säkerställa att de studerande fick göra LIA över huvud taget eller motsvarande uppgifter enligt myndighetens kommunicerade riktlinjer. En annan bidragande orsak kan vara att arbetsmarknaden har stabiliserats något under 2021 särskilt inom besöksnäringen och tillverkningsindustrin.⁹

Om man ser till bedömningen av övriga kvalitetskriterier, så framstår ytterligare en bild av vad som hänt under pandemin. Det är att de ansträngningar för att få LIA och distanslärandet att fungera har flyttat fokus från andra områden, som därmed blivit lidande. Medan bedömningen av LIA-kriterierna har förbättrats under 2021, utkristalliseras en negativ trend kring kriterierna om ledningsgruppens arbete. Det skulle kunna tolkas som att berört arbetsliv under pandemin till viss del och i vissa utbildningar har tvingats flytta fokus från kompetensförsörjning och engagemang i YH-utbildning till att hantera minskad försäljning, korttidspermitteringar och varsel. Myndigheten har även fått motsatta signaler från utbildningsanordnare som vittnar om att arbetslivets engagemang i utbildningarna har ökat under pandemin – mycket beroende på att det varit enklare att träffa ledningsgrupp och LIA-handledare ofta och med högre närvaro när mötena skett digitalt.

Sammantaget bör resultaten av de fördjupade kvalitetsgranskningarna användas med viss försiktighet. Urvalet är begränsat och MYH har valt att inte genomföra kvalitetsgranskningar hos de största utbildningsanordnarna under 2021, vilka omfattats av så kallade kvalitetsdialoger, vilket är en insats som syftar till att bland annat utveckla

⁹ Coronakrisen och arbetsmarknaden – effekter på kort och lång sikt (riksbank.se)

utbildningsanordnarnas systematiska kvalitetsarbete. Resultaten bekräftar dock de mönster som iakttagits i samband med kvalitetsgranskning under pandemin.

Även Skolverket vittnar om att det har funnits utmaningar med genomförandet av prao och arbetsplatsförlagt lärande (apl) i grund- och gymnasieskolan under pandemin. Samtidigt har apl fungerat bra på vissa håll. Det har varit svårare att tillhandahålla platser inom områden som har påverkats mycket av pandemin som till exempel vård- och omsorg, restaurang och hotell och turism.¹⁰

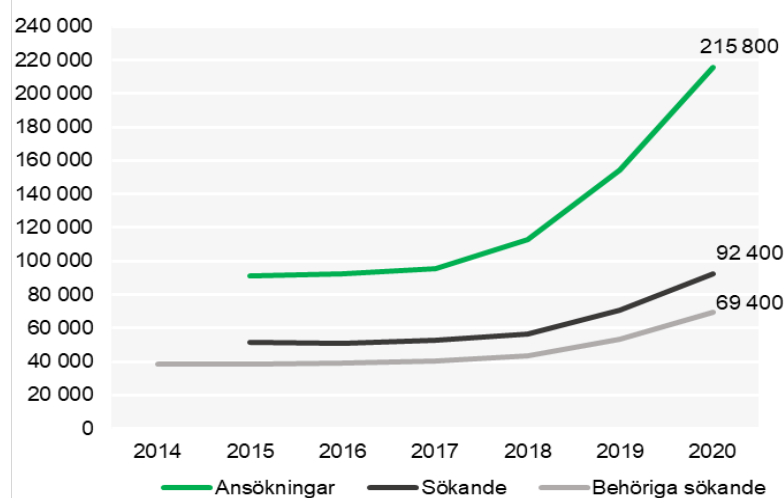
Under 2022 kommer MYH genomföra tematisk tillsyn inom området LIA för att skaffa sig en fördjupad bild över hur den fungerar i yrkeshögskolan.

3.3 Studerande

I detta avsnitt beskrivs studeranderesultat såsom antal sökande, avhopp, examinerade, andel examinerade som har arbete efter examen samt även studerandes hälsa och det sammantagna resultatet av den studerandeenkät som myndigheten genomförde bland ett urval av studerande i yrkeshögskolan under hösten 2021.

3.3.1 Sökande

SCB genomför årligen en personnummerbaserad insamling av sökande via utbildningsanordnarna. Förutom måttet *antal ansökningar* som visar alla ansökningar som skickats in så tar SCB fram måtten *antal sökande personer* och *antal behöriga sökande personer*.

Källa: SCB

Diagram 4. Ansökningar, sökande och behöriga sökande, 2014–2020

Antalet ansökningar till utbildningsomgångar som startade under året ökade från 154 200 till 215 800 mellan 2019 och 2020, vilket innebär en ökning med 40 procent. Detta var en fortsättning av ökningen mellan 2018 och 2019 då antalet ansökningar ökade med 37 procent. Jämfört med perioden 2015–2017 har antalet ansökningar mer än fördubblats under 2020. Att antalet ansökningar har ökat kan bero på att antalet utbildningar att söka till har ökat, vilket i sig till stor del var ett resultat av att myndigheten påbörjade en expansion av yrkeshögskoleutbildningarna under 2018.¹¹

¹⁰ Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet (skolverket.se)

¹¹ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sidan 13

I likhet med antalet ansökningar ökade även antalet sökande till utbildningsomgångarna som startade under 2020 jämfört med 2019. Totalt sökte 92 400 personer till omgångarna som startade 2020 jämfört med 70 700 personer 2019, vilket innebär en ökning med 31 procent. Av de sökande var 75 procent behöriga till minst en utbildning 2020, vilket var i likhet med 2019. Antalet behöriga sökande ökade också mellan 2019 och 2020, från 53 100 till 69 400, vilket i likhet med sökande innebär en ökning med 31 procent.¹²

Totalt fanns det 35 500 platser att söka till på de utbildningsomgångar som startade 2020. Det innebär i genomsnitt 2,6 sökande per plats och 2,0 behöriga sökande per plats. Både antalet sökande per plats och antalet behöriga sökande per plats ökade 2020 jämfört med 2019 då antalet sökande per plats och antalet behöriga sökande per plats var 2,4 respektive 1,8.¹³

Antal ansökningar avser alla ansökningar till de utbildningsomgångar som startat under ett år. Många personer söker till flera utbildningsomgångar. I måttet antal ansökningar räknas varje ansökan, vilket skiljer sig från måttet antal sökande personer där endast en ansökan per person räknas inom varje redovisningsgrupp. Totalt sett blir det därför en mycket stor skillnad mellan antal ansökningar och antal sökande personer.

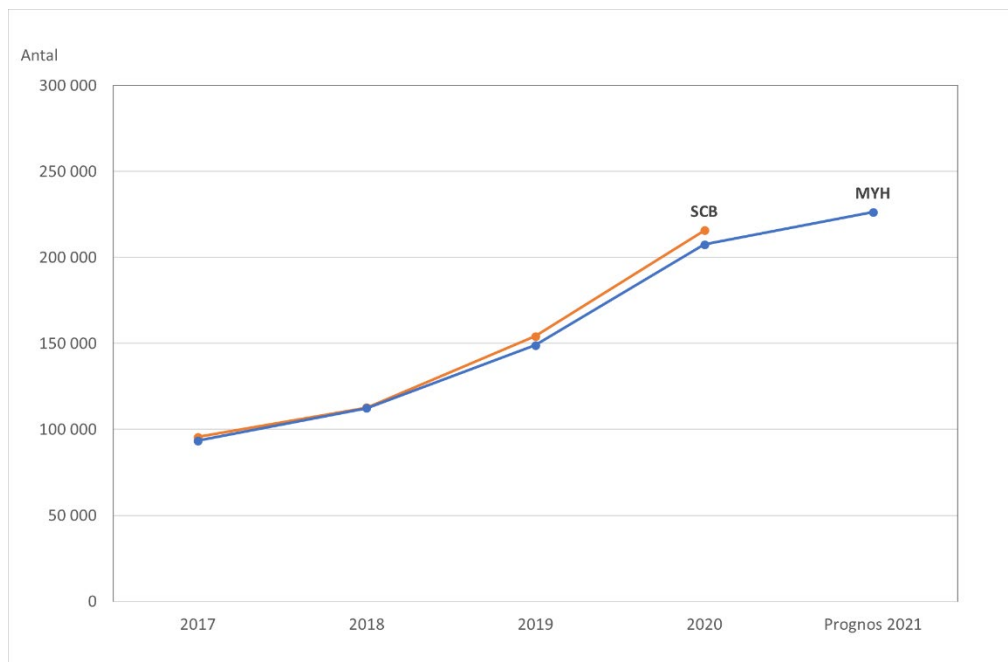
Den officiella statistiken om sökande till yrkeshögskoleutbildning 2021 som SCB framställer publiceras våren 2022. Antal ansökningar insamlade av MYH kan användas som en prognos med god säkerhet för antal ansökningar insamlade av SCB. Kvoten SCB ansökningar/MYH ansökningar har avrundat varit 1,0 årligen 2017–2020. Däremot så lämpar sig inte antal ansökningar som underlag till prognoser över sökande personer eller behöriga sökande personer. Kvoterna har där inte varit stabila utan ökande varje år, vilket beror på att kvoten inskickade ansökningar per person har ökat för varje år 2017–2020. Det är osäkert om denna trend kommer att fortsätta.

Myndighetens prognos över antal ansökningar 2021

Prognosen visar fortsatt ökning av antal ansökningar. Antalet ansökningar för startåret 2021 (insamlat av MYH) förväntas bli 226 000 med en felmarginal på +/- 3 000. Det innebär en ökning med 15 000–21 000 i jämförelse med 2020. För startåren 2019 respektive 2020 skiljer det något mer mellan SCB och MYH än tidigare år, vilket delvis beror på att utbildningsanordnare missat att skicka in uppgifter om sökande vid startsignalen för ett antal utbildningsgångar. För 2021 har det inte förekommit hittills, vilket innebär att skillnaden mellan SCB och MYH förväntas bli liten för 2021.

¹² Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sidan 13

¹³ Ibid

Notera: Antal ansökningar avser samtliga ansökningar till de utbildningsomgångar som startat under ett år.

Diagram 5. Ansökningar inom YH, 2017–2020 och prognos 2021

Kvoten ansökningar per plats (insamlat av MYH) förväntas totalt sett öka från 5,9 startåret 2020 till 6,9 startåret 2021. Både antal ansökningar och ansökningar per plats är grova mått som bör tolkas med försiktighet.

För en enskild utbildningsomgång är antal ansökningar och antal sökande personer samma sak. På omgångsnivån visar måtten sökintresset och söktrycket per plats exakt. Måtten blir däremot grova vid aggregering av omgångar eftersom de inte ger någon bild av hur sökintresset och söktrycket är fördelat över omgångarna.

Aktiviteter för potentiella sökande på yrkeshogskolan.se

Under pandemin var det angeläget för MYH att nå ut till delvis nya målgrupper bland sökande så som äldre och redan yrkesverksamma. Därför valde myndigheten att köpa exponering i kanaler som särskilt riktade sig till dessa målgrupper i sociala medier, fack-, dags- och kvällspress samt TV. Gällande TV lades annonser i anslutning till nyhetssändningar eftersom intresset för just TV-sända nyheter ökade under pandemin. MYH genomförde även webinarier för fackförbund och nätverk för olika relevanta yrkesgrupper. Myndigheten inledde också ett samarbete med Arbetsförmedlingen och genomförde skraddarsydda e-postutskick med information och länkar till relevanta yrkeshögskoleutbildningar för olika segment bland deras klienter – ett samarbete som kommer att fortsätta.

Eftersom yrkeshögskolan är ett decentraliserat system och myndigheten inte är involverad i antagningsprocessen, går det inte mäta eller följa exempelvis om ett annonsklick leder till en faktisk ansökan. Det som går att mäta är om annonsklicket leder till ett besök i sökmotorn på webbplatsen *yrkeshogskolan.se*, liksom det generella besöksstrycket på webbplatsen. MYH kunde under perioden mars 2020 till oktober 2020 konstatera att besöksstatistiken steg från ett genomsnitt på 50 000 besök per månad till mellan 100 000 och 120 000 besök per månad. Besöksstatistiken på *yrkeshogskolan.se* har under de senaste fem månaderna åter sjunkit något, men ligger nu i snitt på 80 000 besök per månad, vilket är högre än före pandemin. Totalt under den period som pandemin pågått beräknar myndigheten ha nått ut med 70 miljoner exponeringar av YH-

budskap till samtliga målgrupper. Flera av dessa har alltså nåtts av YH-budskap vid upprepade tillfällen.

3.3.2 Tidiga avhopp har ökat från YH-utbildningar med start hösten 2020 jämfört med tidigare år

MYH har undersökt om andelen tidiga avhopp från YH-utbildningar skiljer sig mellan utbildningsomgångar som startade under coronapandemin jämfört med omgångar som startade före coronapandemin. Att MYH har valt tidiga avhopp beror på att merparten av utbildningsomgångarna som startades under 2020 ännu inte är avslutade.

För att undersöka om förekomst av tidiga avhopp förändras under pandemin jämfört med tidigare år jämfördes utbildningsomgångar som startade under augusti/september 2020 med motsvarande utbildningsomgångar under perioden 2015–2019. Därmed betraktades de utbildningar som startade under aug/sep 2020 som *under* pandemin medan tidigare år (2015–2019) betraktas som *före* pandemin och utgjorde jämförelsegrupper till 2020.

Vid framtagandet av studiepopulationen användes följande urvalskriterier:

- Endast studerande som var med på den första rekvisitionen. Därmed exkluderas samtliga inhoppare från studiepopulationen.¹⁴
- Endast utbildningsomgångar med start under augusti/september under respektive år¹⁵.
- Endast YH-utbildningar där omfattningen var minst 200 YH-poäng¹⁶.

För respektive startår 2015–2020 beräknades sedan hur stor andel av de studerande som var med på rekvisition 1 som inte var kvar vid rekvisition 2. Med tidiga avhopp avses avhopp som sker cirka 6 månader efter utbildningens start. De studerande som inte var kvar vid rekvisition 2 betraktades som *tidiga avhoppare*. Andelen tidiga avhoppare under 2020 jämfördes med motsvarande andelar för tidigare år (2015–2019).

Det valda utfallsmåttet möjliggjorde skattningar av tidiga avhopp för *pågående* utbildningsomgångar såväl som *avslutade* utbildningsomgångar.¹⁷

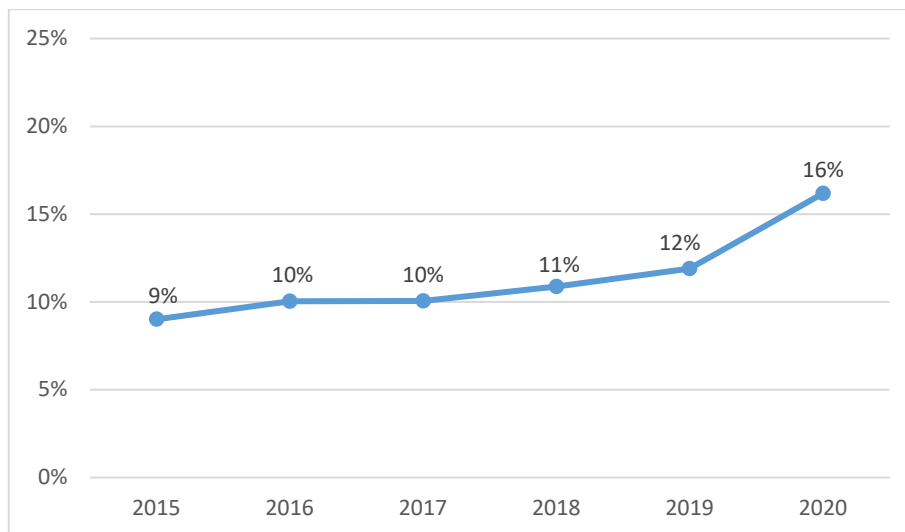
Notera att det valda måttet inte överensstämmer med ordinarie mått för andel avhoppare (som avser hela utbildningen) men MYH bedömer att måttet ger en rättvisande approximation om årsvisa förändringar av andelen avhoppare från YH-utbildningar. Det ska också noteras att ordinarie mått för andel avhoppare tas fram med avseende på utbildningsomgångarnas slutdatum – i det här fallet görs beräkningarna med avseende på utbildningsomgångarnas startdatum.

¹⁴ Detta för att samtliga studerande inom en omgång skulle ha lika lång tid från start – och därmed vara "i risk" för avhopp under samma period. Inhoppare utgör en relativt liten andel av de studerande inom YH (i genomsnitt 1–2 procent 2015–2020).

¹⁵ Detta för att justera för eventuella kalendereffekter samt för att samtliga inkluderade utbildningsomgångar skulle ha rekvisition 2 vid ett närliggande tillfälle. Inom YH startar merparten av utbildningsomgångarna under augusti/september (i genomsnitt 87 procent 2015–2020).

¹⁶ Detta för att försäkra att samtliga inkluderade utbildningsomgångar har minst två rekvisitioner. Det ska också noteras att officiell statistik om examinerade, fullföljare och avhoppare baseras på utbildningsomgångar med minst 200 YH-poäng. YH-utbildningar under 200 YH-poäng ger inte examen.

¹⁷ Under slutet av 2022 kommer (enligt nuvarande planerade slutdatum) nästan alla utbildningsomgångar som startade under 2020 att vara avslutade. Vid det tillfället kommer vi att ha en tillförlitlig skattning av andelen avhoppare från utbildningsomgångar som startade under 2020.

Notera: Utbildningsomgångar med en omfattning på minst 200 YH-poäng. Exklusive inhoppare till utbildningsomgångarna.

Diagram 6. Andel tidiga avhopp, utbildningsomgångar med start under augusti/september 2015–2020.

I diagram 6 visas andelen tidiga avhopp, uppdelat efter utbildningens startår (2015–2020). Andelen har varit ökande över tid, men den största skillnaden mellan två intilliggande år är mellan 2019 och 2020. Mellan de två åren ökade andelen tidiga avhopp från 12 till 16 procent, vilket innebär en ökning med 4 procentenheter. Mellan tidigare år har ökning som högst varit 1 procentenhet.

Andelen tidiga avhopp har varit högre bland män än bland kvinnor under samtliga år. För både kvinnor och män var andelen högre 2020 jämfört med tidigare år. För kvinnor ökade andelen från 11 procent till 15 procent mellan 2019–2020, vilket innebär en ökning med 4 procentenheter. För män var motsvarande förändring från 13 till 18 procent, en ökning med 5 procentenheter.

Tabell 5. Andel tidiga avhopp efter kön, utbildningsomgångar med start under augusti/september 2015–2020

Startår	Kvinnor	Män	Totalt
2015	8 %	10 %	9 %
2016	9 %	12 %	10 %
2017	9 %	12 %	10 %
2018	10 %	12 %	11 %
2019	11 %	13 %	12 %
2020	15 %	18 %	16 %

Notera: Utbildningsomgångar med en omfattning på minst 200 YH-poäng. Exklusive inhoppare till utbildningsomgångarna.

När det gäller ålder vid start av utbildningen, så var andelen tidiga avhopp högst bland gruppen som var 45 år eller äldre för merparten av åren 2015–2020. Jämfört med 2019 var andelen avhopp ökande inom samtliga åldersgrupper under 2020, där skillnaderna varierade mellan 3 och 6 procentenheter. Skillnaden var lägst inom åldersgrupperna 24 år eller yngre och störst inom åldersgruppen 30–34 år.

När det gäller de fem största utbildningsområdena har andelen tidiga avhopp varit högst inom områdena Data/IT samt Teknik och tillverkning över tid.

Inom samtliga fem stora utbildningsområden ökade andelen tidiga avhopp under startår 2020 jämfört med 2019. Ökningen varierade mellan 1 och 6 procentenheter. Den minsta ökningen var inom Hälso- och sjukvård samt socialt arbete där andelen ökade med 1 procentenhet. Den största skillnaden var däremot inom Samhällsbyggnad och byggt teknik, där ökningen var 6 procentenheter. Inom Data/IT och Teknik och tillverkning var ökningen 5 procentenheter. Inom Ekonomi, administration och försäljning (området med lägst andel ej kvar vid rekvisition 2 under merparten av åren) ökade andelen med 4 procentenheter mellan 2019 och 2020.

Tabell 6. Andel tidiga avhopp efter utbildningsområde (fem stora), utbildningsomgångar med start under augusti/september 2015–2020

Startår	Data/IT	Ekonomi, administration och försäljning	Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	Samhällsbyggnad och byggt teknik	Teknik och tillverkning	Totalt*
2015	14 %	6 %	9 %	9 %	12 %	9 %
2016	15 %	6 %	10 %	10 %	14 %	10 %
2017	12 %	8 %	10 %	12 %	13 %	10 %
2018	12 %	8 %	13 %	12 %	13 %	11 %
2019	14 %	10 %	12 %	14 %	14 %	12 %
2020	19 %	14 %	13 %	20 %	19 %	16 %

Notera: Utbildningsomgångar med en omfattning på minst 200 YH-poäng. Exklusive inhoppare till utbildningsomgångarna.

* Samtliga 15 utbildningsområden.

När det gäller tidiga avhopp från utbildningar i bunden studieform respektive på distans, så är andelen tidiga avhopp högre för distansutbildningar än för utbildningar i bunden form.

För båda studieformerna ökade andelen tidiga avhopp mellan 2019 och 2020. Ökningen var något högre för utbildningar i bunden form (ökning: 4 procentenheter) jämfört med distansutbildningar (ökning: 3 procentenheter).

Tabell 7. Andel tidiga avhopp efter studieform, utbildningsomgångar med start under augusti/september 2015–2020

Startår	Bunden	Distans	Totalt
2015	8 %	14 %	9 %
2016	9 %	16 %	10 %
2017	9 %	15 %	10 %
2018	9 %	16 %	11 %
2019	11 %	16 %	12 %
2020	15 %	19 %	16 %

Notera: Utbildningsomgångar med en omfattning på minst 200 YH-poäng. Exklusive inhoppare till utbildningsomgångarna.

Andelen tidiga avhopp var högre för utbildningar på deltid jämfört med utbildningar som bedrevs på heltid under samtliga år. Mellan 2019 och 2020 ökade andelen tidiga avhopp inom båda grupperna men förändringen var högre för utbildningar på deltid (ökning: 8 procentenheter) jämfört med utbildningar som bedrevs på heltid (ökning: 3 procentenheter).

Om man jämför utbildningarnas längd, så var de tidiga avhoppen högst bland utbildningarna med lägst omfattning (200–299 YH-poäng) under samtliga år. Om man ser till det tillfälliga måttet *tidiga avhopp*, var andelen högre inom de utbildningsomgångar som startade under 2020 jämfört med tidigare år både totalt sett samt inom samtliga

redovisningsgrupper¹⁸. Det ska dock noteras att det fanns en ökning redan före pandemin – men då i en lägre takt än den förändring som observerades mellan 2019 och 2020.

Sammantaget tyder resultaten på att tidiga avhopp från YH-utbildningar har ökat under coronapandemin jämfört med tidigare år. Det är dock oklart i vilken grad detta beskriver den totala andelen avhoppare (det vill säga inklusive senare avhopp). Det är även oklart i vilken omfattning de redovisade resultaten beskriver en förändring av faktiska avhopp - det är möjligt att resultaten delvis är ett resultat av en ökning av tillfälliga uppehåll under tidpunkten för den andra rekvisitionen av statsbidrag. Myndigheten kommer att få mer kunskap om detta allteftersom utbildningsomgångar som startade under coronapandemin avslutas.

3.3.3 Prognostiserad fortsatt minskande examensgrad inom YH

Den totala examensgraden för yrkeshögskolan slutåret 2021 förväntas bli 70,5 procent med en felmarginal på +/- 0,5 procentenheter, det vill säga mellan 70 och 71 procent. Om prognosen stämmer, skulle det innebära en fortsatt minskning av den totala examensgraden.

Två möjliga förklaringar till den prognostiserande minskningen är:

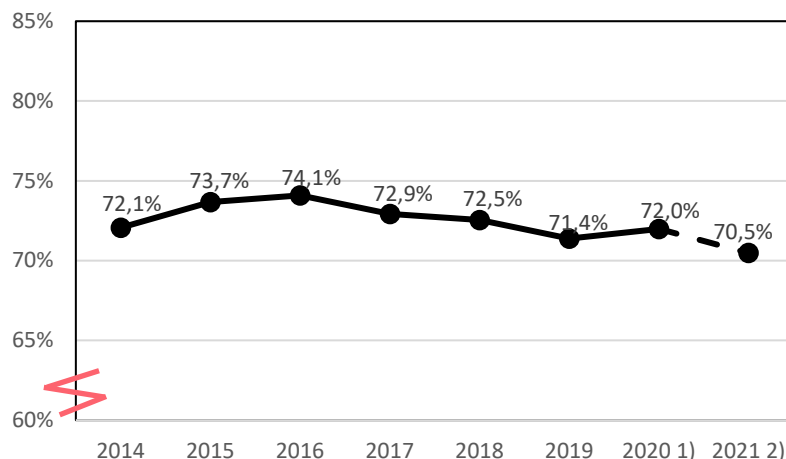
- förändring av fördelning av antalet antagna som bedrivit studier inom olika utbildningsområden,
- förändring av fördelning av antalet antagna som bedrivit studier mellan studieformerna.

Prognosen för 2021 baseras på utfall under det första halvåret 2021 som sedan har justerats med en förändringsfaktor som beräknas fram genom att jämföra historiska förändringar mellan halvårsutfall och slutgiltig examensgrad.

Prognosen för slutåret 2021 är behäftad med viss osäkerhet. Osäkerheten beror främst på att cirka 20 procent av de antagna som bedrivit studier var på utbildningsomgångar som ännu inte var avslutade vid prognostillfället.

Det finns även en viss osäkerhet för slutåret 2020. Även om samtliga utbildningsomgångar var avslutade vid prognostillfället, så kommer det att tillkomma fler examinerade till följd av sena kompletteringar. För 2020 har myndigheten justerat resultatet för förväntat antal kompletteringar till examen, men det är inte möjligt att veta exakt hur många det kommer att bli. Därmed ska uppgifterna för 2020 ses som preliminära, de är dock säkrare än prognosen för 2021.

¹⁸ Kön, ålder, utbildningsområden, studieform, studietakt och utbildningslängd i YH-poäng.

1) Preliminära uppgifter.

2) Prognos. Felmarginalen uppskattas till +/- 0,5 procentenheter.

Diagram 7. Total examensgrad, slutår 2014–2021

Endast i ett av de fem stora utbildningsområdena förväntas examensgraden öka mellan 2020 och 2021 och det är inom Hälso- och sjukvård samt socialt arbete. I de övriga fyra områdena förväntas den däremot minska.

Examensgraden inom *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete* förväntas öka från 74,4 procent till 75,6 procent. Den största minskningen förväntas bli inom *Data/IT* (från 64,3 procent till 62,9 procent). Inom *Teknik och tillverkning* förväntas en minskning från 62,9 till 62,0 procent. Inom *Ekonomi, administration och försäljning* samt *Samhällsbyggnad och byggt teknik* förväntats en marginell minskning.

Tabell 8. Examensgrad, totalt och för de fem stora utbildningsområdena, slutår 2014–2021

Utbildningsområde	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹	2021 ²
Data/IT	56,1 %	58,8 %	57,0 %	53,7 %	57,0 %	60,1 %	64,3 %	62,9 %
Ekonomi, administration och försäljning	77,5 %	78,9 %	80,5 %	82,7 %	81,4 %	78,5 %	78,3 %	77,9 %
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	78,4 %	76,5 %	81,4 %	79,2 %	79,4 %	76,7 %	74,4 %	75,6 %
Samhällsbyggnad och byggt teknik	66,1 %	71,9 %	73,5 %	71,5 %	66,8 %	64,4 %	65,8 %	65,5 %
Teknik och tillverkning	67,3 %	66,4 %	64,2 %	62,6 %	61,9 %	61,3 %	62,9 %	62,0 %
Övriga områden	76,5 %	78,8 %	78,8 %	78,9 %	76,2 %	75,5 %	75,4 %	72,8 %
Totalt	72,1 %	73,7 %	74,1 %	72,9 %	72,5 %	71,4 %	72,0 %	70,5 %

1) Preliminära uppgifter.

2) Prognos. Felmarginalen för prognosen för de fem stora utbildningsområdena uppskattas till +/- 1,0 procentenheter. Även kategorin "Övriga områden", bedöms ha en felmarginal på +/- 1,0 procentenheter.

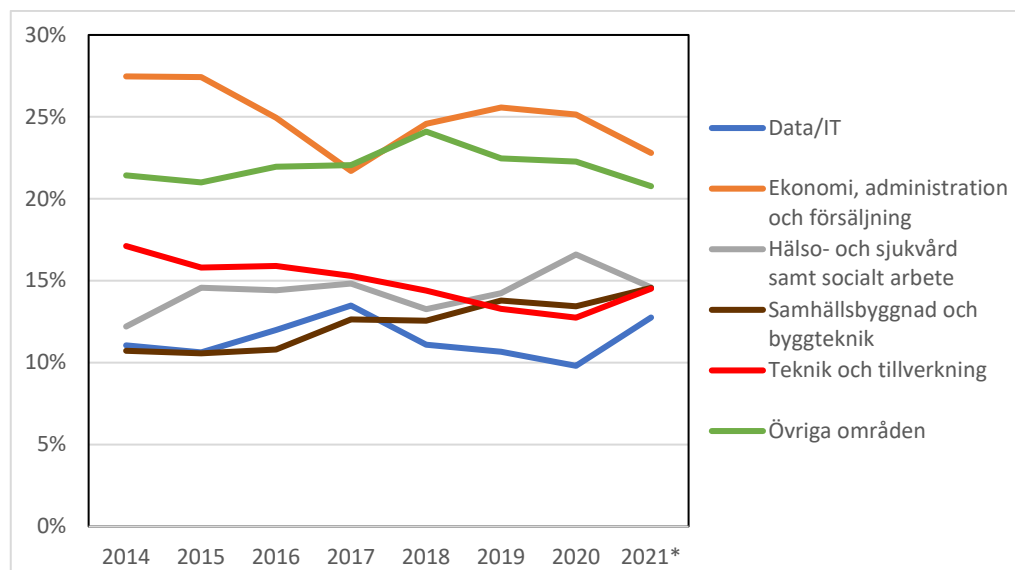
Möjliga förklaringar till prognostiserad minskning av examensgraden

Enligt lagd prognos beräknas den totala examensgraden för 2021 att bli lägre än de föregående åren under perioden 2014–2020. För 2021 vet vi inte ännu om hur många av de antagna som bedrivit studier som kommer att ta examen, men vi har en uppgift (nästan exakt) om hur många som bedrivit studier på de utbildningsomgångar som ska avslutas under året.¹⁹

¹⁹ Till följd av justerade slutdatum på utbildningsomgångarna kan antalet som bedrivit studier för slutåret 2021 att justeras något. Detta bedöms dock ha en liten påverkan på de redovisade uppgifterna för 2021.

En högre andel antagna som bedrivit studier inom stora områden med stabil hög examensgrad har, allt annat lika, en positiv inverkan på den totala examensgraden, och tvärtom för stora områden med stabil *låg* examensgrad.

De fem stora utbildningsområdena har tillsammans 79 procent av de antagna som bedrivit studier på omgångar med slutår 2021 och har vardera en vikt som varierar mellan 13 procent och 23 procent. De fem stora områdena står därmed för en stor andel av påverkan på den totala examensgraden.

Notera: Till följd av justeringar av utbildningsomgångarnas slutdatum kan uppgifterna för 2021 att justeras något.

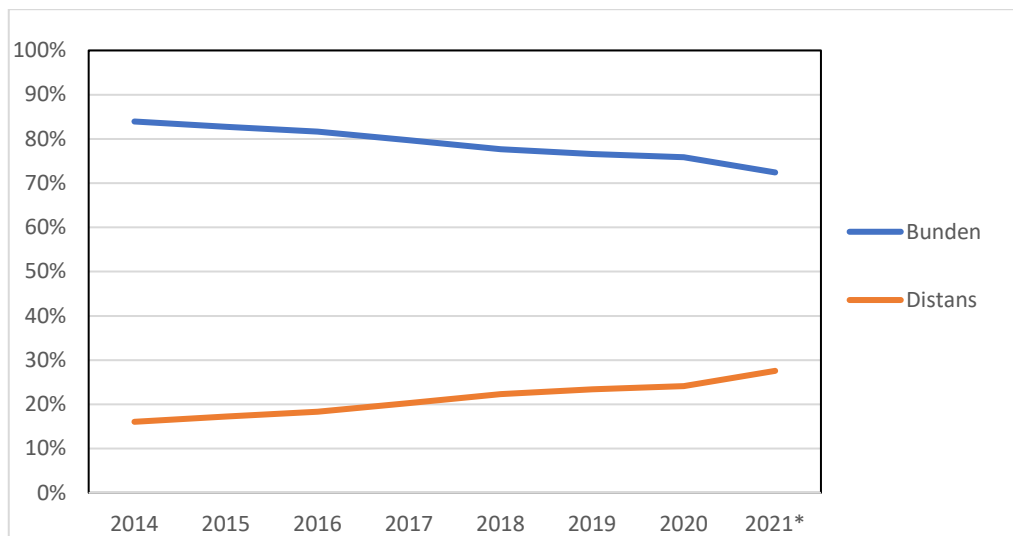
Diagram 8. Utbildningsområdenas vikt: slutår 2014–2021

Diagram 8 visar utbildningsområdets vikt från 2014 till 2021, det vill säga hur stor andel av de antagna som bedrivit studier som var inom respektive område efter utbildningsomgångarnas slutår. Inom två av de fem stora utbildningsområdena minskar vikterna mellan 2020 och 2021. Inom resterande tre stora utbildningsområden så ökar vikten mellan de två åren. De två områdena med minskad vikt (*Ekonomi, administration och försäljning* samt *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete*) har historiskt sett haft högre examensgrad än de tre stora områdena med ökad vikt under slutår 2021 (*Data/IT*, *Samhällsbyggnad och byggteknik* samt *Teknik och tillverkning*).

Sammantaget förväntas viktförändringarna mellan de fem stora utbildningsområdena ha en negativ påverkan på den totala examensgraden, vilket också återspeglas i lagd prognos för slutåret 2021.

Nedan redovisas motsvarande jämförelser mellan de två studieformerna: bunden respektive distans.

Historiskt sett har distansutbildningar haft en lägre examensgrad än utbildningar i bunden form. I likhet med tidigare år ökar andelen antaga som bedrivit studier på distansutbildningar mellan slutår 2020 och 2021. Detta förväntas ha en minskade påverkan på den totala examensgraden slutåret 2021.

Notera: Till följd av justeringar av utbildningsomgångarnas slutdatum kan uppgifterna för 2021 att justeras något.

Diagram 9. Studieformernas vikt: slutår 2014–2021

Sammantaget går inte att med säkerhet säga att coronapandemin har haft en påverkan på den prognostiserade examensgraden för slutåren 2020 och 2021.

3.3.4 Resultat av studerandeenkät

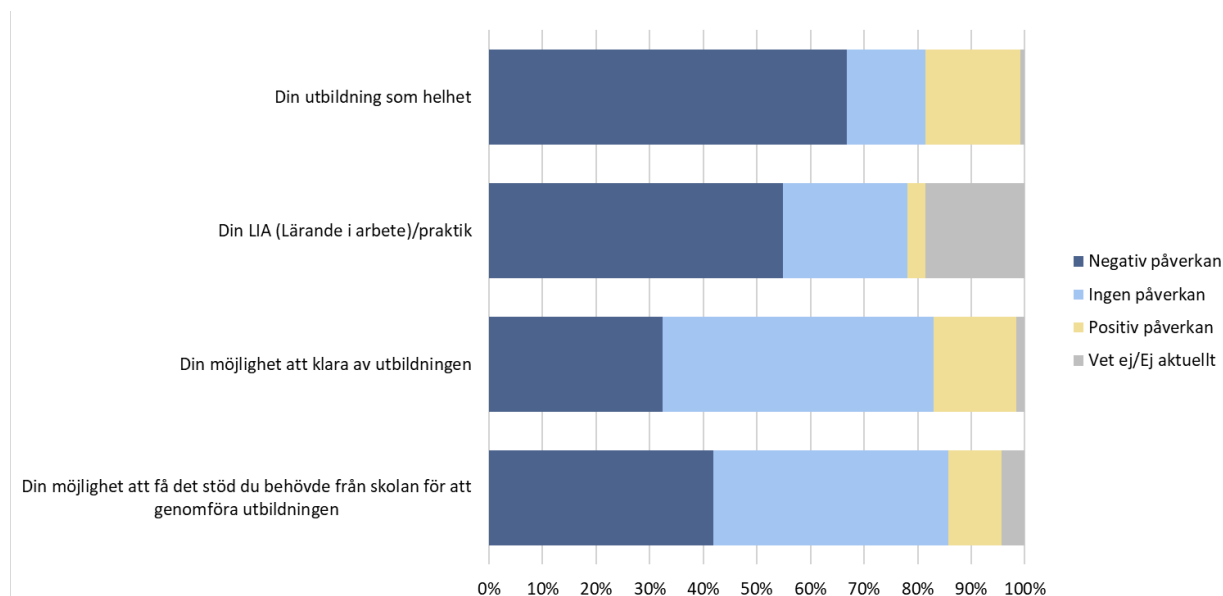
Myndigheten genomförde under hösten 2021 en enkätundersökning bland studerande på yrkeshögskoleutbildning (minst 100 YH-poäng). Enkäten handlade om hur de studerande upplevde att pandemin påverkat deras utbildning och studiesituation.

Enkäten skickades till ett slumpmässigt urval på 1 235 personer som under första halvåret 2021 studerat på en yrkeshögskoleutbildning på minst 100 YH-poäng.

Datainsamlingen genomfördes under augusti–september 2021. Utskicket gjordes via brev (som innehöll en QR-kod och länk till en webbenkät) samt två påminnelsebrev.

Totalt besvarades enkäten av 392 personer, vilket innebär en svarsfrekvens på 32 procent. På grund av den låga svarsfrekvensen bör resultaten beaktas med viss försiktighet. Myndigheten har av denna anledning även valt att vara återhållsamma med allt för detaljerade nedbrytningar eller skärningar av resultaten.

Fördelningen hos de personer som besvarat enkäten är väldigt lik fördelningen hos samtliga YH-studerande, 55 procent kvinnor och 45 procent män. Även vad gäller åldersfördelningen är det över lag inga stora skillnader mellan studerande som helhet och de svarande. Åldersgruppen 25–29 år något underrepresenterad bland dem som svarat på denna undersökning medan gruppen 40 år eller äldre är något överrepresenterad. Av de svarande så var det cirka 7 av 10 som studerade på en yrkeshögskoleutbildning med bunden studieform och 3 av 10 som gick en utbildning på distans. Det är i likhet med den nivå som är i yrkeshögskolan totalt sett.

Notera: Svarsalternativen "Stor negativ påverkan" och "Viss negativ påverkan" har slagits ihop till *Negativ påverkan*. Likaså har svarsalternativen "Stor positiv påverkan" och "Viss positiv påverkan" slagits ihop till *Positiv påverkan*.

Diagram 10. Studerandes upplevelser av hur pandemin påverkat deras utbildning

Under större delen av pandemin har utbildningsanordnarna kunnat besluta att bedriva en bunden utbildning helt eller till viss del på distans. Av dem som studerade på en utbildning med bunden studieform svarade nästan alla att utbildningen helt eller delvis ställts om från bunden studieform till distansundervisning under pandemin.

Majoriteten, 7 av 10, upplever att pandemin påverkat utbildningen negativt som helhet. Samtidigt uppgav 2 av 10 att pandemin påverkat utbildningen positivt.

När det gäller kursmomentet lärande i arbete uppgav drygt hälften att den påverkats negativt av pandemin samtidigt som 2 av 10 uppgett att den inte påverkats alls.

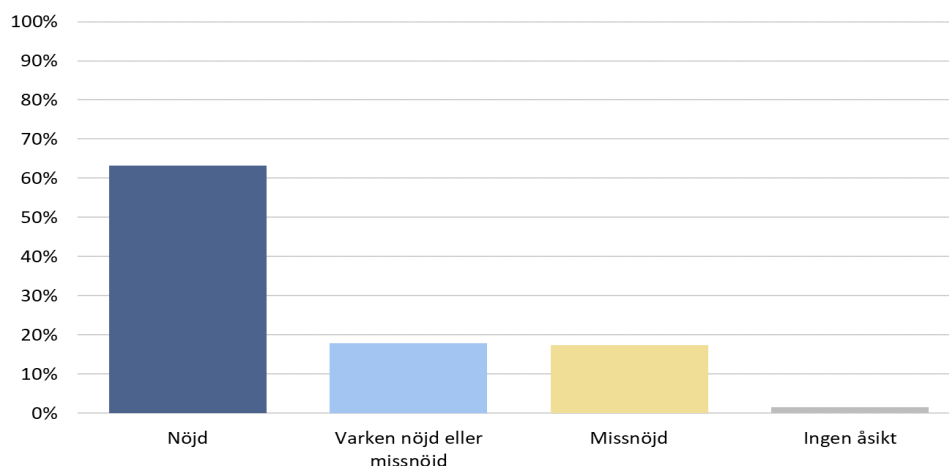
När det gäller möjligheterna att få stöd från skolan har 4 av 10 uppgett att pandemin inte påverkat möjligheten alls samtidigt som ungefär lika många ansåg att den påverkat möjligheten negativt. Hälften uppgav att pandemin inte påverkat möjligheterna att klara av utbildningen medan 3 av 10 upplevde att pandemin hade påverkat möjligheten negativt.

I enkäten förekom även frågor kopplade till just kursmomentet LIA. Drygt 9 av 10 uppgav att utbildningen innehåller LIA. Eftersom de studerande kan ha haft mer än en LIA-period under pandemin har det varit möjligt att svara flera alternativ.

Resultaten från de studerande vars utbildning innehöll LIA visade att drygt 4 av 10 uppgav att LIA har kunnat genomföras som planerat på en fysisk arbetsplats under pandemin medan drygt 2 av 10 uppgav att de haft LIA som i stället genomförts helt eller delvis på distans, men fortfarande på en arbetsplats. För 1 av 10 ersattes LIA helt med teoretisk kurs ordnad av skolan och för lika många flyttades LIA fram. Några hade inte haft någon inplanerad LIA under pandemin (2 av 10), vilket gör att dessa studerande inte upplevt några förändringar i sin LIA när enkäten besvarades.²⁰

²⁰ Eftersom de studerande kan ha haft mer än en LIA-period under pandemin har det varit möjligt att svara flera alternativ.

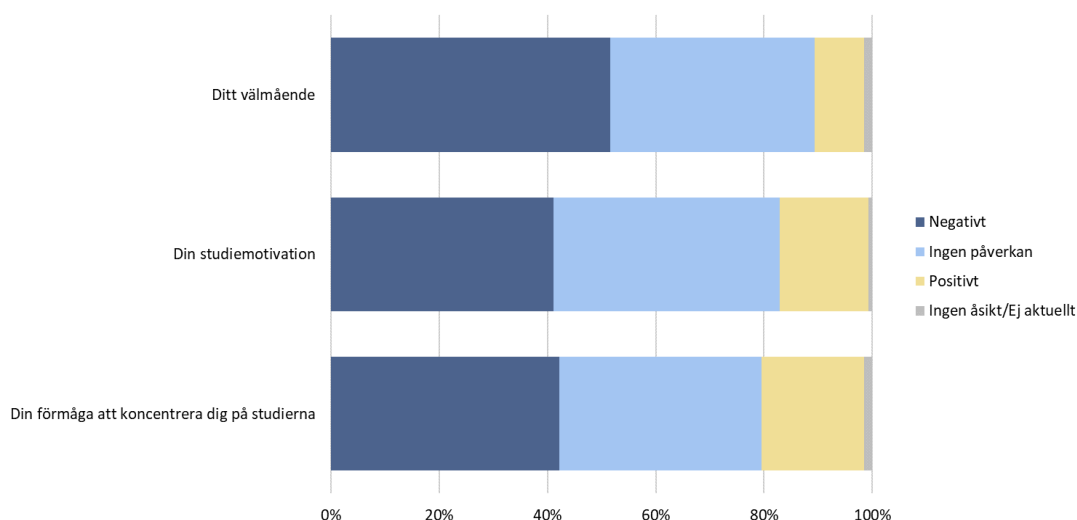
De flesta svarande (7 av 10) bedömer att pandemin inte har påverkat möjligheten att gå klart utbildningen inom ordinarie tid. I en följdfråga fick de som uppgett att pandemin påverkat deras möjligheter att gå klart utbildningen (1 av 10) besvara på vilka sätt som pandemin haft en påverkan. Att de inte fått det stöd de behövt, inte kunnat göra sin LIA och att de inte kunnat tillgodogöra sig utbildningen när den genomfördes digitalt är de orsaker som flest angett. Dessa tre ser ut att vara de primära orsakerna till problemen att slutföra utbildningen inom ordinarie tid.

Notera: Svarsalternativen "Mycket nöjd" och "Ganska nöjd" har slagits ihop till svarsalternativet *Nöjd*. Likaså har svarsalternativen "Mycket missnöjd" och "Ganska missnöjd" slagits ihop till *Missnöjd*.

Diagram 11. Studerandes nöjdhet som helhet med skolans anpassningar för att få utbildningssituationen att fungera under pandemin

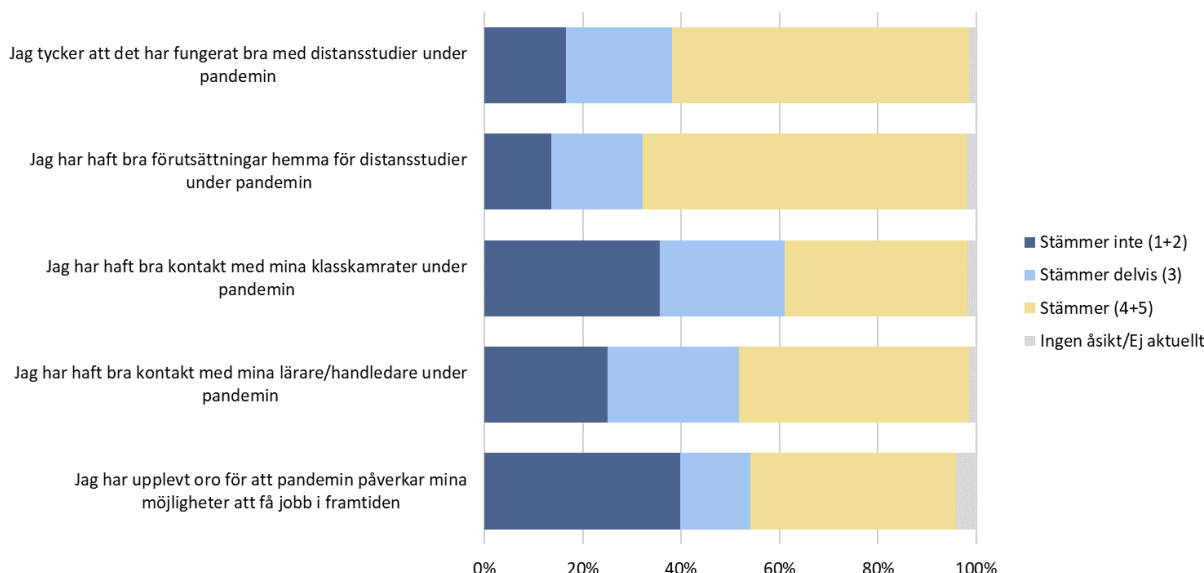
En majoritet av de studerande verkar över lag nöjda med de anpassningar som utbildningsanordnarna gjort för att få utbildningssituationen att fungera under coronapandemin (6 av 10). Likaså gällande skolans information där 7 av 10 uppgav att informationen de fått från skolan om pandemin var tydlig och drygt 7 av 10 uppgav att de hade fått den information de behövt från skolan om hur pandemin påverkade deras utbildning.

Notera: Svarsalternativen "Mycket negativt" och "Negativt" har slagits ihop till *Negativt*. Likaså har svarsalternativen "Mycket positivt" och "Positivt" slagits ihop till *Positivt*.

Diagram 12. Pandemins påverkan på studerandes välmående, studiemotivation och koncentration

Resultatet tyder på, att det för 4 av 10 funnits en viss negativ inverkan av pandemin på både deras studiemotivation och koncentration. Samtidigt fanns det en nästan lika stor andel som uppgett att den inte påverkats. Drygt hälften har uppgett att deras välmående har påverkats negativt av pandemin. Några har också uppgett att pandemin har påverkat dem positivt.

Notera: I enkäten har de svarande fått ta ställning till hur väl ovanstående påståenden stämmer på en skala 1–5 där 1 stod för "Stämmer inte alls" och 5 för "Stämmer helt". I diagrammet har svarsalternativen grupperats i tre grupper; "Stämmer inte" = Svarsalternativ 1+2, "Stämmer delvis" = Svarsalternativ 3, "Stämmer" = Svarsalternativ 4+5.

Diagram 13. Studerandes studiesituation

I diagrammet visas resultatet av ett antal påståenden där de svarande har tagit ställning till hur väl påståendet stämmer utifrån en femgradig skala.

Resultatet visar att majoriteten av de studerande anser att distansstudierna har fungerat bra under coronapandemin och att majoriteten av de studerande har haft bra förutsättningar hemma för distansstudierna.

Ungefär lika många (4 av 10) har uppgett att de har haft bra kontakt med sina klasskamrater under pandemin (om man exkluderar svarsalternativ 3 som kan betyda antingen instämmer eller inte instämmer) som de som uppgett att de inte haft det.

Närmare hälften av de studerande har uppgett att de haft bra kontakt med lärare/handledare under pandemin medan drygt 2 av 10 uppger det motsatta.

Ungefär 4 av tio studerande har upplevt oro för att pandemin påverkar deras möjligheter att få arbete i framtiden samtidigt som lika många har uppgett att de inte upplevt någon oro för det.

Sammanfattning av studerandeenkäten

Trots osäkerhet i undersökningens resultat på grund av låg svarsfrekvens, kan ändå vissa mönster uttolkas i svaren. Resultatet visar att pandemin haft påverkan på utbildningarna och att både utbildningsanordnare och studerande har tvingats anpassa sig till omställningen från studier i bunden form till distansundervisning. Utifrån de svarande kan MYH se att nästan alla utbildningar har ställts om till distansundervisning antingen helt eller delvis. Den bilden stämmer även överens med de uppgifter som utbildningsanordnare lämnat i enkätundersökningen från hösten 2020.

Helhetsbilden som de studerande ger är svårtolkad. De studerande uppger att pandemin i hög grad påverkat utbildningen som helhet negativt. Samtidigt verkar det på deras svar som att det funnits förutsättningar att klara av sin utbildning inom ordinarie tid. Det var 1 av 10 som uppgav att pandemin påverkat möjligheten att gå klart utbildningen inom ordinarie tid och 3 av 10 som uppgav att pandemin haft en negativ påverkan på möjligheten att klara av utbildningen.

För de flesta genomfördes LIA:n under pandemin, antingen på ordinarie sätt eller ersattes med distansupplägg.

Kommunikationen mellan studerande och utbildningsanordnaren har fungerat till stora delar för de flesta även om det finns de som uppgett att de inte tyckte den fungerade. De svarande har också uppgett att det har fungerat bra med distansstudier samt att de haft bra förutsättningar för att genomföra distansstudier hemma.

Utifrån de fritextsvar som de studerande lämnat, kan man se att ett flertal uppger att distansstudierna fungerat bra och att det för vissa har underlättat studierna, framför allt i en pandemisituation då de bland annat sluppit resa samt att de kunnat anpassat sin egen tid till studierna på ett enklare sätt än tidigare. Samtidigt har det för andra inte fungerat alls. Den främsta nackdelen med distansstudier som man kan utläsa av fritextsvaren är den uteblivna sociala interaktionen med såväl lärare/handledare som andra klasskamrater och branscher. Andra upplevde också svårigheter att få stöd i olika situationer. De har även nämnts att det har varit svårt med praktiska moment och svårigheter att hitta LIA-plats under pandemin.

3.3.5 Studenthälsa

I oktober–november 2020 genomförde CSN en enkätundersökning om studerandes hälsa. I undersökningen ingick bland andra ett urval av yrkeshögskolestuderande.²¹

Av undersökningen framgår att YH-studerande i högre grad mår sämre nu än 2017 då en liknande undersökning gjordes. Att YH-studerande oftare än högskolestuderande förknippar sina hälsobesvär med den ekonomiska situationen kan hänga samman med att YH-studerande är äldre och mindre nöjda med sin ekonomiska situation och med studiemedlens tillräcklighet än yngre.²²

I rapporten illustreras detta med två kommentarer från YH-studerande som är äldre och som är stressade över sin ekonomiska situation:

"Stress över att få ihop allt ekonomiskt, samtidigt som man ska prestera studiemässigt. Känns som tid inte finns för att jobba, men jag måste för att ha råd att bo kvar."

"Eftersom jag har hunnit fylla 48 år, så betyder det att min möjlighet till studielån reducerades ganska så mycket. Det handlar om tusenlappar per månad som försvann. Det finner jag som mycket stressande då jag är ensamstående med barn. ... Jag tänker då på att jag som går YH-utbildning är ute på LIA i sju veckor (mån-fre) och sen måste jag jobba på helgerna. Stressande och utmattande."

YH-studerande svarar också att de känner en ökad oro för sin ekonomiska situation på grund av pandemin. Vissa har förlorat sitt extrajobb på grund av nedskärningar, medan andra känner att de måste passa på att arbeta så mycket de kan ifall de inte kan få ett arbete direkt efter avslutade studier.²³

Bland de YH-studerande som förknippar försämrad hälsa med sin studiesituation anges bland annat att det beror på social isolering och prestationskrav. Sammantaget uppger kvinnliga studerande i högre grad än manliga att deras hälsa har försämrats.²⁴

²¹ Studerandes hälsa 2020.pdf (csn.se)

²² Ibid

²³ Ibid

²⁴ Ibid

Bilden av att YH-studerande mår sämre än tidigare och att detta har accentuerats under pandemin har bekräftats i de anordnardialoger som MYH har genomfört. Dock visar både den studerandeenkät som MYH genomförde hösten 2021, genomförda kvalitetsgranskningar och CSN:s enkät att bilden är tudelad. Det finns studerande som uppger att studiesituationen och välbefinnandet har förbättrats under pandemin.

CSN gör bedömningen att studerandes uppfattning om sin hälsa kan variera beroende på när under pandemin som frågan ställts, varför det kan vara svårt att dra några säkra slutsatser om den långsiktiga psykiska hälsan bland studerande. Även studentorganisationerna signalerar att studenter har mått sämre under pandemin med sjunkande motivation som följd. SACO-förbunden varnar för att det kan handla om att psykisk ohälsa biter sig fast bland studerande om inte strukturella åtgärder vidtas för att förbättra studenthälsan inom alla utbildningsformer.²⁵

3.3.6 Sysselsättning

I den senaste studien om hur YH-studerandes sysselsättning såg ut året efter examen undersöktes de som examinerades 2019 – det vill säga före pandemin. Uppföljningen genomfördes däremot under coronapandemin i augusti–oktober 2020.²⁶

Andelen examinerade som hade arbete 2020 sjönk jämfört med 2019. Nedgången skedde brett inom de flesta utbildningsområdena och coronapandemin har sannolikt haft en avgörande effekt, vilket syns extra tydligt inom de utbildningsområden som har haft en direkt koppling till försämrade arbetsmarknad i pandemins spår. Andelen examinerade som efter examen var arbetssökande var på samma nivå efter utbildningen som innan (åtta procent). Tidigare år har andelen arbetssökande minskat efter utbildningen.

Unga och utrikes födda har påverkats i större utsträckning. Unga samt utrikes födda hade en lägre andel i arbete före utbildningen. En möjlig förklaring till försämrade resultat efter utbildningen skulle kunna vara att coronapandemin har slagit hårdast mot de grupper som sedan tidigare har varit mindre etablerade på arbetsmarknaden. I spåren av coronapandemin har vissa utbildningar haft problem med att genomföra LIA. De som ingick i 2020 års undersökning examinerades dock under 2019, det vill säga innan coronapandemin och har därmed inte påverkats av detta.

Inom ett halvår efter examen hade 90 procent ett arbete. I årets undersökning sjönk sedan andelen i arbete vid mättillfället (cirka ett år efter examen) till 87 procent, vilket är en minskning med 6 procentenheter sedan året före. Sannolikt var detta en effekt av coronapandemin. Störst nedgång var inom Hotell, restaurang och turism och inom Pedagogik och undervisning.

Andelen examinerade som uppgav att de hade ett arbete som helt eller till största delen överensstämde med utbildningen året efter examen var 67 procent 2020, vilket är en minskning jämfört med 2019 då motsvarande andel var 71 procent. Inom fem utbildningsområden hade överensstämmelsen minskat jämfört med 2019. Det var inom Ekonomi, administration och försäljning, Hotell, restaurang och turism, Pedagogik och undervisning, Säkerhetstjänster och Transporttjänster. Inrikes födda hade generellt en högre överensstämmelse jämfört med utrikes födda. Andelen som uppgav att arbetet inte alls överensstämde med utbildningen ökade jämfört med 2019, från 7 procent till 10 procent.

Drygt hälften (55 procent) av de examinerade som hade arbete året efter examen hade arbete hos en arbetsgivare där de genomfört LIA, vilket var i samma nivå som 2019.

Resultaten i yrkeshögskolan vad gäller andel examinerade i arbete står sig som helhet fortfarande väl trots nedgången. En tydlig värdemätare blir resultaten från den sysselsättningsstudie som nyligen avslutades och som omfattar dem som tog examen

²⁵ Saco: Pandemin kräver satsning på studenthälsan -

²⁶ Sysselsättningsrapport.indd (myh.se), dnr MYH 2020/1924

under 2020. De första resultaten från den studien beräknas till senare delen av december 2021.

3.3.7 Resultat sexmånadersuppföljningar

Myndigheten följer även sysselsättningen på ytterligare ett sätt, genom insamling av resultat via utbildningsanordnarna sex månader efter utbildningens avslutats. Det är två uppgifter som utbildningsanordnarna ska samla in och rapportera till myndigheten:

- Examineras huvudsakliga sysselsättning
- Överensstämmelse mellan utbildning och arbete

Sexmånadersuppföljningarna är inte avsedda att sammanställas utan används främst som underlag för diskussion vid kvalitetsgranskning. För statistik om examinerades sysselsättning används i stället resultaten från sysselsättningsstudien som beskrivs i föregående avsnitt. För att försöka få en tidigare bild av hur sysselsättningen kan tänkas se ut för examinerade 2020 har myndigheten ändå sammanställt sexmånadersuppföljningarna för slutåren 2017–2020.

De två frågorna i sexmånadersuppföljningarna är i stort sett identiska med de två "kärnfrågorna" i sysselsättningsstudien. Resultaten från de sammanställda sexmånadersuppföljningarna och sysselsättningsstudien skiljer sig något vad gäller andel i arbete, men skiljer sig mycket vad gäller överensstämmelse mellan utbildning och arbete. Resultaten är därför inte jämförbara på den andra frågan och sexmånadersuppföljningarna kan också variera i tillförlitlighet. Utbildningsanordnarna kan själva välja metoder för insamlingen av uppgifterna från de examinerade.

Resultatet av sammanställningen av sexmånadersuppföljningarna visar att andelen examinerade som hade ett arbete sex månader efter utbildningens avslut minskat de senaste åren. Andelen har minskat från 92 procent till 84 procent mellan 2017 och 2020.

Det var 82 procent av svaren som hade inkommit i uppföljningar som slutfördes senast i mars 2020, innan pandemin hade fått fullt genomslag i samhället. För examinerade 2020, där samtliga uppföljningar slutfördes under pandemin, var 84 procent i arbete sex månader efter utbildningens slut.

För fyra av de fem största utbildningsområdena²⁷ visar de sammanställda sexmånadersuppföljningarna en lägre andel i arbete för examinerade 2020 jämfört med 2019 och en betydligt lägre andel i arbete jämfört med examinerade 2017 och 2018. Det femte stora området, Hälso- och sjukvård samt socialt arbete, har haft en marginell minskning av andel i arbete 2019 och 2020.

Tabell 9. Andel i arbete efter utbildningsområde och utbildningsomgångens slutår 2017–2020 sammanställda resultat från sexmånadersuppföljningarna

Utbildningsområde ¹	2017	2018	2019	2020
Data/IT	88 %	90 %	85 %	77 %
Ekonomi, administration och försäljning	93 %	94 %	91 %	84 %
Hotell, restaurang och turism	89 %	88 %	88 %	73 %
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	95 %	95 %	94 %	93 %
Journalistik och information	89 %	93 %	85 %	76 %
Kultur, media och design	83 %	83 %	81 %	73 %
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	93 %	96 %	90 %	93 %
Pedagogik och undervisning	88 %	97 %	85 %	85 %

²⁷Data/IT, Ekonomi, administration och försäljning, Hälso- och sjukvård samt socialt arbete, Samhällsbyggnad och byggt teknik samt Teknik och tillverkning

Samhällsbyggnad och byggteknik	94 %	94 %	91 %	84 %
Teknik och tillverkning	91 %	92 %	89 %	83 %
Transporttjänster	96 %	95 %	89 %	87 %
Övriga utbildningsområden	91 %	93 %	88 %	85 %
Totalt	92 %	92 %	89 %	84 %

- 1) I tabellen särredovisas utbildningsområden som har haft minst 100 examinerade som svarat på enkäten varje år.

Sammantaget visar resultatet att av de fem stora utbildningsområdena är det endast Hälso- och sjukvård samt socialt arbete som inte har haft någon större minskning av andel i arbete i de sammanställda sexmånadersuppföljningarna för 2020 jämfört med åren innan. Myndigheten anser att det är förväntat på grund av att antalet anställda inom Hälso- och sjukvårdsområdet har förändrats marginellt mellan 2019 och 2020.²⁸

Restriktionerna i samhället på grund av pandemin började hävas i liten skala 1 juni 2021 för att minska betydligt under juli och i stort sett tas bort helt under september. Av de sammanställda sexmånadersuppföljningarna för examinerade 2020, så var det endast 8 procent av svaren som hade samlats in på uppföljningar som slutfördes i augusti 2021 eller senare. Sysselsättningsstudien via SCB för examinerade under 2020 samlades in från slutet av augusti 2021 till slutet av oktober 2021. Det innebär att förutsättningarna på arbetsmarknaden kan vara något bättre i anslutning till SCB-studien än för de sammanställda sexmånadersuppföljningarna. Myndigheten bedömer det som troligt att andelen sysselsatta kan bli några procentenheter högre i studien via SCB än för de sammanställda sexmånadersuppföljningarna. Det skulle innebära en oförändrad eller marginellt minskad andel sysselsatta i studien SCB-studien för examinerade 2020 i jämförelse med examinerade 2019.

3.4 Arbetsliv

Flera studier tyder på att arbetsmarknadssituationen påverkades mer negativt för unga, möjligen även för utrikes födda, under den första vågen av coronapandemin. De yngre tycks inte bara ha drabbats av att anställningar avslutades eller inte förlängdes, utan även av bristen på vakanta jobb efter vårens terminsslut 2020. Även utrikes födda tycks ha drabbats av sämre möjligheter att finna arbete, möjligen som en konsekvens av ökad konkurrens om befintliga lediga jobb i och med det stora inflödet av svenskfödda arbetssökande. Dessa resultat är föga förvånande i och med att de branscher som initialt drabbades hårdast, såsom restaurang- och hotellbranschen, är sådana som ofta erbjuder så kallade ingångsjobb till många unga och nyanlända.²⁹ Samma mönster syntes också i den sysselställningsstudie som MYH publicerade i februari 2021.

Inom ramen för yrkeshögskolan har arbetslivets engagemang i utbildningsformen märkts tydligast avseende LIA-perioderna. Företag i besöksnäringen har haft mycket svårt att ta emot LIA-studerande och i tillverkningsindustrin har tillgången på LIA-platser fluktuerat kraftigt då korttidspermitteringar och brist på insatsvaror lett till produktionsstopp. Inom hälso- och sjukvårdsområdet har förvisso andelen examinerade studerande i arbete legat på en fortsatt hög nivå, men det har varit en utmaning att få tillgång till handledare på LIA-platsen då belastningen på sjukvården har varit mycket hög.

Det ser dock alltså ut som många arbetsgivare gärna rekryterar studerande från yrkeshögskolan. Svenskt näringslivs rekryteringsenkät från 2020 visar att en tredjedel av de tillfrågade medlemsföretagen helst rekryterar personer med YH-utbildning. Det är en något högre andel än de som efterfrågar medarbetare med högskoleutbildning. Störst

²⁸ Källa: Sveriges kommuner och regioner, personalstatistik, personalen i siffror

²⁹ IFAU: r-2021-19-den-ojamlika-arbetsloshetsbordan-under-den-forsta-vagen-av-covid-19-pandemin-i-sverige (1).pdf

andel av de svarande företagen vill helst att medarbetarna har utbildning från gymnasieskolans yrkesprogram.³⁰

Arbetsmarknadens strukturomvandling hade startat redan före coronapandemin, men pandemin innebar akuta behov av omställning och har troligen också påskyndat den mer långsiktiga utvecklingen. För många arbetstagare och arbetsgivare har coronapandemin inneburit stora utmaningar. Medan det rådde personalbrist på vissa arbetsplatser var andra tvungna att varsla personal. Men flera initiativ har också tagits för att hjälpa personer att ställa om från yrken med lägre efterfrågan till branscher med arbetsbrist.³¹

Under pandemin har det blivit tydligt att yrkeshögskolan har kunnat spela en roll för omställning på arbetsmarknaden och livslångt lärande för individen. MYH kan konstatera att korta YH-utbildningar (kurser och kurspaket) sannolikt introducerades i rätt tid. Utbildningarna kunde relativt snabbt bidra till behovet av insatser för omställning inom områdena digitalisering och automatisering. I samband med utbrottet av coronapandemin, kunde myndigheten snabbt respondera och bevilja fler utbildningar än vad som ursprungligen var tanken och också prioritera branscher som särskilt påverkats av pandemin.³² Intressant för kurser och kurspaket har varit mycket stort från såväl branschorganisationer som fackförbund.

I och med en förändring i Förordning (2009:131) om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning som trädde i kraft i juni 2020 kan numera även en privat uppdragsgivare köpa uppdragsutbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl. Det innebär att även omställningsorganisationer kan finansiera utbildning som behövs för omställning, vilket kan komma att bli användbart i samband med införande av omställningsstudiestödet.³³

I syfte att stötta omställningen på arbetsmarknaden genomförde myndigheten riktade kampanjer för att nå ut med budskapen till arbetsgivare och individer som kunde ha intresse av utbildning inom yrkeshögskolan. Framför allt handlade det om budskap om kurser och kurspaket. För att nå ut till arbetsgivare med information om yrkeshögskolan genomfördes riktade kampanjer i affärs- och fackpress samt i HR-forum. Det togs också fram nytt innehåll för målgruppen på myndighetens webb på temat hur yrkeshögskoleutbildning är ett bra verktyg för arbetsgivare i samband med omställning. Detta för att kunna hänvisa till fördjupad information i samband med kampanjerna. Denna kampanj fortlöper alltjämt.

Pandemin har inte bara slagit hårt mot arbetsmarknaden, många har också haft tid att reflektera över sin arbetssituation, något som återspeglas bland yrkesverksamma. En nationell undersökning som Demoskop genomfört där 5 000 personer i åldrarna 18–65 år har tillfrågats, visar att nästan 6 av 10 har funderat på att byta bransch det senaste året.³⁴ I en liknande undersökning från 2017 uppgav 3 av 10 yrkesverksamma i åldern 40–55 år att de ville byta bransch.³⁵

Demoskops undersökning från september 2021 visar också att endast 3 av 10 är beredda att flytta för nya jobb- och utvecklingsmöjligheter, vilket försvårar stora företagsetableringar i exempelvis norra Sverige.

Sammantaget visar pandemin att behovet av omställning på arbetsmarknaden kan ske mycket snabbt och påverkar kompetensförsörjningen högst väsentligt. För yrkeshögskolans vidkommande har den snabba omställningen lett till nya kompetensbehov som i sin tur ställer stora krav på myndighetens omvärldsanalys och att

³⁰ Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät 2020

³¹ Lärdomar om omställning på arbetsmarknaden från pandemin - SNS

³² Återrapportering av regeringsuppdrag om korta YH-utbildningar (kurser och kurspaket), dnr MYH 2021/5089

³³ Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden - Regeringen.se

³⁴ Stora satsningar på nya jobb- och utvecklingsmöjligheter runt om i landet – men få i Östergötland beredda att flytta för jobb – Lernia

³⁵ Många vill byta jobb men få gör det | Randstad

yrkeshögskolan som utbildningsform måste vara flexibel och snabbt kunna förändra utbudet. Det kommer fortsatt att vara en utmaning för yrkeshögskolan att kombinera en stabil utbildningsportfölj med längre beviljanden och en hög grad av flexibilitet och snabbriklighet.

3.5 Sammanfattning

3.5.1 Pandemins kortsiktiga påverkan på yrkeshögskolan

Det råder ingen tvekan om att pandemin har medfört betydande konsekvenser för yrkeshögskolan på flera plan. I det korta perspektivet visar dock telefonintervjuer, enkät och dialogmöten med utbildningsanordnare att omställningen till distansundervisning i huvudsak har fungerat väl, såväl ur organisatoriskt som ur pedagogiskt perspektiv samt att utbildningarna i huvudsak har kunnat genomföras på ett sätt som inte påverkat utbildningsmålen.

Den bilden stärks av att bedömningen av de enskilda utbildningarnas kvalitet i samband med de kvalitetsgranskningar som MYH genomfört under pandemin sammantaget visar att 68 procent av utbildningarna bedöms hålla hög eller mycket hög kvalitet. Detta är samma mönster som framkommit från kvalitetsgranskningar före pandemin. Således visar inte resultatet av genomförda kvalitetsgranskningar att det skett några försämringar av kvaliteten i utbildningarna mot bakgrund av coronapandemin.

Under pandemin har de största utmaningarna varit att genomföra LIA-perioderna. Om man tittar särskilt på de kvalitetskriterier som bedöms i samband med granskning när det gäller LIA, till exempel hur utbildningsanordnaren samverkar med LIA-platserna och hur handledningen fungerar, syns att resultatet för bedömningen av LIA sjönk under 2020. Samtidigt går det också att se att resultaten delvis återhämtat sig 2021.

Inkomna anmälningar om brister i utbildningen har ökat under pandemin. Under perioden mars 2020 till och med september 2021 kom det in drygt 150 anmälningar varav ett 50-tal ärenden avskrevs. Av de ärenden som varit föremål för utredning bedöms ett 30-tal anmälningar ha en tydlig koppling till effekterna av pandemin utifrån anmälarens perspektiv. Ett 20-tal av dessa anmälningar innehåller synpunkter om brister i kursen lärande i arbete.

Andelen outnyttjade platser har minskat under pandemin, vilket kan vara en följd av att individer i högre grad än tidigare har haft skäl att söka till utbildningar och att också påbörja dem för att undvika arbetslöshet. De flesta utbildningsinriktningar hade också fler behöriga sökande per plats 2020 jämfört med 2019. Totalt sett var dock andelen tidiga avhopp högre inom de utbildningsomgångar som startade under 2020 jämfört med tidigare år. Det ska noteras att det fanns en ökning redan innan pandemin – men då i en lägre takt än den förändring som observerades mellan 2019 och 2020.

Examensgraden ökade marginellt under 2020, men ser ut att återigen minska under 2021. Det går inte att med säkerhet bedöma om coronapandemin har haft en påverkan på examensgraden. Det är möjligt att ökad distansundervisning påverkar möjligheten att slutföra utbildningen. I den studerandeenkät som MYH genomfört uppgav hälften av de svarande att pandemin inte påverkat möjligheterna att klara av utbildningen medan tre av tio upplevde att pandemin hade påverkat möjligheten negativt.

Samma bild utkristalliserar inom skolväsendet. Övergången till distansundervisning har inneburit utmaningar för både lärare och elever i gymnasieskolan. Olika grupper av elever har olika förutsättningar att klara av fjärr- eller distansundervisning beroende på ålder, behov av stöd, tidigare studievana och studieresultat, samt familje- och hemförhållanden. Bilden är att eleverna har klarat av undervisningen på distans, men

distansundervisningen bedöms inte hålla motsvarande kvalitet som undervisningen i skolans lokaler.³⁶

Resultatet från den genomförda studerandeenkäten visar även att pandemin haft påverkan på utbildningarna och att både utbildningsanordnare och studerande har tvingats anpassa sig till omställningen från studier i bunden form till distansundervisning.

En majoritet av de studerande upplever att pandemin påverkat utbildningen negativt som helhet, medan 2 av 10 studerande uppger att pandemin påverkat utbildningen positivt.

När det gäller kursmomentet LIA uppgav hälften att de påverkats negativt av pandemin samtidigt som 2 av 10 uppgett att de inte påverkats alls. Resultaten från de studerande, vars utbildning innehöll LIA, visade att drygt 4 av 10 uppgav att LIA har kunnat genomföras som planerat på en fysisk arbetsplats under pandemin medan drygt 2 av 10 uppgav att de haft LIA som i stället genomförts helt eller delvis på distans, men fortfarande på en arbetsplats. För 1 av 10 ersattes LIA helt med teoretisk kurs ordnad av skolan och för lika många flyttades LIA fram.

3.5.2 Pandemins långsiktiga påverkan på yrkeshögskolan

Frågan om hur pandemin påverkar yrkeshögskolan på lång sikt är hart när omöjlig att svara på. En trolig långsiktig konsekvens är dock att pandemin förstärker yrkeshögskolans betydelse som ett verktyg i omställning inom bland annat digitalisering, automatisering och klimatomställning. Det faktum att möjligheten gavs att introducera kurser och kurspaket samt YH-flex under pandemin gör att yrkeshögskolan inte bara har i uppgift att förse arbetslivet med kvalificerad arbetskraft utan också spelar en roll för individens kompetensutveckling och förmåga till omställning. Denna utveckling hade troligen skett ändå, men sannolikt tagit längre tid.

Ytterligare en långsiktig konsekvens av pandemin är troligen att fler utbildningar kommer bedrivas helt eller till en högre grad på distans. Intresset bland utbildningsanordnare för att utveckla olika former av "hybridupplägg", där det finns en fördel med att ha en variation mellan fysiska träffar och digitalt innehåll kommer sannolikt att öka. Det skulle kunna ge möjlighet att engagera annars svårrekryterad nationell och internationell expertis som föreläsare. Det råder inget tvivel om att en konsekvens av pandemin är att den digitala tekniken och den pedagogiska förmågan att undervisa digitalt har utvecklats snabbt. Denna utveckling kommer troligen inte avstanna.

Det är möjligt att pandemin får konsekvenser även på medellångsikt när det gäller exempelvis andel examinerade studerande som har ett arbete efter examen. I samband med den senaste sysselsättningsstudien minskade andelen examinerade i arbete från 93 till 87 procent. Resultatet av den sexmånadersuppföljning för examinerade 2020 som utbildningsanordnarna själva gör, visar på ytterligare en minskning till 84 procent avseende andel i arbete. Under december 2021 kommer resultatet av den senaste sysselsättningsundersökningen som SCB genomför och som omfattar dem som tog examen under 2020.

Det finns många tecken på att ekonomin och arbetsmarknaden återhämtar sig. Det är färre inskrivna på Arbetsförmedlingen och företagens anställningsplaner visar på framtidsoptimism. Långtidsarbetslösheten och arbetslösheten bland utrikes födda är fortfarande hög.³⁷

Det är svårt att säga hur resultaten i yrkeshögskolan kommer att utveckla sig under de närmaste åren. Som jämförelse kan nämnas samband med den förra lågkonjunkturen under finanskrisen för drygt ett decennium sedan då resultaten för yrkeshögskolan föll

³⁶ Ett år med pandemi i förskola och skola och komvux - Skolverket

³⁷ Presentationsbilder arbetsmarknadsläget 211102 (regeringen.se)

med 8 procentenheter från 2008 till 2009 (från 89 % av examinerade i arbete till 81 %). Det tog sex år innan resultaten var tillbaka på den nivå som rådde före finanskrisen.³⁸

Eftersom en av de stora utmaningarna under pandemin har varit att genomföra LIA på en fysisk arbetsplats är det ett orosmoment på medellång sikt hur LIA-perioderna har fungerat i det digitala landskapet och som anpassad, skolförlagd LIA. Historiskt har drygt hälften av examinerade studerande fått arbete på någon av sina LIA-arbetsplatser. Det kommer att vara svårt att följa upp i vilken grad en eventuell försämring i etablering på arbetsmarknaden beror på alternativa LIA-upplägg eller om det beror på generella pandemieffekter inom respektive bransch.

4 Uppföljning av regeringens beslut och insatser för yrkeshögskolan

Under pandemin har regeringen fattat en rad beslut om extra satsningar på yrkeshögskolan. Det omfattar bland annat extra platser på kurser och kurspaket, försöksverksamheten YH-flex och fler platser till befintliga utbildningar. I detta kapitel redogörs för resultatet av dessa satsningar.

4.1 Försöksverksamhet för en snabbare väg genom yrkeshögskolan

Regeringen gav under våren 2020 myndigheten i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, så kallad YH-flex, för personer som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 14 april 2023.³⁹

Försöksverksamhetens övergripande syfte är att utveckla metoder och bidra till ökad förmåga hos utbildningsanordnare att kunna genomföra omfattande tillgodoräkning och med tillgodoräkning som utgångspunkt genomföra individualiserad kompletterande utbildning. Försöksverksamheten ska även bidra till att utveckla modeller för tillgodoräkning och förkortade yrkeshögskoleutbildningar som kan användas inom yrkeshögskolan och långsiktigt kan bli en permanent del av yrkeshögskolan.

I försöksverksamheten används en modell med extra platser på befintliga utbildningar, så kallad YH-flexplats. För dessa platser används en särskild statsbidragsmodell. En YH-flexplats ska genomföras utifrån befintlig utbildningsplan med ett individualiserat genomförande i två delar:

- Den första delen innebär att den studerandes reella kompetens (kunskaper, färdigheter och kompetenser) bedöms som ett underlag för att tillgodoräkna betydande del av utbildningen. Om formell dokumentation saknas, sker en kartläggning och bedömning i särskild ordning (validering).
- Den andra delen består av en individuellt anpassad kompletterande utbildning för att nå examen.

Idén bakom YH-flex är att det ska vara möjligt för studerande med gedigen yrkeserfarenhet att nå examen på ett mer flexibelt och snabbare sätt som då också bör bli mer resurseffektivt. Med flexibel avses här ett annat, individualiserat, utbildningsupplägg än för ordinarie utbildning och med resurseffektiv avses antingen till lägre kostnad eller på kortare tid eller både och. YH-flex platserna ska därför erbjudas

³⁸ MYH: Lägesanalys för yrkeshögskolan 2020, 2021/6546

³⁹ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för yrkeshögskolan. Ändringsbeslut 2020-05-28 (U2020/03536/GV)

sökande som bedöms ha möjlighet att tillgodoräkna betydande del av utbildningen och som önskar en individuell anpassning av den kompletterande delen.

En av de viktigaste parametrarna för att möjliggöra försöksverksamheten i den här formen har varit att hitta en bidragsmodell som fungerar för ett flexibelt och individuellt upplägg. Modellen som testas i försöksverksamheten bygger på att YH-flex kommer att genomföras i två delar, en validerings/tillgodoräknandedel och en kompletteringsdel. Statsbidrag för valideringsdelen utgörs av en fast summa på 10 000 kronor per studerande oberoende av valideringens utfall. Statsbidrag för kompletteringsdelen utgår ifrån hur många YH-poäng som återstår att komplettera efter genomförd validering och tillgodoräkning. Schablonen för kompletteringsdelen är utbildningens redan beviljade schablon förhöjd med 15 procent.

Det finns dock ett tak för maximalt statsbidrag per studerande på en YH-flexplats. Bidraget för en YH-flexplats kan aldrig överstiga motsvarande 75 procent av statsbidraget för en vanlig fullföljd studerandeplats.

Under sommaren 2020 genomförde försöksverksamheten en första ansökningsomgång för att fördela YH-flexplatser och en andra ansökningsomgång genomfördes i början av 2021. Alla inkomna ansökningar beviljades, 33 ansökningar/utbildningar och 382 platser med start 2020 och 71 ansökningar/utbildningar och 595 platser med start 2021. De flesta platser beviljades inom utbildningsområdet *Hälsa- och sjukvård samt socialt arbete*.

Av de platser som fördelas under 2020 var det totalt 13 av de 33 beviljade utbildningarna och 11 av 16 utbildningsanordnare som nyttjade sammanlagt 126 platser av de 382 beviljade, vilket innebär en nyttjandegrad på 33 procent. Den relativt låga nyttjandegraden beror främst på korta förberedelsestider och på svårigheter att genomföra validering (fysiska träffar med studerande) på grund av pandemin. För omgång 2 är det inte klart hur stort platsutnyttjande blir, då utbildningsanordnarna kan rekvidrera statsbidrag för beviljade platser fram till den 15 december 2021. Först då kommer myndigheten ha tillgång till samlad information om årets platsutnyttjande.

Försöksverksamheten har i skrivande stund kommit cirka halvvägs och även om det ännu inte går att säga något om utfall och resultat för helheten, kan MYH redan nu redovisa vissa resultat. De resultat som redovisas är för gruppen av 122 studerande som studerar på en YH-flexplats och som genomgått validering och påbörjat individuell kompletterande utbildning.

Sammanfattningsvis kan vi se att:

- för de platser som nyttjats är besparingen cirka 50 procent i förhållande till vad kostnaden hade varit om YH-flexstuderande hade läst på en ordinarie utbildningsplats,
- i genomsnitt har de studerande på YH-flexplats fått tillgodoräkna sig 60 procent av utbildningen, även om omfattningen på tillgodoräkandet varierar stort – från inget tillgodoräkning till nästan hela utbildningen och
- för 8 av 10 av YH-flexstuderande innebär den planerade individuella kompletterande utbildningen att de ska ta examen tidigare än utbildningens ordinarie slutdatum.

Detta är en prognos baserat på de planerade kompletterande insatserna. MYH vet ännu inte hur många av dessa 122 som kommer att ta examen, avsluta sina studier med ett utbildningsbevis (erkännande av del av utbildningen) eller som eventuellt avbryter sina studier (även vid ett avbrott ska den studerande erhålla ett utbildningsbevis som bekräftar uppnådda läranderesultat). När de kompletterande studierna är slutförda kommer myndigheten kunna se faktiskt utfall och redovisa både examensgrad samt hur stor tidsbesparingen (kortare tid till examen) blev för varje enskild studerande.

De preliminära resultaten pekar på att modellen för YH-flex som testas i

försöksverksamheten bidrar både till att effektivisera användningen av statsbidrag, att det går att genomföra mer omfattande tillgodoräkningen och att YH-flex bidrar till att de studerande tar examen på kortare tid. Dock omfattar underlaget för dessa resultat och slutsatser ännu en begränsad grupp individer och det blir därför viktigt att försöksverksamheten fortsatt utvärderar dessa resultat när fler studerande har genomfört YH-flex. Det blir även viktigt att följa upp om det i realiteten blir en snabbare väg till examen och hur stor tidseffektiviseringen faktiskt blir, när studiedokumentation för dessa studerande kommer in till myndigheten.

Utifrån dessa första resultat är myndighetens bedömning försiktigt optimistisk när det gäller YH-flex bidrag till effektivare kompetensförsörjning och snabbare omställning.

4.2 Extra platser till kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan

I vårändringsbudgeten för 2020 föreslog regeringen att tillföra extra medel för att bevilja fler platser till kurser och kurspaket.⁴⁰

Under perioden 11 maj till den 25 maj 2020 genomfördes ansökningsförfarandet bland befintliga utbildningsanordnare i yrkeshögskolan. Drygt 300 ansökningar kom in till myndigheten. Handläggningstiden uppgick till sex veckor. Den 7 juli kommunicerades besluten.

Totalt beviljades drygt 100 ansökningar motsvarande drygt 700 årsplatser⁴¹ för 2020. Det innebär att denna satsning beräknades till cirka 53 miljoner kronor under 2020. Sett till antalet studerande som kunde beredas plats i dessa utbildningar, så motsvarade det drygt 3 600 personer. Tillsammans med de beslut om kurser och kurspaket som myndigheten redan hade fattat rörande 2020, så innebär det att satsningen för 2020 uppgick till totalt cirka 99 miljoner kronor. Sammantaget innebär det att omkring 6 300 studerande hade möjlighet att studera på en kort yrkeshögskoleutbildning under hösten 2020.⁴²

De utbildningar som beviljades i samband med detta ansökningsförfarande var omgärdade av kravet att de måste påbörjas och avslutas under 2020. Flest utbildningsplatser beviljades inom utbildningsområdena Ekonomi, försäljning och administration, Teknik och tillverkning och Data/IT.⁴³

Vid detta ansökningstillfälle övervägde myndigheten i samband med bedömningen även om särskild hänsyn skulle tas avseende prioritering av utbildningar som riktar sig mot branscher som i hög utsträckning har påverkats av coronapandemin. Detta i enlighet med den styrning som regeringen angav i vårändringsbudgeten för 2020. Det resulterade i att MYH bland annat beviljade utbildningar inriktade mot digitala event, hållbar digital transformation och revenue management (intäktsoptimering) inom besöksbranschen, mikrobiologi, vårdhygien och smittskydd, palliativ vård och vårdfilosofi, psykisk ohälsa och suicidprevention, logistik och e-handelslösningar, industriella processer och dataanalys med mera.⁴⁴

Av de 107 beviljade utbildningarna startade 100 och andelen nyttjade platser var 77 procent. Det är intressant att notera att de kurser och kurspaket som beviljades vid detta tillfälle, och som skulle påbörjas och avslutas inom ett knappt halvår, är de som har uppvisat det högsta nyttjandet av tilldelade platser.⁴⁵

⁴⁰ Vårändringsbudget 2019/20:99, sidan 121

⁴¹ En årsplats motsvarar en studerande på heltid under 40 veckor.

⁴² Slutrapport avseende extra platser till korta YH-utbildningar (kurser och kurspaket), dnr MYH 2020/856

⁴³ Ibid

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ Återrapportering av regeringsuppdrag om korta yrkeshögskoleutbildningar (kurser och kurspaket), dnr MYH 2021/5089

Fördelningen avseende studietakten ser av naturliga skäl något annorlunda ut för dessa starter då utbildningarna hade dels kortare tid för förberedelse, dels också hade krav på slutdatum inom 2020. Det var en betydligt större andel studerande som bedrev studier med 100 procents studietakt. Det var för dessa starter ungefär samma andel som bedrev studier på 100 procent som på 50 procents studietakt, se cirkeldiagram nedan. Det var också fler varianter av studietakt som redovisas inom *Övrigt*.

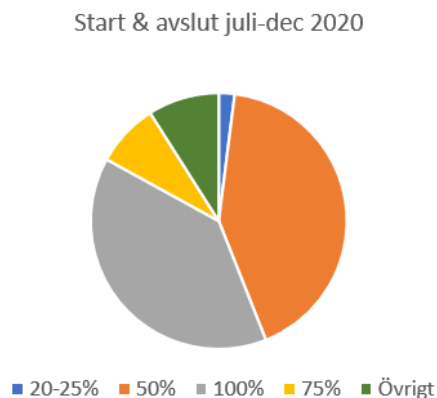

Diagram 14. Andelen studerande per studietakt av nyttjade platser med start och avslut 2020, andra ansökningsförfarandet

4.3 Ökat antal platser på beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan

Inom ramen för regeringens arbete med coronapandemin fick myndigheten i vårändringsbudgeten (prop. 2019/20:99) ytterligare medel för att utöka antalet platser på redan beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan.⁴⁶

Myndigheten tillsatte ett projekt vars syfte var att identifiera möjliga tillvägagångssätt för att utöka volymen på befintliga utbildningsomgångar med start hösten 2020. Resultatet av arbetet blev att myndigheten genomförde en särskild ansökansomgång i form av en förenklad webbansökan med några få frågor där utbildningsanordnare kan ansöka om ytterligare utbildningsomgång. Valet av tillvägagångssätt grundade sig bland annat på den tidsaspekt som fanns att ta hänsyn till samt på utbildningsanordnarnas möjligheter att hinna med och förbereda sina utökade platser och starta under hösten 2020.⁴⁷

Under vecka 17 (den 22 april) 2020 gick det ut en gemensam information från myndigheten till utbildningsanordnarna om den tillfälliga satsningen på yrkeshögskolan. I den beskrevs den tillfälliga satsningen och vilka olika delsatsningar som avses och vad det innebär för utbildningsanordnarna utifrån ett övergripande resonemang om ansökningsförfarande och tidsaspekter.

Projektgruppen tog även fram riktad information om den specifika delsatsningen att utöka volymen på befintliga utbildningar. I informationen beskrevs förutsättningar för att kunna söka om att utöka volymen på befintlig utbildningsomgång och hur ansökansförfarandet kommer att gå till samt vid vilka tidpunkter som ansökan hålls öppen, bedömning sker och beslut skickas ut.⁴⁸

⁴⁶ Öka volymen på befintliga yrkeshögskoleutbildningar, dnr MYH 2020/1550

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Ibid

Under perioden 4–20 maj 2020 öppnades den förenklade webbansökan *Ansökan om ytterligare YH-omgångar* för utbildningsanordnare som hade en utbildningsomgång med planerad ordinarie start under 2020 och som avslutas senast 2022. De extra omgångarna skulle vara identiska med tidigare beviljad omgång och bedrivas enligt befintlig utbildningsplan. Däremot kunde antalet studerandeplatser och startdatum skilja sig från de tidigare beviljade omgångarna.⁴⁹

De extra utbildningsomgångarna/platserna omfattas av statsbidrag enligt ordinarie beslutad omgång, det vill säga enligt samma schablon. De har också samma rätt till bidrag som ordinarie utbildningsomgångarna när det gäller behörighetsgivande förutbildningar (BFU), särskilt pedagogiskt stöd (SPS) och svenska med yrkesinriktning (SMY). Däremot beviljas inte tillfälligt startbidrag eller genomförandebidrag för de extra utbildningsomgångarna.⁵⁰

När ansökan stängdes hade det kommit in totalt 439 ansökningar om totalt 500 ytterligare omgångar och totalt handlade det om 10 380 extra platser. Därefter påbörjades bedömningsarbetet. Eftersom denna ansökningsomgång handlade om extra omgångar till utbildningar som redan bedömts och beviljats, så handlade bedömningsarbetet mer om att prioritera mellan inkomna ansökningar än att bedöma deras kvalitet.⁵¹

Vid bedömning av ansökningarna använde myndigheten till största delen samma prioriteringar som vid beviljande av de redan beslutade utbildningarna. I första hand prioriterades utbildningar inom Samhällsbyggnad och byggteknik, Teknik och tillverkning, Data/IT och Hälso- och sjukvård samt socialt arbete, där efterfrågan av arbetskraft vanligtvis bedöms hög. Ytterligare en grund för prioriteringsarbetet var att ingen beviljades mer än en omgång. Anledningen till detta var att på så sätt kunde vi maximera spridningen av de extra platserna, vilket bedömdes vara bra med tanke på insatsens art.⁵²

Totalt beviljades 292 ansökningar om vardera en ytterligare utbildningsomgång vilket motsvarar 5 105 platser. I tabell 10 visas hur ansökningar och beviljade extra omgångar och platser fördelar sig över utbildningsområden.⁵³

⁴⁹ Öka volymen på befintliga yrkeshögskoleutbildningar, dnr MYH 2020/1550

⁵⁰ Ibid

⁵¹ Ibid

⁵² Ibid

⁵³ Ibid

Tabell 10. Ansökan och beviljande om ytterligare utbildningsomgångar efter utbildningsområde

utbildningsområde	Antal befintliga utbildningsomgångar som kunde ansöka om ytterligare omgångar	Antal sökningar	Antal sökta extra omgångar	Antal sökta platser	Antal beviljade extra omgångar	Antal beviljade platser	Andel sökta extra omgångar	Andel beviljade extra omgångar	Andel beviljade platser
Data/IT	137	90	104	2 109	73	1 315	76 %	70 %	62 %
Ekonomi, administration och försäljning	154	113	130	3 331	51	1 053	84 %	39 %	32 %
Friskvård och kroppsvård	5	1	2	40	0	0	40 %	0 %	0 %
Hotell, restaurang, turism	41	13	15	216	6	80	37 %	40 %	37 %
Hälsö- och sjukvård samt socialt arbete	129	42	48	1 033	35	645	37 %	73 %	62 %
Journalistik och information	11	7	8	176	0	0	73 %	0 %	0 %
Juridik	5	4	5	175	0	0	100 %	0 %	0 %
Kultur, media och design	46	19	19	162	7	46	41 %	37 %	28 %
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	24	2	3	54	2	30	13 %	67 %	56 %
Pedagogik och undervisning	22	8	9	243	7	201	41 %	78 %	83 %
Samhällsbyggnad och byggt teknik	153	75	80	1 328	63	982	52 %	79 %	74 %
Säkerhetstjänster	6	4	5	170	3	105	83 %	60 %	62 %
Teknik och tillverkning	207	46	52	837	39	553	25 %	75 %	66 %
Transporttjänster	36	13	18	456	4	45	50 %	22 %	10 %
Övrigt	2	2	2	50	2	50	100 %	100 %	100 %
Totalt	978	439	500	10 380	292	5 105	51 %	58 %	49 %

I tabell 11 visas hur ansökningar och beviljade extra omgångarna och platserna fördelar sig över län.⁵⁴

Tabell 11. Ansökan och beviljande om ytterligare utbildningsomgångar efter studielän.

Studielän	Antal befintliga utbildningsomgångar som kunde ansöka om ytterligare omgångar	Antal sökta extra omgångar	Antal sökta platser	Antal beviljade extra omgångar	Antal beviljade platser	Andel sökta extra omgångar	Andel beviljade extra omgångar	Andel beviljade platser
Blekinge	11	3	25	3	25	27 %	100 %	100 %
Dalarna	16	4	43	4	43	25 %	100 %	100 %
Gotland	1	0	0	-	-	-	-	-
Gävleborg	21	12	252	6	116	57 %	50 %	46 %
Halland	25	3	47	3	47	12 %	100 %	100 %
Jämtland	12	2	70	0	0	17 %	0 %	0 %
Jönköping	50	23	468	13	161	46 %	57 %	34 %
Kalmar	12	2	19	1	12	17 %	50 %	63 %
Kronoberg	19	4	110	2	45	21 %	50 %	41 %
Norrbottn	22	4	105	2	55	18 %	50 %	52 %
Skåne	118	60	1 171	30	501	51 %	50 %	43 %
Stockholm	239	180	3 850	107	1 973	75 %	59 %	51 %
Södermanland	22	8	185	6	145	36 %	75 %	78 %
Uppsala	12	8	110	6	101	67 %	75 %	92 %
Värmland	28	11	222	7	87	39 %	64 %	39 %
Västerbotten	23	5	105	2	45	22 %	40 %	43 %
Västernorrland	33	10	224	5	120	30 %	50 %	54 %
Västmanland	24	11	292	5	125	46 %	45 %	43 %
Västra Götaland	223	108	2 146	65	1 073	48 %	60 %	50 %
Örebro	31	21	486	13	226	68 %	62 %	47 %
Östergötland	36	21	450	12	205	58 %	57 %	46 %
Totalt	978	500	10 380	292	5 105	51 %	58 %	49 %

Notera att studielän avser det län där utbildningen ska bedrivas.

⁵⁴ Ibid

Av de beviljade extra omgångarna var 72 procent (209 omgångar) i bunden studieform och 28 procent (83 omgångar) på distans. Majoriteten hade en studietakt på 100 procent (262 omgångar) och 10 procent (30 omgångar) hade en studietakt på 50 procent. Majoriteten, 82 procent, av de beviljade extra utbildningsomgångarna, hade start under augusti och september (240 omgångar), 8 procent i oktober och november (23 omgångar) och 10 procent i december (29 omgångar).⁵⁵

Besluten expedierades 30 juni och den 1 juli informerade myndigheten om ansökansomgången och besluten på myh.se.⁵⁶

De beviljade ansökningsomgångarna märktes för att kunna särskiljas och följas upp inom ramen för den ordinarie uppföljningen.⁵⁷ Det har dock visat sig att alla extra omgångar inte går att följa fullt ut då utbildningsanordnare i praktiken har flyttat studerande mellan ordinarie omgång och den extra omgången när omgångar inte fyllts eller att det gjorts överintag på en omgång men man tappat studerande på en annan omgång.

De extra platserna har genererat utbetalning på 65 miljoner kronor under 2020, motsvarande ungefär 3 500 studerande och 1 030 utbetalda årsplatser. För extra platser med start sent under 2020 påbörjades rekvisition och utbetalning 2021.⁵⁸ Av beviljat statsbidrag för 2020 på 87 miljoner kronor nyttjades cirka 65 miljoner kronor, cirka 75 procents nyttjandegrad.

För 2021 fanns beviljande om 303 miljoner kronor och finns nu cirka 250 miljoner kronor för utbetalning, det vill säga en nyttjandegrad på 82 procent och motsvarande cirka 3 800 årsplatser. Här återstår cirka 45 utbildningsomgångar som ska rekvirera statsbidrag i december 2021 eftersom de hade decemberstart 2020. Dessa rekvisitioner får ingen större påverkan på utbetalningen 2021, men större påverkan på utbetalningen under 2022. För 2022 är nyttjandegraden för tillfället 81 procent, men den kommer troligen minska.

Under 2021 avslutades de första omgångarna från de extra platserna. På grund av att det är så få som kan följas upp har vi valt att inte redovisa detta under 2021 utan redovisar det när fler omgångar avslutats.

4.4 Ökad satsning på specialistundersköterskor

Riksdagens finansutskott tog under våren 2021 initiativ till ytterligare medel för att MYH skulle kunna genomföra en extra satsning på resurser till ökad personalkontinuitet och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.⁵⁹ Ett av motiven till utskottsinitiativet är att specialistundersköterskor är en viktig länk mellan undersköterskan och sjuksköterskan, och kan i den rollen avlasta sjuksköterskorna inom äldreomsorgen. Studierna är tänkta att bedrivas på deltid vid sidan av jobbet som undersköterska.⁶⁰

Förslaget motsvarade statliga medel för 500 extra platser för utbildningar av specialistundersköterskor med inriktningar mot äldrevård och demensvård med start under hösten 2021. Riksdagen beslutade i april 2021 att följa förslaget. Senare i april 2021 fick myndigheten det formella uppdraget från regeringen att genomföra insatsen. Uppdraget skulle i övrigt genomföras inom ramen för gällande regelverk för yrkeshögskolan och med samma kvalitetskrav som för övrig yrkeshögskoleutbildning.

Inom denna utbildningsinriktning finns sedan tidigare cirka 700 platser i ordinarie utbud samt ett 50-tal YH-flexplatser för start under 2021. Behöriga att söka om extra statsbidrag

⁵⁵ Öka volymen på befintliga yrkeshögskoleutbildningar, dnr MYH 2020/1550

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Årsredovisning 2020, dnr MYH 2020/6471

⁵⁹ Finansutskottet föreslår stöd till äldreomsorgen genom ändringar i statens budget - Riksdagen

⁶⁰ 98AA292B-3281-45A7-8908-ABB070559562 (riksdagen.se)

för utbildning av specialistundersköterskor med fokus på äldreomsorg och demensvård var de utbildningsanordnare som redan hade en beviljad utbildning till specialistundersköterskor med sådana inriktningar. Utgångspunkten var att platserna skulle göras tillgängliga för studerande under 2021.

Utbildningsanordnare har kunnat ansöka om fler platser på befintliga utbildningsomgångar eller ytterligare utbildningsomgångar. Utbildningsanordnare kunde också söka om platser inom ramen för YH-flex. Andra alternativ uteslöts med motiveringen att insatsen skulle hinna påbörjas under innevarande år. Totalt omfattades 16 utbildningsanordnare och 20 olika utbildningar. Ansökningsperioden för berörda utbildningsanordnare var kort och myndigheten valde att fatta beslut löpande för att vinna tid för både utbildningsanordnare och potentiella sökande. I denna extra satsning bortsåg myndigheten från kravet på max 35 studerande per utbildningsomgång.

MYH gjorde en riktad ansökan till de berörda utbildningsanordnarna av nämnda utbildningar. Ansökan öppnades den 14 maj 2021 och stängdes den 28 maj 2021. För de 20 möjliga utbildningarna ansökte berörda utbildningsanordnare om extra platser för 18 utbildningar. Alla inkomna ansökningar beviljades och totalt beslutade myndigheten om att bevilja drygt 320 extra platser. Av dessa var 150 platser avsedda för nya utbildningsomgångar, fem platser var YH-flexplatser och resten fördelades på befintliga utbildningsomgångar.

Beviljandet motsvarar 3,5 miljoner kronor för 2021, 9 miljoner kronor för 2022 och 5,5 miljoner kronor för 2023. Utfallet kan endast redovisas för det totala beviljandet för alla beviljade platser inom dessa utbildningsinriktningar och dessa extra platser. Totalt ligger nyttjandegraden på 94 procent med enstaka planerade starter kvar under 2021.

För att denna satsning ska kunna fortsätta föreslås i budgetpropositionen för 2022–2024 ytterligare 21 miljoner kronor för 2022 och 30 miljoner kronor för 2023.⁶¹

5 Konst- och kulturutbildningar och utbildningar med endast tillsyn

I detta kapitel redogörs för konsekvenser av pandemin när det gäller konst- och kulturutbildningar och utbildningar med endast tillsyn.

Konst- och kulturutbildningar drivs av privata utbildningsanordnare och kan få statligt stöd genom statsbidrag och/eller genom att de studerande får rätt till studiestöd.

Utbildningsanordnarna tar ut studerandeavgifter som varierar mellan de olika utbildningarna. Utbildningarna finns inom olika konstnärliga och kulturella inriktningar och syftar till att:

- förbereda för högskoleutbildningar som kan leda fram till konstnärliga examina,
- medverka till att utveckla ett kvalificerat yrkeskunnande inom det konstnärliga eller kulturella området, eller
- ha ett innehåll som syftar till att bevara eller utveckla kulturarvet.

Utbildningarna kan delas upp i korta och längre utbildningar. De flesta utbildningar är längre och omfattar från 20 veckor upp till tre års heltidsstudier. De korta utbildningarna kan vara allt från någon dag upp till 30 veckors heltidsstudier och är ofta inriktade på att ge fördjupning inom ett specifikt område. Vissa av de korta utbildningarna bedrivs som sommarkurser.

⁶¹ Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (regeringen.se), sidan 133.

Förordningen om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar ger också möjlighet till stöd i form av att fristående eftergymnasiala utbildningar inom olika områden enbart kan ställas under statlig tillsyn. Utbildningar med endast tillsyn berättigar inte till något ekonomiskt stöd i form av statsbidrag och ger inte heller de studerande rätt till studiestöd. Utbildningarna kan bedrivas även inom andra områden än de konstnärliga eller kulturella.

Uppföljningen som är av betydelse för att följa vilka konsekvenser coronapandemin inneburit för konst- och kulturutbildningar och utbildningar med endast tillsyn bygger delvis på kvantitativa uppgifter, såsom inställda utbildningsomgångar, antalet nyttjade årsplatser och nyttjandegraden av statsbidraget. När det gäller uppgifter för 2020 är de kompletta, men för 2021 finns endast tillgång till preliminära uppgifter för delar av verksamheten. Uppgifterna kommer att vara tillgängliga efter årets slut och redovisas i kommande statistisk årsrapport eller i myndighetens årsredovisning. Andra underlag som använts i uppföljningen handlar om resultat och observationer från kvalitetsgranskning, studerandeklagomål och från dialoger med utbildningsanordnare.

När det gäller hur coronapandemin har påverkat de studerandes resultat har uppgifter om studerandeavhopp och i vilken utsträckning de studerande slutfört utbildningarna analyserats. Utöver detta har information om hur de studerande upplevt att pandemin påverkat utbildningarna samlats in genom en enkät.

5.1 Uppföljning av utbildningarnas genomförande

5.1.1 Inställda utbildningsomgångar

En utbildning kan ha en eller flera utbildningsstarter under ett år, så kallade utbildningsomgångar. De korta konst- och kulturutbildningarna startar i många fall fler än en omgång per år medan de längre utbildningarna oftast startar en omgång per år. Under perioden 2016–2019 startade mellan 165 och 170 omgångar av konst- och kulturutbildning per år. Antalet startade omgångar minskade under 2020 till 145 omgångar.⁶² Till och med oktober har 162 omgångar startat under 2021 och ytterligare 8 kan komma att starta. Det betyder att antalet startade omgångar kommer att bli fler än under 2020.

Det var främst bland de korta utbildningarna som antalet startade omgångar minskade 2020, vilket berodde på att flera omgångar ställdes in. Under perioden 2016–2019 ställdes i genomsnitt en fjärdedel av de korta utbildningarnas omgångar in att jämföra med närmare hälften under 2020. Coronapandemin var den orsak som utbildningsanordnarna främst uppgav till de inställda omgångarna 2020. Den ökade andelen inställda omgångar 2020 berodde till stor del på att en av de korta utbildningarna ställde in alla sina planerade omgångar med anledning av coronapandemin. Pandemin var också orsaken till att en del utbildningsomgångar i de korta utbildningarna ställdes in under 2021. Trots det visar uppgifter för de tre första kvartalen 2021 att andelen inställda omgångar bland de korta utbildningarna nästan halverats, jämfört med 2020, till drygt en fjärdedel. Bland de längre utbildningarna var andelen inställda omgångar 10 procent 2020, vilket var lika stor andel som genomsnittet för perioden 2016–2019. Uppgifterna för 2021 visar att andelen inställda omgångar bland de längre utbildningarna har minskat till 5 procent.

Utöver färre startade omgångar minskade också antalet som påbörjade studier på en kort konst- och kulturutbildning under 2020. Totalt påbörjade närmare 660 antagna en kort utbildning, vilket kan jämföras med perioden 2016–2019 då motsvarande antal varierade mellan 1 100 och 1 300. Minskningen under 2020 berodde dels på att en utbildning ställdes in helt på grund av coronapandemin, dels på att en annan utbildning genomfördes med färre studerande än tidigare år. Dessa två utbildningar hade tidigare år

⁶² Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2021, sidan 57

stått för majoriteten av alla studerande på korta utbildningar. På de längre utbildningarna var det 1 800 som påbörjade studier under 2020, vilket var i nivå med tidigare år.⁶³

För utbildningar med endast tillsyn startade sammanlagt 30 utbildningsomgångar under 2020. Det var en minskning med 11 startade omgångar jämfört med 2019, och var även något lägre i jämförelse med 2018.⁶⁴ Minskningen jämfört med 2019 var främst en följd av färre beviljade omgångar, men antalet inställda omgångar var också fler. Flera av de inställda omgångarna skulle emellertid ha startat i början av 2020 och ställdes in före pandemin. Från och med det andra kvartalet 2020 var andelen inställda omgångar i nivå med 2019.

5.1.2 Nyttjade årsplatser

En konst- och kulturutbildning får stöd för ett visst antal årsplatser.⁶⁵ År 2020 fanns det totalt 3 204 beslutade årsplatser för konst- och kulturutbildningar. Av de beslutade årsplatserna nyttjades 2 561 årsplatser.⁶⁶ Det innebär att 80 procent av årsplatserna nyttjades 2020, vilket kan jämföras med 79 procent 2019. Totalt sett ökade därmed andelen nyttjade årsplatser på konst- och kulturutbildningarna under 2020.⁶⁷

För de korta utbildningarna minskade andelen nyttjade årsplatser under 2020 från 72 procent 2019 till 67 procent 2020. En relativt stor andel av de studerande på konst- och kulturutbildningarna går en kort utbildning och under 2020 minskade antalet studerande på dessa utbildningar. De korta utbildningarna stod endast för två procent av de beslutade årsplatserna 2020. Minskningen av andelen nyttjade årsplatser på de korta utbildningarna påverkade därmed inte nyttjandet totalt sett.

För 2021 är det totalt 3 137 beslutade årsplatser i konst- och kulturutbildningar. För att följa utvecklingen av nyttjandet tas även preliminära uppgifter om nyttjade årsplatser fram. Preliminära uppgifter visar att andelen nyttjade årsplatser ökar under 2021 och att den totalt sett förväntas uppgå till omkring 84–85 procent år 2021. För de korta utbildningarna, där andelen nyttjade årsplatser minskade under 2020, är det inte möjligt att ta fram preliminära uppgifter. Det är därför för tidigt att säga hur nyttjandet ser ut i de korta utbildningarna under 2021. De slutliga uppgifterna om nyttjade årsplatser 2021 finns tillgängliga i januari 2022.

Outnyttjade årsplatser finns både i utbildningar där alla utbildningsomgångar under året ställts in och i utbildningar där utbildningsomgångar genomförts, men med färre studerande än möjligt.

5.1.3 Nyttjandegraden av statsbidrag

Utbetalningen av statsbidrag baseras på det genomsnittliga antalet årsplatser som nyttjats i en utbildning vid två avstämningstillfällen, 15 februari och 15 september, eller vid startdatum när det gäller de korta utbildningarna. Innan statsbidraget kan beräknas definitivt för året, betalas det ut preliminärt baserat på föregående års nyttjade årsplatser. Nyttjandegraden av statsbidraget är ett mått på andelen utbetalt statsbidrag i relation till det statsbidrag som är beviljat för en utbildning.

Det utbetalade statsbidraget har ökat mellan 2019 och 2020 till följd av höjda schablonnivåer för utbildningarna och något fler beviljade årsplatser för konst- och

⁶³ Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2021, sidan 59

⁶⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2021, sidan 70

⁶⁵ En årsplats motsvarar en studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor. Utbildningsanordnaren får under ett kalenderår fördela de beslutade årsplatserna mellan olika utbildningsomgångar inom samma utbildning.

⁶⁶ Nyttjade årsplatser avser de årsplatser som utbildningen nyttjat under året. Antal nyttjade årsplatser beräknas normalt utifrån hur många studerande det finns på utbildningen vid avstämningstidpunkterna den 15 februari och 15 september varje år. För korta utbildningar beräknas antal nyttjade årsplatser däremot utifrån antal studerande vid utbildningens start.

⁶⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2021, sidan 58

kulturutbildningar som helhet. Nyttjandegraden av statsbidraget har dock varit relativt oförändrad.

När det gäller de korta konst- och kulturutbildningarna har den totala nyttjandegraden minskat mellan 2019 och 2020, men det är endast en utbildningsanordnare som har haft en minskad nyttjandegrad över tid. Det är dock inte möjligt att säga i vilken utsträckning minskningen är en konsekvens av pandemin eftersom det även tidigare har förekommit en variation av nyttjandegraden, både mellan år och olika utbildningar.

Uppgifter om definitivt statsbidrag när det gäller de korta utbildningarna för 2021 finns ännu inte tillgängliga då alla utbildningsomgångar ännu inte påbörjats. Preliminära uppgifter för övriga utbildningar visar dock på en mindre ökning av nyttjandegraden av statsbidraget jämfört med 2020.

5.1.4 Anmälningar om brister i utbildningar

Studerande kan anmäla brister i utbildningar till myndigheten. Anmälningarna kan fungera som ett underlag för att identifiera om coronapandemin har inneburit konsekvenser som medfört brister i utbildningarnas genomförande.

Från och med 1 mars 2020 till och med 1 oktober 2021 har myndigheten mottagit sju anmälningar gällande konst- och kulturutbildningar. Två anmälningar har avskrivits. I det ena fallet har anmälaren inte lämnat tillräckliga uppgifter. I det andra har anmälan dragits tillbaka. Myndigheten bedömer att två anmälningar har kopplingar till effekterna av pandemin. I båda fallen rör det sig om studerande som har upplevt att kvaliteten drabbats när praktiska moment genomförts på distans.

När det gäller utbildningar med endast tillsyn har det inte gjorts några anmälningar om brister i utbildningar under perioden.

5.1.5 Observationer vid kvalitetsgranskning

Från och med 1 mars 2020 till och med 1 oktober 2021 har myndigheten genomfört 17 fördjupade kvalitetsgranskningar och 18 uppföljande kvalitetsgranskningar i konst- och kulturutbildningar. I majoriteten av de fördjupade kvalitetsgranskningarna har utbildningarna bedömts hålla hög och jämn kvalitet och en utbildning bedömdes vara av bristande kvalitet. De granskningsområden som genererade flest identifierade förbättringspunkter var de som rörde utbildningarnas systematiska kvalitetsarbete och breddad rekrytering och mångfald.

Vid en analys av de goda exempel som framgår i myndighetens granskningsrapporter under perioden återfinns många exempel inom granskningsområdet lärande och pedagogik, vilket även vanligtvis är en styrka i många konst- och kulturutbildningar. Ett antagande som kan göras är att utbildningsanordnarna under perioden har arbetat hårt för att fortsätta hålla hög kvalitet inom lärandet trots ändrade förutsättningar. Erfarenheterna från granskningen visar att det i utbildningar som har haft ett välfungerande systematiskt kvalitetsarbete har också processerna för att hantera situationen fungerat väl.

Även om syftet med kvalitetsgranskningen inte varit att granska pandemins påverkan har beröringspunkter ändå kommit upp i granskningsintervjuerna. I granskningsrapporterna framgår att många konst- och kulturutbildningar har genomförts på plats under stora delar av pandemin för att de studerande ska kunna nyttja verkstäder, verktyg, studios och ateljéer. Utbildningsanordnare har behövt anpassa lokaler och lärandesituationen för att ge de studerande samma chans att nå målen under pandemin som innan. Detta har inneburit att utbildningsanordnarna bland annat har delat upp studerandegrupper och med det fått dubblera lärarledd tid. Vissa har också fått ett ökat lokalbehov.

Flera utbildningsanordnare och representanter i ledningsgrupper eller styrelser uttrycker att arbetet i ledningsgruppen fokuserats på att hantera anpassningar till följd av

pandemin. Man har även uttryckt att ledningsgrupper och styrelser har träffats mer frekvent. Vissa menar att det långsiktiga kvalitetsarbetet har fått stå tillbaka till förmån för att hantera pandemins utmaningar.

Under pandemin har den digitala mognaden hos utbildningsanordnarna ökat och flera utbildningsanordnare har utvecklat användningen av digitala verktyg för kommunikation med de studerande. Myndigheten har även observerat att det påverkat antagningsprocesserna till utbildningarna. Genom att använda digitala arbetsprover har andra typer av material kunnat efterfrågas.

Det är flera utbildningsanordnare som inte genomfört några studiebesök eller studieresor under pandemin. I stället för externa utställningar eller föreställningar har några utbildningsanordnare valt att visa upp sina studerandes arbete digitalt.

Utifrån observationerna vid kvalitetsgranskningen kan konstateras att det finns utvecklingspotential för utbildningsanordnarna att fortsätta arbeta med den digitala antagningsprocessen. Det handlar både om vilka möjligheter som digitala arbetsprov ger, om möjlighet till breddad rekrytering samt större upptagningsområde och att det kan innebära ett effektivare arbete. Det finns också möjligheter att genom digitala verktyg vidareutveckla kommunikationen mellan studerande och personal och att utveckla pedagogiken och didaktiken i utbildningarna. De digitala verktygen ger även möjligheter i utvecklingen av arbetet med samverkan med det omgivande samhället, systematiskt kvalitetsarbete, administration och organisation samt marknadsföring av utbildningarna.

5.2 Studerandes resultat och upplevelse

5.2.1 Studerandeavbrott

För att ge en bild av om coronapandemin påverkat förekomsten av avbrott från de konst- och kulturutbildningar som startat under pandemin har myndigheten studerat avbrotten på de utbildningsomgångar som startade under åren 2015–2020. Det är enbart utbildningar som omfattar minst ett år och som startat i augusti eller september som ingått i studien. Det är emellertid få avbrott på kortare utbildningar och de flesta utbildningar som är ett år eller längre startar i augusti och september. Det är enbart avbrotten (avhopp eller uppehåll) som skett inom ett år efter utbildningsomgångens start som har studerats, vilket innebär att för de utbildningar som är längre än ett år belyses enbart en del av avbrotten.

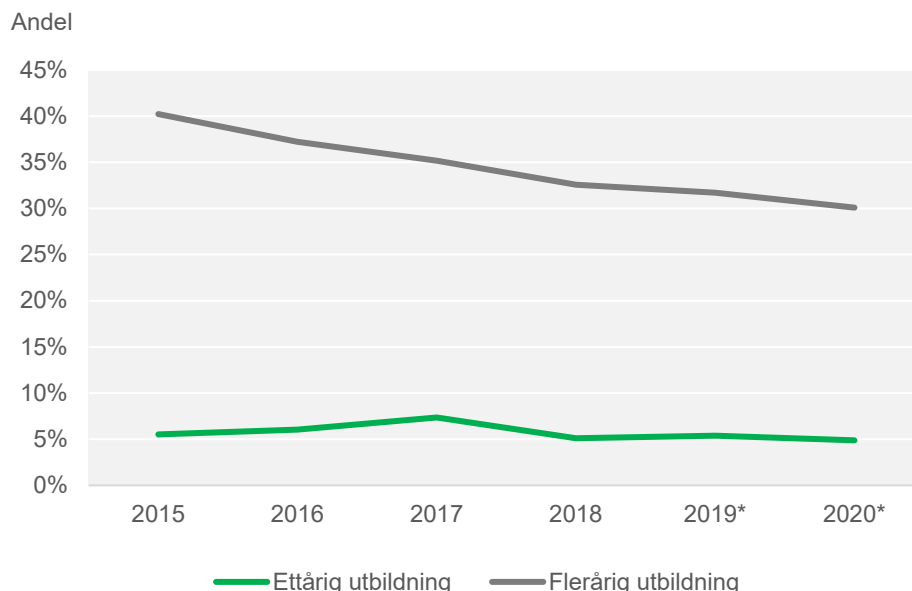
Resultaten visar att andelen avbrott på konst- och kulturutbildningar inte har förändrats i någon större omfattning under pandemin, i alla fall inte de avbrott som sker inom ett år efter utbildningsstarten.

För de ettåriga utbildningarna har det varit relativt små skillnader mellan åren vad gäller andelen avbrott. På de utbildningsomgångar som startade 2020 hade 5 procent av de studerande ett registrerat avbrott. Detta var lika stor andel som de två föregående åren. För åren 2015–2017 var motsvarande andel 6–7 procent.

Andelen avbrott på de ettåriga utbildningarna är avsevärt lägre än andelen avbrott inom ett år på de fleråriga utbildningarna. Fleråriga konst- och kulturutbildningar kan ha ett sådant upplägg där de studerande väljer om de vill gå ett, två eller tre år av utbildningen. Oavsett om utbildningen har ett sådant upplägg eller ej räknas studerande som avbrutit studierna innan samtliga år på utbildningsomgången avslutats, som avbrott. För fleråriga konst- och kulturutbildningar sker majoriteten av avbrotten i samband med ett utbildningsårs slut.

För de fleråriga utbildningarna har andelen, som avbrutit studierna inom ett år efter utbildningsstarten, minskat över tid. Andelen studerande med ett registrerat avbrott inom ett år har minskat årligen från 40 procent 2015 till 30 procent 2020. Vid avstämningstidpunkten för studien var andelen därmed något lägre för de utbildningar

som startat under pandemin jämfört med tidigare år. På grund av eftersläpning i inrapporteringen av avbrott kan emellertid andelen komma att öka något för främst startår 2020 men även för 2019. Baserat på historik skulle storleken på eftersläpningen kunna medföra att de fleråriga utbildningarna med start 2019 och 2020 slutligt hamnar på ungefär samma nivå som 2018 då andelen avbrott inom ett år var 33 procent.

Notera: Avser utbildningsomgångar med start under augusti eller september respektive år, som hade en omfattning på minst 40 veckor. Exklusive inhoppare.

* På grund av eftersläpning i inrapporteringen kan andelen avbrott inom ett år på de fleråriga utbildningarna öka för främst 2020 men även för 2019. Andelen bedöms maximalt öka med 2–3 procentenheter för 2020 och 1 procentenhet för 2019.

Diagram 15. Andel studerande med registrerat avbrott inom ett år från utbildningens start, efter utbildningens omfattning, startår 2015–2020

5.2.2 Studerande som slutfört utbildning

Slutförandegraden är ett mått på hur stor andel av de studerande som slutför utbildningen och kan ge en bild av om coronapandemin har påverkat de studerandes vilja eller förutsättningar att slutföra utbildningarna.

För de utbildningsomgångar på konst- och kulturutbildningar som avslutades 2020 var slutförandegraden 80 procent. Slutförandegraden var något lägre jämfört med perioden 2017–2019 då slutförandegraden var mellan 81 och 82 procent.

Slutförandegraden minskar generellt med utbildningens längd på så sätt att den är som högst för de korta utbildningarna, något lägre för de ettåriga utbildningarna och som lägst för de fleråriga utbildningarna. Slutförandegraden 2020 var 98 procent på korta utbildningar, 89 procent på ettåriga utbildningar och 60 procent på fleråriga utbildningar. Slutförandegraden på de korta och ettåriga utbildningarna var ungefär lika stor som tidigare år medan slutförandegraden för de fleråriga utbildningarna ökade från att 2017–2019 ha varit mellan 50 och 53 procent.

Trots att slutförandegraden per utbildningslängd var oförändrad eller till och med högre minskade den totala slutförandegraden för konst- och kulturutbildningarna något under 2020. Det kan förklaras av att antalet studerande på de korta utbildningarna minskade.

Eftersom slutförandegraden över tid varit högst på de korta utbildningarna hade detta en negativ påverkan på den totala slutförandegraden.⁶⁸

En prognos för slutförandegraden för de tre första kvartalen 2021 visar en ökad slutförandegrad för konst- och kulturutbildning jämfört med 2020. Slutförandegraden för de tre första kvartalen 2021 förväntas totalt sett hamna på 83–84 procent.⁶⁹ Tidigare år har slutförandegraden för helåret legat nära slutförandegraden för de tre första kvartalen.

Under 2020 slutförde närmare 230 studerande en utbildning med endast tillsyn, att jämföra med 330 studerande 2019. Det minskande antalet förklaras av att färre bedrev studier på de utbildningar som avslutades 2020. Även om det var ett lägre antal som slutförde en utbildning jämfört med föregående år var andelen som slutfört utbildning nästan lika stor, 72 procent 2020 jämfört med 74 procent 2019.⁷⁰ För utbildningar med endast tillsyn är det för få utbildningsomgångar som hunnit avslutats och har inrapporterade uppgifter om slutförande för att någon preliminär bedömning av slutförandegraden för 2021 ska kunna göras.

5.2.3 Resultat av studerandeenkät

Som ett steg i att följa upp konsekvenserna av coronapandemin har myndigheten genomfört en enkätundersökning bland studerande på konst- och kulturutbildningar. Enkäten handlade om hur de studerande upplevde att pandemin påverkat deras utbildning och studiesituation.

Enkäten skickades till ett slumpmässigt urval på 1 075 personer som under första halvåret 2021 studerat på en konst- och kulturutbildning med en omfattning på minst ett halvt års heltidsstudier (20 veckor). Datainsamlingen genomfördes under augusti-september 2021. Utskicket gjordes via brev (som innehöll en QR-kod och länk till en webbenkät) samt två påminnelsebrev. Totalt besvarades enkäten av 303 personer och svarsfrekvensen var 28 procent. På grund av den låga svarsfrekvensen bör resultaten beaktas med viss försiktighet. Myndigheten har av denna anledning även valt att vara återhållsamma med allt för detaljerade nedbrytningar eller skärningar av resultaten.

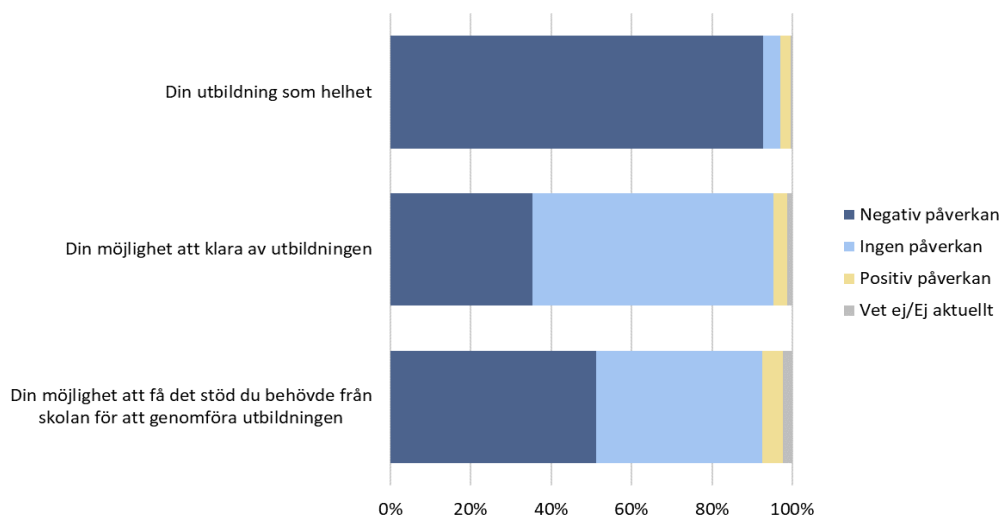
Majoriteten av de svarande i undersökningen gick en utbildning som ursprungligen var i bunden studieform. Färre än 1 av 10 gick en utbildning som bedrevs på distans, vilket motsvarar fördelningen mellan utbildningar i bunden form och med distansundervisning inom konst- och kulturutbildningarna totalt sett.

Under större delen av pandemin har utbildningsanordnarna kunnat besluta att bedriva en bunden utbildning helt eller till del i distansform. I enkäten fick de studerande vars utbildning skulle bedrivas i bunden form svara på hur studieformen påverkats av pandemin. Nästan alla (9 av 10) svarade att utbildningen åtminstone delvis eller under vissa perioder hade ställts om från bunden studieform till distansundervisning.

⁶⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2021, sidan 66f

⁶⁹ De utbildningsomgångar som planeras att avslutas under det fjärde kvartalet 2021 utgör en tiondel av de omgångar som avslutats eller förväntats att avslutas under 2021.

⁷⁰ <http://www.scb.se/uf0702>

Notera: Svartalternativen "Stor negativ påverkan" och "Viss negativ påverkan" har slagits ihop till *Negativ påverkan*. Likaså har svartalternativen "Stor positiv påverkan" och "Viss positiv påverkan" slagits ihop till *Positiv påverkan*.

Diagram 16. Studerandes upplevelser av hur pandemin påverkat deras utbildning

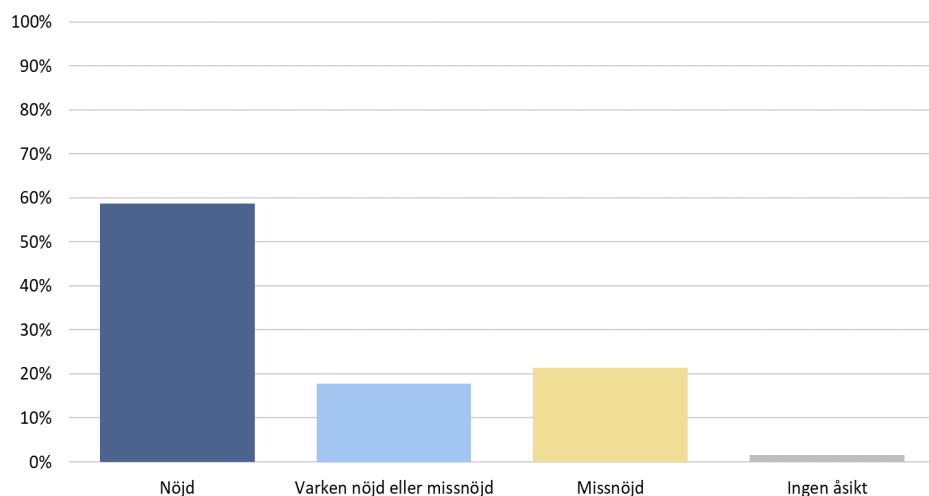
Resultatet från studerandeenkäten visar att 9 av 10 upplever att pandemin påverkat utbildningen negativt och att hälften ansåg att pandemin hade en negativ påverkan på deras möjligheter att få det stöd från skolan som behövdes för att genomföra utbildningen. När det gäller frågan om pandemin påverkat deras möjligheter att klara utbildningen uppgav 6 av 10 att pandemin inte hade påverkat möjligheterna medan närmare 4 av 10 upplevde att pandemin hade påverkat möjligheten negativt.

I enkäten förekom även frågor kopplade till pandemins påverkan på genomförandet av praktik. Ungefär 3 av 10 uppgav att deras utbildning innehåller praktik. Av de vars utbildning innehåller praktik visar resultaten att 4 av 10 har haft praktik som planerat på en fysisk arbetsplats under pandemin. Lika många uppgav att de under pandemin genomfört praktik helt eller delvis på distans, men fortfarande för en arbetsplats. För 1 av 10 har praktiken ersatts helt med teoretisk kurs ordnad av skolan och för lika många har praktiken flyttats fram. Några hade inte haft någon inplanerad praktik under pandemin (2 av 10), vilket gör att dessa studerande inte upplevt några förändringar i sin praktik när enkäten besvarades.⁷¹

De flesta svarande (7 av 10) bedömer att pandemin inte har påverkat möjligheten att gå klart utbildningen inom ordinarie tid medan 2 av 10 inte har kunnat bedöma pandemins påverkan på möjligheten att gå klart utbildningen inom ordinarie tid.

I en följdfråga fick de som uppgett att pandemin påverkat deras möjligheter att gå klart utbildningen besvara på vilka sätt som pandemin haft en påverkan. Att de inte kunnat tillgodogöra sig undervisningen när den genomförts digitalt och att de inte fått det stöd de behövde var det som flest svarade.

⁷¹ Eftersom de studerande kan ha haft mer än en praktik under pandemin har det varit möjligt att svara flera alternativ.

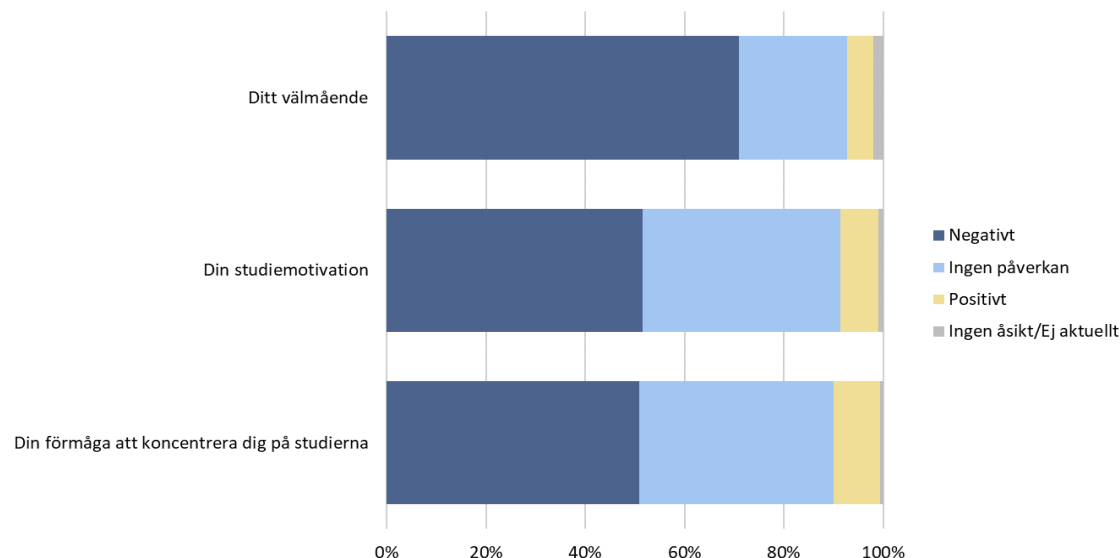

Notera: Svarsalternativen "Mycket nöjd" och "Ganska nöjd" har slagits ihop till svarsalternativet *Nöjd*.
Likaså har svarsalternativen "Mycket missnöjd" och "Ganska missnöjd" slagits ihop till *Missnöjd*.

Diagram 17. Studerandes nöjdhet som helhet med utbildningsanordnarnas anpassningar för att få utbildningssituationen att fungera under pandemin

En majoritet av de studerande verkar över lag vara nöjda med de anpassningar som utbildningsanordnarna gjort för att få utbildningssituationen att fungera under pandemin (6 av 10).

Cirka 7 av 10 av de studerande uppgav att informationen de fått från skolan om pandemin var tydlig och närmare 6 av 10 uppgav att de hade fått den information de behövt från skolan om hur pandemin påverkade deras utbildning.

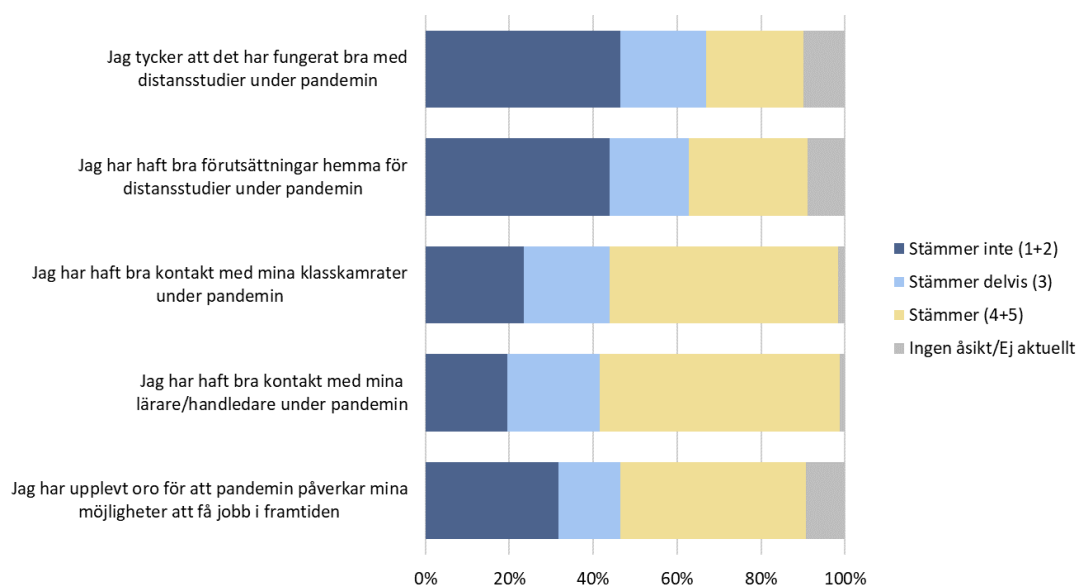
Notera: Svarsalternativen "Mycket negativt" och "Negativt" har slagits ihop till *Negativt*.
Likaså har svarsalternativen "Mycket positivt" och "Positivt" slagits ihop till *Positivt*.

Diagram 18. Pandemins påverkan på studerandes välmående, studiemotivation och koncentration

En majoritet av de studerande (7 av 10) upplevde att deras välmående påverkats negativt av pandemin. Ungefär hälften svarade även att studiemotivation och

koncentrationsförmåga har påverkats negativt. Det finns dock studerande som tvärtom anser att pandemin haft en positiv påverkan på deras välmående, studiemotivation och koncentrationsförmåga. I samtliga fall rör det sig om en mindre andel.

I diagrammet nedan visas resultatet av ett antal påståenden där de svarande har tagit ställning till hur väl påståendet stämmer utifrån en femgradig skala.

Notera: I enkäten har de svarande fått ta ställning till hur väl ovanstående påståenden stämmer på en skala 1–5 där 1 stod för "Stämmer inte alls" och 5 för "Stämmer helt". I diagrammet har svarsalternativen grupperats i tre grupper; "Stämmer inte" = Svarsalternativ 1+2, "Stämmer delvis" = Svarsalternativ 3, "Stämmer" = Svarsalternativ 4+5.

Diagram 19. Studerandes studiesituation

I diagram 19 framgår det att det är en högre andel som inte tycker att det har fungerat bra med distansstudier (5 av 10) jämfört med de som tycker att det har fungerat bra (2 av 10). Likaså är det en högre andel som upplever att de inte har haft bra förutsättningar hemma för distansstudier än motsatt.

Drygt hälften har uppgett att de har haft bra kontakt med sina klasskamrater under pandemin medan 2 av 10 uppgav att de inte har haft det. När det gäller kontakten med lärare/handledare uppgav 6 av 10 att de haft en bra kontakt under pandemin medan 2 av 10 uppgav det motsatta.

4 av 10 har upplevt oro för att pandemin påverkar deras möjligheter att få arbete i framtiden samtidigt som 3 av 10 uppgett att de inte upplevt någon oro för det.

Sammanfattande reflektion

Trots osäkerhet i undersökningens resultat på grund av låg svarsfrekvens, kan vi aggregerat tolka vissa mönster. Resultatet visar att pandemin haft påverkan på utbildningarna och att både utbildningsanordnare och studerande har tvingats anpassa sig till omställningen från studier i bunden form till undervisning helt eller delvis på distans.

Helhetsbilden som de studerande ger är svårtolkad. De studerande uppger att pandemin i hög grad påverkat utbildningen som helhet negativt. Samtidigt verkar det på deras svar som att det funnits förutsättningar att gå klart utbildning inom ordinarie tid, 7 av 10 uppgav att pandemin inte haft en påverkan på deras möjlighet att gå klart utbildningen inom ordinarie tid.

Över lag har de studerande ändå en positiv syn på de anpassningar utbildningsanordnarna gjort på grund av pandemin. Kommunikationen mellan studerande och utbildningsanordnaren verkar för de flesta ha fungerat till stora delar, medan det finns de som önskat att den varit bättre.

Majoriteten av de studerande hade inte praktik inkluderad i sin utbildning. För de som hade det (3 av 10) genomfördes majoriteten av praktiken under pandemin, om än på olika sätt.

Utifrån de fritextsvar som de studerande lämnat framgår att ett flertal anser att undervisningen helt eller delvis på distans fungerat bra, samtidigt som andra vittnar om att det har varit svårt eller omöjligt att genomföra praktiska utbildningsmoment på distans. Flera betonar att möjligheten att genomföra hela eller delar av utbildningen på skolan, men med anpassningar, var en av förutsättningarna för att man inte skulle vara mer missnöjd med situationen än vad man var. De hinder som de studerande lyfter fram när det gäller att genomföra utbildningarna på distans handlar om att man inte har haft tillgång till den utrustning eller de lokaler som krävs för exempelvis dans eller för verkstadsarbete. Även utbildningsmoment som kräver interaktion som inte kan genomföras genom distanslösningar har varit utmanande, såsom undervisning inom musik och teater.

Av fritextsvaren går att tyda att det finns en besvikelse över att utbildningarna inte blivit som förväntat, men också att det finns en förståelse för de anpassningar som har gjorts. Ett flertal har också kommenterat avgifter och studielån och menat att de borde få någon kompensation för de utbildningsmoment som de ansåg skulle ha ingått i utbildningen, men som inte kunde genomföras.

5.3 Utbildningsanordnares förutsättningar och upplevelse

5.3.1 Dialog med utbildningsanordnare

Myndigheten har på olika sätt fört en dialog och samlat in information från utbildningsanordnarna om deras upplevelse av att bedriva utbildningarna under pandemin. Från och med mars 2020 till och med hösten 2021 har regelbundna möten genomförts med representanter för utbildningsanordnare, bland annat från anordnarorganisationen FRIKS (Fria konstnärliga och hantverksmässiga utbildningar). Under våren 2020 genomförde myndigheten intervjuer med femton olika utbildningsanordnare i syfte att få en bredare bild av hur övergången till distansundervisning påverkade utbildningsanordnare och utbildningar.⁷² Under hösten 2020 genomförde myndigheten en enkätundersökning till utbildningsanordnare av konst- och kulturutbildningar och av utbildningar med endast tillsyn för att få en övergripande bild av vilka anpassningar som behövt göras för att kunna driva utbildningar under coronapandemin.

För att ge en bild av hur utbildningsanordnarna upplevt att pandemin påverkat verksamheten har utbildningsanordnarnas svar, berättelser och observationer sammanställts. Utbildningsanordnarnas erfarenheter och upplevelser har påverkats av i vilken fas av pandemin som de befunnit sig i, vilket avspeglats i informationen som de fört fram till myndigheten. I vissa fall har det handlat om en oro för konsekvenser och i andra fall om mer akut påverkan på deras arbete. Det har också handlat om utbildningsanordnarnas syn på verksamheten i framtiden. I kommande avsnitt redogörs för utbildningsanordnarnas upplevelser.

⁷² Internt PM *Sammanfattning av intervjuer om övergången till distansundervisning med anledning av coronapandemin*, dnr MYH 2020/1902.

5.3.2 Påverkan på genomförandet av utbildningarna

Under våren 2020, i samband med att undervisningen ställdes om till distans, fanns en stor oro hos utbildningsanordnarna över hur det skulle påverka kvaliteten i utbildningarna. Det gällde särskilt utbildningar i gestaltande konst, musik, dans och teater. Intervjuerna under våren 2020 visade att övergången till distansundervisning över lag gick bra och att utbildningsanordnarna lyckades anpassa de flesta utbildningsmomenten. Undantaget från rekommendationerna som innebar möjlighet till viss verksamhet på plats underlättade genomförandet av utbildningarna, även om många moment fortfarande upplevdes utmanande.

Under hela pandemiperioden har förutsättningarna för undervisningen varierat. Hur mycket undervisning som har bedrivits på distans och med anpassningar på plats har varierat utifrån behoven i de olika utbildningarna, men också utifrån hur smittläget sett ut i förhållande till skolornas förutsättningar. För att kunna genomföra undervisning på plats har utbildningsanordnarna behövt vidta olika åtgärder. Utbildningsanordnarna berättar att man tagit fram handlingsplaner och rutiner för att hantera eventuell smittspridning. Man har också och infört regler och rutiner för avstånd och hygien. Vissa utbildningsanordnare har hyrt extra lokaler eller undervisat i dubbla salar för att kunna dela upp de studerande i mindre grupper. Andra berättar att de avsiktligt tagit in färre studerande för att undvika trängsel eller undervisat utomhus. Man har också möblerat om och använt skyddsutrustning. Vissa utbildningsanordnare har gjort ombyggnationer i lokalerna eller delat upp skolan i olika zoner för att hålla olika grupper separerade från varandra.

Utbildningsanordnarna upplever att det har fungerat relativt väl att skapa säkra undervisningsmiljöer men att det i vissa fall varit svårt att få de studerande själva att hålla avstånd till varandra, till exempel när de vistas samtidigt i omklädningsrum, matsalar eller korridorer. Vissa utbildningsanordnare har parallellt med den ordinarie undervisningen tillhandahållit anpassade uppgifter till studerande som tillfälligt inte kunnat vara på plats på grund av smittläget, vilket inneburit en ökad arbetsbelastning för lärare. Utbildningsanordnarna upplever att det har varit tungt att även ansvara för smittsäkerheten i verksamheten och att hantera enskilda individers oro för att bli smittade.

Utbildningsanordnarna upplever att man har lärt sig mycket om digitala verktyg och möjligheterna de innebär i undervisningen. Man ser också att man behöver vidareutveckla pedagogiska metoder för distansundervisning. Några exempel på metoder som användes var online-undervisning genom att lärare var på plats i skolans lokaler medan de studerande deltog på distans. Även det omvända förekom, där de studerande fanns på plats i lokalerna medan handledning skedde genom distansverktyg. Distansundervisningen har öppnat för ökade möjligheter att anlita exempelvis internationella gästlärare i utbildningarna. Man ser också möjligheter till ökad samverkan och samarbete internationellt genom den tekniska utvecklingen. Utbildningsanordnarna menar att den påskyndade digitala utvecklingen i undervisningen ger möjligheter att genomföra undervisning på nya sätt, även i framtiden.

När det gäller samverkan med det omgivande samhället har studieresor eller mässbesök, särskilt till utlandet, fått ställas in eller genomföras på annat sätt. Även externa eller utåtriktade aktiviteter gentemot branscher har genomförts digitalt i mindre skala eller ställts in. Utbildningsanordnarna lyfter fram att den begränsade möjligheten till samverkan med omvärlden innebär att de studerande begränsats i det nätverksbyggande som man vanligtvis påbörjar på utbildningarna. På sceniska utbildningar har man arbetat med att livesända konserter eller föreställningar för att försöka genomföra utbildningarna så som de var tänkta från början. Man har också gjort digitala utställningar eller böcker i stället för de traditionella utställningarna.

Möjligheterna att genomföra utåtriktade marknadsföringsinsatser, till exempel genom öppet hus, utställningar och föreställningar var också begränsade. I stället genomfördes digitala marknadsföringsinsatser, till exempel genom filmer om skolorna och

livesändningar från verksamheten. Utbildningsanordnarna upplevde att det var utmanande att ge en rättvisande bild av verksamheten vid digitala mässor. Restriktionerna påverkade även antagningsprocesserna till utbildningarna och förutom olika antagningsprov genomfördes även auditions, exempelvis till dansutbildningar, digitalt. En reflektion som utbildningsanordnarna gör är att en digital ansökningsprocess kan öppna andra möjligheter till breddad rekrytering och innebär att fler kan ansöka till utbildningarna.

5.3.3 Förutsättningar för studerande

Utbildningsanordnarna upplever att många studerande trots allt är nöjda med utbildningarna även om de också varit sorgsna över att delar i utbildningen inte blev som förväntat, till exempel konserter, föreställningar eller utställningar.

Utbildningsanordnarnas uppfattning är att de har kunnat leverera den utbildning som det var tänkt i stort, men att de studerande sannolikt gått miste om mervärden som man får genom att gå en konst- och kulturutbildning på plats. Utöver den sociala gemenskapen mellan olika klasser och utbildningar handlar det om ett berikat lärande som sker genom samspel med andra studerande, lärare på skolan och omvärlden. Det handlar också om värden i att på plats kunna ta del av olika former av uttryck och material som finns tillgängligt i miljön på skolorna. Utbildningsanordnarna lyfter att avsaknaden av dessa mervärden är något som skulle kunna påverka branschen på längre sikt.

Utbildningsanordnarna har också upplevt att vissa studerande har haft svårt att arbeta hemifrån. I intervjuerna som genomfördes våren 2020 framkom att studerande med diagnoser eller funktionsnedsättningar upplevdes mer påverkade av omställningen än andra. Man såg också en tendens till sämre prestationer bland studerande som har större behov av social kontakt, samtidigt som studerande med mindre behov av social kontakt tenderade att prestera bättre än vanligt. Ytterligare ett perspektiv som lyfts fram är att de studerandes egen tillgång till internetuppkoppling, teknisk utrustning, men också vilket utrymme de har att arbeta praktiskt i hemmet, påverkar och ger olika förutsättningar att lyckas i distansstudierna. Man menar att distansundervisning på så sätt inte ger likvärdiga utbildningsförutsättningar och därför kan begränsa en breddad rekrytering av studerande.

5.3.4 Ekonomiska förutsättningar

Genom de omställningar som gjorts för att undervisa på distans menar utbildningsanordnarna att man har fått ökade utgifter på flera olika sätt. Man menar att kostnaderna har ökat på grund av att man gjort anpassningar i lokaler och utrustning och införskaffat verktyg för digital undervisning. Undervisningen har också genomförts i fler och mindre undervisningsgrupper, vilket krävt mer personalresurser. Inledningsvis fanns en osäkerhet över utvecklingen som medförde att man var tvungen att planera både för undervisning på plats och distans parallellt, vilket också innebar merarbete och ökade kostnader.

Både inför utbildningsstarterna 2020 och 2021 fanns en oro för få sökande och att inte kunna fylla utbildningsplatserna, med minskade intäkter från studerandeavgifter eller statsbidrag som följd. Man oroades över att sökande skulle välja bort utbildningarna på grund av att utbildningarna anpassats utifrån restriktionerna. Utbildningsanordnarna uppfattade också att vissa studerande var tveksamma till att binda upp sig genom att tacka ja till en erbjuden plats på en utbildning när förutsättningarna var osäkra. Trots oron upplevde utbildningsanordnare, både vid terminsstarterna hösten 2020 och hösten 2021, att det var ett högt söktryck på flera utbildningar.

Ett område där utbildningsanordnarna tidigt lyfte en oro handlade om i vilken utsträckning de studerade skulle ställa krav på återbetalning av undervisningsavgifter då förutsättningarna förändrades genom att undervisningen ställdes om till distans och därmed inte motsvarade den utbildning som de studerande förväntat sig. Oron gällde både de ekonomiska konsekvenser som en återbetalning skulle innebära och risken för

missnöje hos studerande, vilket skulle kunna påverka skolornas varumärken och rykten. Då undervisningsavgifterna är en fråga som hanteras mellan de studerande och utbildningsanordnarna har myndigheten inte information om i vilken utsträckning krav på återbetalning faktiskt har ställts, och om delar av avgifter har betalats tillbaka.

Under våren 2020 uppmärksammade utbildningsanordnarna myndigheten på att det fanns en risk för likviditetsproblem hos utbildningsanordnare utifrån omständigheter kopplade till coronapandemin. För att förebygga detta tidigare hade myndigheten utbetalningen av statsbidraget, vilket innebar att det vid utbetalningen i juni 2020 gjordes två utbetalningar där en avsåg juni och en juli månads statsbidrag.

Utbildningsanordnarna efterfrågade möjligheter att ansöka om någon form av bidrag från myndigheten för att kunna genomföra utbildning även i de fall antalet studerande skulle vara lågt. Man efterfrågade också möjlighet att ansöka om bidrag för att bekosta den omställning som man blivit tvungen att göra och de extrakostnader som det inneburit. Myndigheten hade ingen möjlighet att tillgodose utbildningsanordnarnas önskemål. Under våren 2020 påskyndades dock ett tidigare planerat arbete med att se över och höja statsbidragsnivåerna för utbildningarna utifrån generella kostnadsökningar som skett. Myndigheten beslutade om att höja statsbidraget till alla konst- och kulturutbildningar som berättigar till statsbidrag med 2 procent eller lägst 1 400 kr per årsplats. Det nya statsbidraget började gälla från och med den 1 januari 2020, men betalades ut från och med juli 2020.

Det som framkommer tydligt i dialogen med utbildningsanordnarna är att de upplevt att coronapandemin inneburit en stor ansträngning för verksamheten. Ekonomiskt handlar det om ökade kostnader, men i vissa fall också minskade intäkter. Flera utbildningsanordnare uttrycker att det har varit en krävande period för personalen på skolorna. Det finns en oro för hur båda dessa aspekter ska påverka utbildningarna framåt.

5.4 Sammanfattning

Dialogerna med utbildningsanordnarna, resultat från tillsyn och kvalitetsgranskning, men också verksamhetsuppgifter om utbildningarna, visar att utbildningarna i stort har kunnat genomföras även om det varit på ett annat sätt än tidigare. Detta trots de förhållanden som orsakats av coronapandemin. Även om den uppföljning som myndigheten genomfört i stort visar på goda resultat så finns risken att enskilda utbildningar och individer på kort sikt har drabbats negativt av pandemins påverkan på utbildningarna.

De längre konst- och kulturutbildningarna har i stort genomförts i samma omfattning som tidigare. När det gäller de korta konst- och kulturutbildningarna medförde pandemin att flera utbildningsomgångar ställdes in under 2020, vilket delvis bidrog till att färre studerande påbörjade en sådan utbildning under året. Även för utbildningar med endast tillsyn minskade antalet startade utbildningsomgångar under 2020, men det var främst en följd av färre beviljade utbildningsomgångar.

Uppgifterna om hur många årsplatser som nyttjats i konst- och kulturutbildningarna visar att coronapandemin inte begränsat omfattningen av utbildningarnas genomförande som helhet, varken under 2020 eller 2021. När det gäller de korta konst- och kulturutbildningarna nyttjades dock en lägre andel av årsplatserna 2020 jämfört med 2019. Minskningen av andelen nyttjade årsplatser för de korta utbildningarna var i alla fall till viss del en följd av pandemin.

Nyttjandegraden av statsbidraget för utbildningarna har varit relativt oförändrad för utbildningarna som helhet. För de korta konst- och kulturutbildningarna minskade emellertid nyttjandegraden mellan 2019 och 2020.

Även om det finns kopplingar till effekter av pandemin i ett fåtal anmälningsärenden om brister i utbildningar är det inte möjligt att dra några slutsatser om att coronapandemins

påverkan har lett till brister i konst- och kulturutbildningarna på ett övergripande plan. I kvalitetsgranskningen har myndigheten sett att utbildningsanordnarna i stor utsträckning kunnat upprätthålla en hög och jämn kvalitet under pandemin. Myndigheten har sett goda exempel inom området lärande och pedagogik, vilket styrker antagandet att utbildningsanordnarna har arbetat hårt för att fortsätta hålla en hög kvalitet inom lärandet trots ändrade förutsättningar. De utbildningsanordnare som har haft ett väl fungerande kvalitetsarbete har också haft väl fungerande processer för att hantera situationen.

Andelen avbrott som sker inom ett år efter utbildningsstarten på konst- och kulturutbildningar har inte förändrats i någon större omfattning under pandemin. Den totala andelen studerande som slutfört sin konst- och kulturutbildning minskade något under 2020, för att enligt preliminära uppgifter i stället förväntas öka under 2021. Eftersom slutförandegraden över tid varit högst på de korta utbildningarna hade minskningen av antalet studerande i dessa utbildningar också en negativ påverkan på den totala slutförandegraden 2020. Mot bakgrund av detta bedöms inte pandemin ha påverkat resultatet gällande i vilken utsträckning de studerande hade möjlighet att slutföra sina utbildningar.

Enkätundersökningen till studerande visar att pandemin har haft en påtaglig påverkan på utbildningarna, och att både utbildningsanordnare och studerande tvingats anpassa sig efter situationen. De studerande uppger att pandemin i hög grad påverkat utbildningarna som helhet negativt. Samtidigt har många studerande en positiv syn på de anpassningar utbildningsanordnarna gjort för att få utbildningssituationen att fungera trots pandemin. En del studerande anser att undervisningen helt eller delvis på distans fungerat bra, samtidigt som andra vittnar om att det har varit svårt eller omöjligt att genomföra praktiska utbildningsmoment på distans. Möjligheten att genomföra hela eller delar av utbildningen på skolan, men med anpassningar, är sannolikt en förutsättning för att missnöjet hos de studerande inte är högre. De studerande uttrycker en besvikelse över att utbildningarna inte blivit som förväntat, men det finns också en förståelse för de anpassningar som har gjorts. Flera studerande efterfrågar en kompensation när det gäller studiemedel och studerandeavgifter för de utbildningsmoment som skulle ha ingått i utbildningen och som inte genomfördes som de studerande förväntat sig.

Utbildningsanordnarna har arbetat hårt under pandemin för att anpassa utbildningarna och verksamheten i förhållande till rekommendationerna. Anpassningarna har sett olika ut beroende på vilka förutsättningar man har haft. Samverkan med det omgivande samhället har varit begränsad under perioden och utåtriktad verksamhet har i stor utsträckning fått genomföras digitalt.

Utbildningsanordnarnas arbetssätt har påverkats och särskilt arbetet med digitala verktyg har utvecklats. Kunskaperna om digitala verktyg och möjligheterna de innebär har medfört kliv framåt i verksamheten som kan leda till att man är bättre rustad för framtiden. Omställningarna i utbildningarna har varit påfrestande för utbildningsanordnarna, både ur ett ekonomiskt perspektiv och när det gäller arbetsinsatser hos personal och studerande. Utbildningsanordnarna menar att både den ökade arbetsbelastningen hos personalen och de ökade utgifterna kan innebära konsekvenser för hur utbildningarna genomförs framöver.

Utbildningsanordnarna menar att de i stort kunnat ge de studerande den utbildning som de skulle ha fått, men att de sannolikt gått miste om mervärden som man får genom att gå en konst- och kulturutbildning på plats. Det handlar om värden i att på plats kunna ta del av de olika former av uttryck och material som finns tillgängliga i miljön på skolorna. Att de studerande gått miste om dessa mervärden är något som skulle kunna påverka branschen på längre sikt.

Även om det i uppföljningen av utbildningarna inte tydligt går att identifiera mätbara långsiktiga konsekvenser av pandemin är det troligt att de senaste årens erfarenheter kommer att ge avtryck i verksamheten på längre sikt. Att utbildningarna har haft ett annat upplägg än tidigare, men också ett anpassat innehåll kan innebära att de studerande som

gått en utbildning under pandemin har fått en annan typ av kunskaper. För de enskilda studerande kan bristen på samverkan och nätverksbyggande i utbildningen påverka möjligheterna att etablera sig och sin verksamhet efter utbildningen.

Både studerande och utbildningsanordnare är eniga om att konstnärliga och kulturella utbildningar, med hög grad av praktiska moment och krav på social interaktion, är mycket svåra att bedriva på distans. Möjligheten som infördes under våren 2020, att genomföra vissa utbildningsmoment med anpassningar på plats, har sannolikt varit en förutsättning för att de studerande ändå lyckats genomföra sina utbildningar i så stor utsträckning som är fallet.

6 Tolkutbildningar inom folkbildningen

I detta kapitel redogörs för konsekvenser av pandemin när det gäller tolkutbildningar inom folkbildningen, vilket innefattar utbildningar till kontakttolk, teckenspråks- och dövblindtolk samt skrivtolk som drivs av folkhögskolor och studieförbund. Teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen är tre- eller fyraårig och ges på folkhögskola.

Skrivtolkutbildningen är ettårig och ges på distans vid folkhögskola. Dessa två utbildningsinriktningar innefattar även praktik som del av utbildningen. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk är ettårig och drivs av både folkhögskolor och studieförbund på halvfart. Utbildningen sker i huvudsak på distans, men finns även i bunden form. Det finns också kortare kurser för vidareutbildning, fördjupning och komplettering inom olika specialområden samt preparandkurser som förberedelse inför auktorisationsprov.

Då tolkutbildningarna består av endast tre utbildningsinriktningar och få utbildningsanordnare, så görs i huvudsak mer generella beskrivningar i detta kapitel. I vissa avseenden görs förtydliganden vilken specifik tolkutbildning som avses.

6.1 Uppföljning av utbildningarnas genomförande

6.1.1 Nyttjandegraden av statsbidrag

Under åren 2019 och 2020 har myndighetens anslag för tolkutbildningar inom folkbildningen nyttjas till ungefär 80 procent. För såväl grundutbildningen till kontakttolk som för teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna är anledningen dels att det finns få sökande och därmed få antagna till utbildningarna, dels att deltagare⁷³ avbryter utbildningen i förtid. Sammantaget innebär detta att utbildningar ställs in helt eller bedrivs med färre deltagare än beviljat.

I slutet av 2020 upptäckte myndigheten att det var flera utbildningsanordnare som ännu inte hade inkommit till myndigheten med rekvisitioner avseende statsbidrag för tolkutbildningar inom folkbildningen. Med tanke på pandemin, så påminde myndigheten därför utbildningsanordnarna om vikten av att rekvirera i tid. Detta uppskattades av de utbildningsanordnare som hade haft mycket arbete med omställning av verksamheten under pandemin. Myndigheten har ännu inga slutliga uppgifter om nyttjandet av statsbidraget för 2021 eftersom dessa uppgifter inväntas i slutet av innevarande år.

⁷³ Det för tolkutbildningarna vedertagna begreppet deltagare motsvarar begreppet studerande som används inom övriga utbildningsformer som beskrivs i rapporten.

Tabell 12. Anslag och utbetalt statsbidrag för kontakttolkutbildning 2018–2020, tkr

	2018	2019	2020
ANSLAG	38 090	38 090	38 090
UTBETALT			
Folkhögskolor	16 079	20 151	19 823
- varav grundutbildning	12 968	16 574	15 785
- varav kurser	2 536	2 726	2 856
- varav validering	250	526	532
Samordning	325	325	650
Studieförbund	15 251	10 781	9 743
- varav grundutbildning	11 094	6 542	5 710
- varav kurser	2 272	2 598	3 229
- varav validering	910	666	154
Samordning	975	975	650
Förvaltningskostnader	1 603	1 775	2 656
SUMMA UTBETALT	32 933	32 707	32 222

Tabell 13. Anslag och utbetalt statsbidrag för teckenspråks- och dövblindtolkutbildning samt skrivtolkutbildning 2018 - 2020, tkr

	2018	2019	2020
ANSLAG högst får användas	21 241¹	21 241	21 241
UTBETALT			
Folkhögskolor	17 046	13 972	13 266
- varav grundutbildning	15 150	13 130	12 662
- varav kurser	436	842	604
Avvecklingsbidrag	1 460 ²		
Förvaltningskostnader	1 045	505	926
SUMMA UTBETALT	18 091	14 477	14 192

1) Myndigheten fattade beslut om att återlämna den tillfälliga förstärkningen, anslag 17 14 001. Belopp 4 652 tkr.

2) I samband med att antalet utbildningsanordnare minskades, betalade myndigheten ut ett avvecklingsbidrag för att de utbildningsanordnare som inte skulle få fortsatt beviljande skulle kunna slutföra pågående utbildningar.

6.1.2 Startade och inställda utbildningar

Totalt var det 21 beviljade utbildningsstarter av den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk för 2020. Det var det högsta antalet sedan 2016. Av de beviljade starterna 2020 var det 13 som startade och 8 som ställdes in. Antalet som startade var ungefär lika många som de tre föregående åren, men antalet inställda utbildningsstarter var fler. Majoriteten av de inställda utbildningsstarterna 2020 skulle emellertid ha startat i januari, varför pandemin inte hunnit ge någon påverkan. Få sökande var den vanligaste orsaken till de inställda utbildningsstarterna.⁷⁴

⁷⁴ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sida 76–77

Av de 13 utbildningsstarterna med start 2020 var 2 beviljade att bedrivas i bunden studieform och 11 på distans. Andelen distansutbildningar var större än tidigare år. Under perioden 2017–2019 var ungefär hälften av utbildningsstarterna på distans och hälften i bunden form. Merparten av de starter som ställdes in 2020 hade emellertid bunden form. Det var också en av de utbildningar som startade som på grund av coronapandemin ändrade studieform från bunden till distans.⁷⁵

För 2021 var det 13 beviljade utbildningsstarter av den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Samtliga av dessa var distansutbildningar. Myndigheten hade i mitten av oktober 2021 inte fått några besked om att någon av dessa utbildningsstarter ställts in. Det är dock möjligt att besked om denna typ av förändringar lämnas med viss eftersläpning varför det kan finnas utbildningsstarter som trots allt har ställts in.

Från och med 2017 har tre folkhögskolor haft en beviljad utbildningsstart per år för teckenspråks- och dövblindtolkutbildning och mellan 2017–2020 startade samtliga beviljade utbildningsstarter.⁷⁶ Även för 2021 hade samma tre folkhögskolor varsin beviljad utbildningsstart. En av dessa utbildningsstarter ställdes emellertid in på grund av få sökande.

För både 2020 och 2021 var det en beviljad utbildningsstart av skrivtolkutbildning per år och båda har startat.

6.1.3 Inställda kurser

De kortare kurserna för vidareutbildning, fördjupning och komplettering inom olika specialområden förefaller ha ställts in i ökad grad under pandemin, dock har myndigheten ännu inte underlag för att kunna fastställa detta för 2021. För 2022 har fler kurser beviljats jämfört med 2021.

Utbildningsanordnarna menar att fler kurser än normalt har ställts in av olika skäl. Vid pandemins inledning flyttades många kurser fram i tid i förhoppning att de skulle kunna genomföras längre fram, men då pandemin blev långdragen har kurserna senare ställts in eller ställts om till distans. Vissa kurser kräver fysisk närvaro då de bland annat innehåller coachande samtal. På distans förloras den djupare dialogen och samtalsdynamiken, varför distansupplägg inte fungerar bra. Utbildningsanordnarna menar att många av dem som anmält sig till en platsbunden kurs inte velat genomföra den när den ändrades till distans. Även resebegränsningar tros ha påverkat att färre sökt till kurser under pandemin. Utbildningsanordnarna menar att utbildningarna och internaten vid folkhögskolorna normalt sett är fullbokade under hela sommaren, men att pandemin har lett till att många kortkurser och sommarkurser vid folkhögskolor ställts in och att man gått miste om betydande intäkter.

6.1.4 Ansökningar till tolkutbildningarna

Kontakttolkutbildning

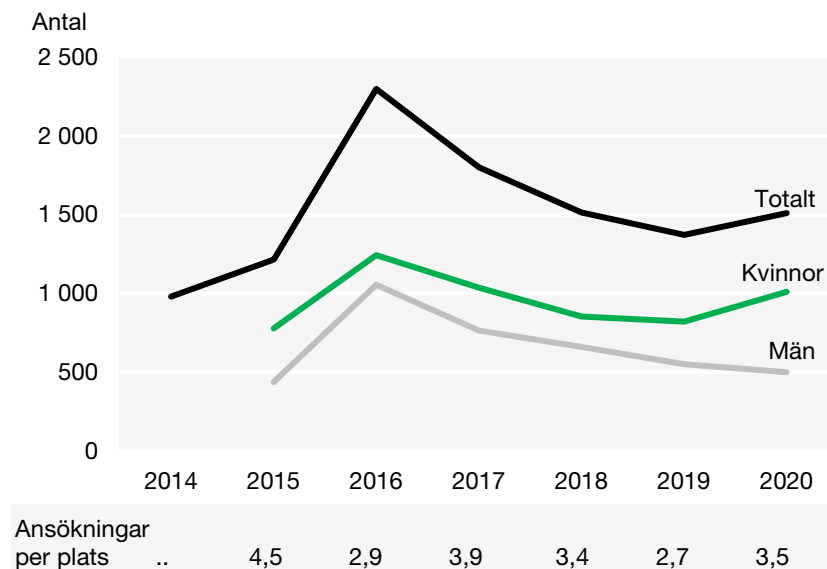
Totalt inkom 1 500 ansökningar⁷⁷ till grundutbildningen till kontakttolk som startade under 2020. Det innebar 3,5 ansökningar per plats, vilket var högre än 2019 då motsvarande antal var 2,7. Ökningen innebar ett avbrott från den minskning som var under perioden 2017–2019. Av ansökningarna 2020 var 67 procent från kvinnor och 33 procent från män.

⁷⁵ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sidan 76–77

⁷⁶ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sidan 83

⁷⁷ Uppgifter om antal sökande till de tolkutbildningar som startat under året samlas in från utbildningsanordnarna. Det är antalsuppgifter som samlas in, vilket innebär att en person som sökt till flera utbildningsstarter räknas flera gånger i statistiken. Antal ansökningar är därmed inte detsamma som antal unika sökande personer. Uppgifterna samlas inte in för inställda utbildningsstarter, vilket innebär att statistiken enbart avser de utbildningar som faktiskt startat.

Det var en högre andel ansökningar från kvinnor jämfört med perioden 2015–2019 då mellan 54 och 64 procent av ansökningarna var från kvinnor.⁷⁸

Notera: Avser enbart ansökningar och platser på utbildningar som startat. Inställda starter ingår inte.

Diagram 20. Ansökningar efter kön samt ansökningar per plats till de grundutbildningar till kontakttolk som startade 2014–2020

Myndigheten har ännu inga uppgifter om antal ansökningar till de grundutbildningar inom kontakttolk som startar under 2021. Dessa uppgifter samlas in från utbildningsanordnarna i början av 2022.

Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning

Antalet ansökningar⁷⁹ till teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen ökade år 2020 för första gången sedan 2013. Totalt inkom närmare 110 ansökningar till de tre utbildningarna som startade hösten 2020, vilket innebar 1,9 ansökningar per plats. Detta kan jämföras med 1,4 ansökningar per plats de två föregående åren. Det är oklart om ökningen 2020 kan ha varit en effekt av coronapandemin.

Hösten 2021 ställde en av de tre teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna in den planerade starten på grund av få sökande och därmed för få att anta till utbildningen. Till de två utbildningarna som startade inkom i sin tur totalt cirka 60 ansökningar, vilket innebar 1,5 ansökningar per plats. Antalet ansökningar per plats minskade därmed jämfört med 2020 till nästan samma nivå som 2018 och 2019.

Skrivtolkutbildning

Till skrivtolkutbildningen som startade 2020 inkom 53 ansökningar, vilket motsvarade 2,9 ansökningar per plats. Antal ansökningar per plats minskade årligen mellan 2016 och 2019, men var oförändrat mellan 2019 och 2020. För 2021 inkom 46 ansökningar, vilket motsvarade 3,1 ansökningar per plats och därmed var något högre än 2020.

⁷⁸ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sidan 78

⁷⁹ Antal ansökningar är inte detsamma som antal unika sökande personer då personer som sökt till flera utbildningar räknas en gång för varje utbildning

6.1.5 Validering

Verksamma tolkar som saknar fullständig utbildning kan få sina kunskaper prövade eller validerade och därmed få sina kunskaper bedömda i relation till delar av eller hela den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Antalet som fått utbildningsbevis för grundutbildningen till kontakttolk genom validering⁸⁰ ökade årligen mellan 2015 och 2018 från drygt 20 personer till 90 personer. Därefter minskade antalet och det var 50 personer som fick utbildningsbevis genom validering 2020. Det var färre än 2016–2019, men fortfarande fler än 2015.

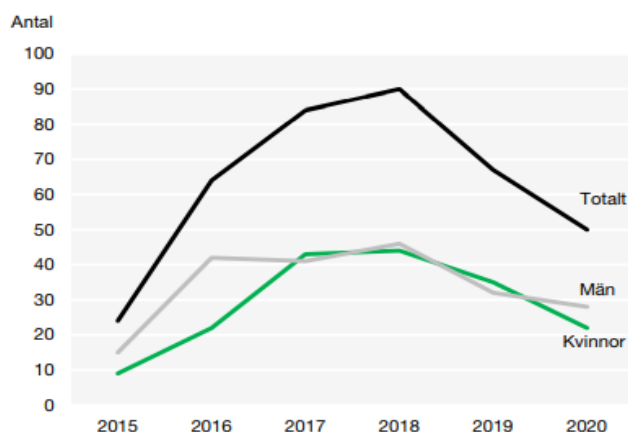

Diagram 21. Antal som genom validering fått utbildningsbevis för grundutbildningen till kontakttolk, efter kön, 2015–2020

Myndigheten kan under hösten 2021 konstatera att det hittills endast har rekviderats för 34 validander, vilket ser ut att vara lågt jämfört med tidigare år. Antalet rekvisitioner uppgick 2019 till totalt 172 validander och för 2020 till totalt 101 validander. Den nedåtgående trenden ser ut att fortsätta även under 2021, något som även utbildningsanordnarna bekräftar. Utbildningsanordnarna menar att pandemin kan vara en delförklaring, men att de sökande till validering inte har de språkkunskaper som krävs samt liten eller ingen erfarenhet av att arbeta som kontakttolk. Det varierar i vilken utsträckning som utbildningsanordnare tagit emot individer för validering under pandemin. En del har validerat medan andra menar att det var det första som togs bort i verksamheten när pandemin kom då allt fokus behövde läggas på omställning av utbildningsverksamheten. Samtidigt menar utbildningsanordnarna att av de sökande som kallas till en kompetenskartläggning⁸¹ är det många som inte dykt upp. Möjliga orsaker som nämnts är att vissa personer velat undvika fysiska möten på grund av smittrisk, medan andra känt viss osäkerhet över tekniken vid distansmöten.

Kammarkollegiets auktorisationsprov ställdes in våren 2021 på grund av restriktionerna under pandemin. Provet genomfördes i november 2021. Om det inställda auktorisationsprovet i våras kan ha haft någon inverkan på antalet efterfrågningar om validering, är oklart.

⁸⁰ Valideringen innebär att kompetens och kunskap bedöms i relation till den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Valideringen kan visa att personen har kunskaper som motsvarar utbildningens mål, att personen kan tillgodoräkna sig vissa delar, men behöver komplettera med delar av utbildningen eller att personen behöver gå hela utbildningen. De som har kunskaper motsvarande utbildningens mål, eller uppnår motsvarande kunskaper genom att komplettera med delar av utbildningen, får ett utbildningsbevis.

⁸¹ Den första delen av en validering är en kompetenskartläggning. Den är utforskande och handlar om att synliggöra erfarenhet och kompetens från såväl utbildningar och yrkesliv som fritid och eventuellt föreningsliv. Kompetensen behöver beskrivas och dokumenteras.

6.1.6 Resultat av kvalitetsgranskning

Under 2021 har fyra fördjupade kvalitetsgranskningar⁸² genomförts på den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk, vilka alla bedrevs på distans innan pandemin. Den generella bilden är att samtliga utbildningsanordnare har hanterat de utmaningar som uppstått under coronapandemin mycket väl. Den stora påverkan som pandemin haft är att närträffarna på plats har fått ställas om till distans. Ytterligare påverkansområden har främst varit möjligheter till validering och samverkan. Arbetet med validering har hos några utbildningsanordnare påverkats negativt av coronapandemin och har inte kunnat genomföras i önskvärd utsträckning. Detta gäller även för studiebesök och annan samverkan som inte kunnat genomföras som planerat. Vissa utbildningsanordnare har i stället genomfört digitala studiebesök hos både samarbetspartners och presumtiva uppdragsgivare. Deltagarna som myndigheten har intervjuat tycker över lag att undervisningen fungerat bra och att lärarna lyckats med att anpassa närträffarna digitalt, men de uppger att de saknar tolkningsövningar och rollspelen på plats. De utbildningsanordnare som upplevt ett minskat söktryck bedömer att den främsta förklaringen beror på pandemin.

Under innevarande år har även tre uppföljande kvalitetsgranskningar⁸³ genomförts på två teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar samt skrivtolkutbildningen. Myndigheten konstaterar att samtliga har arbetat i mycket stor utsträckning med att åtgärda alla sina tidigare identifierade förbättringspunkter på ett sätt som stärkt kvaliteten i utbildningarna.

6.1.7 Tillsynen

Under pandemin har planerad tillsyn endast skett i form av ekonomisk tillsyn för kurser. Resultaten visar ingen koppling eller konsekvens som en följd av pandemin, det har inte heller varit huvudsakligt syfte för tillsynen.

6.1.8 Anmälningssärenden

Mellan den 1 mars 2020 till 1 oktober 2021 har myndigheten mottagit fem anmälningar om brister i utbildningen om tolkutbildningar inom folkbildningen. En anmälan har avskrivits för att anmälaren inte lämnat tillräckliga uppgifter. Myndigheten kan inte finna att någon anmälan har kopplingar till effekterna av pandemin.

6.2 Deltagarnas upplevelser och resultat

6.2.1 Resultat från intervjuer med deltagare

I samband med höstens fördjupade kvalitetsgranskningar av den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk tog myndigheten tillfället i akt att till deltagare i grupp ställa frågor angående pandemin. Sammanlagt deltog 29 deltagare (av totalt 109 deltagare vid de fyra skolorna). Det bör betonas att det är ett fåtal intervjuer, vilket inte ger en allmängiltig bild. Dessutom upplevs distansstudier och platsbundna studier ha olika för- och nackdelar, beroende på individers olika behov, förutsättningar och preferenser.

Deltagarna menar att mycket har fungerat bra trots pandemin tack vare att skolor och särskilt lärare har planerat, strukturerat och gjort bra anpassningar till digitala studier. Den digitala utvecklingen som möjliggjort distansstudier ses som positivt, den har resulterat i mer tid för studierna. Någon uttrycker att "det bästa med utbildningen är att det går att genomföra närträffar på distans". Skolorna anses ha jobbat mycket bra med smittspridningsreduktion. Exempel på åtgärder är löpande information angående anpassningar, handsprit på skolorna, snabbtest vid ankomsten och extra stora salar vid

⁸² Den fördjupade kvalitetsgranskningen ser över hela utbildningens kvalitet och är den mer omfattande typen av kvalitetsgranskning.

⁸³ De uppföljande kvalitetsgranskningarna fokuserar på de förbättringsområden som myndigheten har identifierat i den fördjupade kvalitetsgranskningen, och är därför inte lika omfattande.

närträffar. Arbetsmiljön upplevs ha fungerat bra. Deltagarna menar att de har fått bra respons från undervisande personal vilket har underlättat vid distansstudier. Utbildningsanordnarna har även samordnat sig vad gäller skriftliga prov. Deltagarna har också haft möjlighet att skriva prov vid en annan skola i syfte att minska behov av resor, vilket i sin tur kan ha bidragit till minskad smittspridning.

Pandemin upplevs även ha påverkat undervisningen negativt. Närträffar har ställts in och det har blivit färre fysiska träffar. Distansupplägg har varit mer utmanande att få ihop vad gäller pedagogiska upplägg, rollspel, diskussioner, lärarnas tillgänglighet, deltagares motivation med mera. Digitala rollspel fungerar sämre eftersom dimensioner av kroppsspråket försvåras. Deltagarna menar att det trots allt är bättre att vara fysiskt på plats. Samtidigt menar andra att det har varit en utmaning att hålla avstånd till varandra när man är fysiskt på plats i skolan. Någon individ uttrycker det som att "distansutbildningen riktigt har ställt till det".

Ytterligare anpassningar som deltagare anser kunde ha gjorts är till exempel schemaläggning av gruppernas närvaro på plats i skolorna över veckan samt fördelning av olika lunch- och fikatider över dagen.⁸⁴ Deltagarna uttrycker även att utbildningen skulle ha varit bättre om den hade kunnat bedrivas mer fysiskt på plats och om tolkningsövningarna hade genomförts både på plats och online.

6.2.2 Genomströmning

Kontakttolkutbildning

Totalt slutförde 176 deltagare den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk med godkänt resultat⁸⁵ 2020. Det var en minskning jämfört med 2019, men det var också färre deltagare som påbörjade de utbildningar som avslutades 2020 jämfört med 2019.

Antalet som slutfört utbildningen med godkänt resultat kan relateras till antalet som påbörjat utbildningen. Av det antal som påbörjade de utbildningar som avslutades 2020 var det 39 procent som slutförde utbildningen med godkänt resultat senast två månader efter utbildningens slut. Det var ungefär i nivå med de två föregående åren. För perioden 2016–2020 utmärker sig 2017 med 52 procent som slutförde utbildningen med godkänt resultat. Övriga år under perioden har andelen varierat mellan 37 och 41 procent.⁸⁶

⁸⁴ Kommentar: Sådana lösningar kan dock ha förekommit på andra skolor.

⁸⁵ Avser deltagare som har slutfört utbildningen med godkänt resultat på samtliga delkurser och därmed fått ett utbildningsbevis.

⁸⁶ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sida 79–80

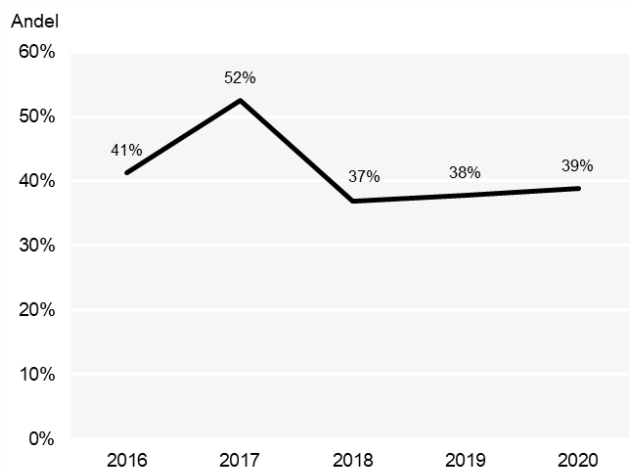

Diagram 22. Deltagare som slutfört grundutbildningen till kontakttolk med godkänt resultat senast två månader efter utbildningens slut, 2016–2020

I den dialog som under coronapandemin förts med samordnarna för grundutbildningen till kontakttolk har det framkommit att det har blivit mer utmanande att få deltagarna att klara sig genom utbildningen inom angiven tid. Detta är emellertid inget som verkar ha gett någon större effekt på den redovisade andelen som slutfört utbildningen med godkänt resultat år 2020. Myndigheten har än så länge inga sammanställda uppgifter avseende detta för år 2021, då uppgifterna finns tillgängliga först våren 2022. Orsaker till oron för att allt fler deltagare inte ska klara sig igenom utbildningen enligt plan beror bland annat på att prov som tidigare inte kunnat genomföras har skjutits fram och bildat en stor provskuld. Det förefaller som att fler deltagare än normalt inte ligger i fas med att ha gjort alla proven enligt plan. Utbildningsanordnarna har nu samordnat sina provtillfällen så att deltagarna får ökade möjligheter att skriva proven hos fler utbildningsanordnare. Utbildningsanordnarna befarar dock ändå att endast de mest ambitiösa deltagarna kommer klara sig inom angiven tidsplan, eftersom många deltagare inte dyker upp till proven.

Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning

För teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen var det 16 deltagare som slutförde utbildningen med godkänt resultat 2020. Det var det lägsta antalet under perioden 2013–2020. Antalet som slutför utbildningen med godkänt resultat påverkas dels av hur många som går utbildningen, dels av hur stor andel som slutför utbildningen med godkänt resultat. De utbildningar som avslutades 2020 påbörjades 2016 och under detta år minskade antalet deltagare som påbörjade utbildningen. Andelen som slutförde utbildningen med godkänt resultat var också något lägre 2020 än de flesta tidigare år.

Antalet som slutförde utbildningen med godkänt resultat 2020 utgjorde 24 procent av det antal som påbörjade utbildningen vid utbildningens start. Sett över hela perioden 2013–2020 har det sammanlagt varit mindre än en tredjedel av det antal som påbörjat utbildningen som sedan slutfört utbildningen. Eftersom det är relativt få som går utbildningen påverkar emellertid varje enskild deltagare andelen i stor utsträckning och förändringar mellan åren bör därför tolkas med försiktighet.⁸⁷

⁸⁷ Statistisk årsrapport 2021, Myndigheten för yrkeshögskolan, sida 85

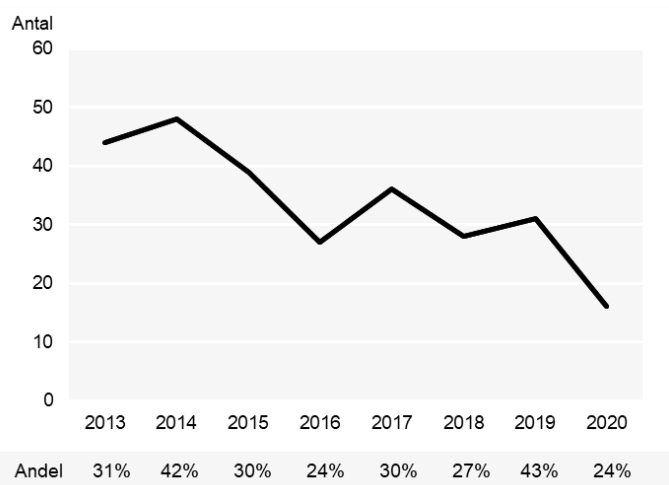

Diagram 23. Deltagare som slutfört teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen med godkänt resultat, 2013–2020

Antalet som slutförde utbildningen med godkänt resultat 2020 överensstämmer väl med antalet som under detta år påbörjade sista terminen på utbildningen. Det är således inget i dessa siffror som tyder på att coronapandemin skulle ha gett någon större påverkan på deltagarnas slutförande av utbildningen. Eftersom dessa teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar avslutades juni 2020 återstod endast en liten del av de fyraåriga utbildningarna när coronapandemin slog till.

Myndigheten har ännu inga uppgifter om antal deltagare som slutfört teckenspråks- och dövblindtolkutbildning under 2021. Utifrån antalet deltagare sista terminen på dessa utbildningar bedöms antalet som slutför utbildningen med godkänt resultat sannolikt hamna på ungefär samma nivå som 2020 medan andelen kan komma att bli högre än 2020.

Skrivtolkutbildning

Då det är ett relativt litet antal deltagare på skrivtolkutbildningen redovisas statistik om antal och andel deltagare som slutfört utbildningen med godkänt resultat sammanslaget för tre år. Det går därmed inte att redovisa uppgifter för vare sig år 2020 eller 2021.

6.3 Utbildningsanordnares förutsättningar och upplevelse

6.3.1 Dialog med utbildningsanordnare

MYH inledde i mars 2020 särskilda avstämningsmöten med utbildningsanordnarna av tolkutbildningarna inom folkbildningen med anledning av pandemin.

Utbildningsanordnarna utsåg representanter i form av till exempel rektorer, verksamhetsledare och lärare som myndigheten därefter haft löpande avstämningar med. Syftet var att tidigt fånga upp frågor, problem och konsekvenser av pandemin och i möjligaste mån kunna besvara och underlätta för dem i rådande situation.

Inledningsvis under pandemin uppstod behov av att göra förändringar i utbildningarnas upplägg. För att underlätta för utbildningsanordnarna gavs de möjlighet att frånga ordinarie rutiner om att i förväg ansöka om att få genomföra förändringar. Dock betonade myndigheten vikten av att de skulle dokumentera avsteg från beviljade utbildningsplaner.

Avstämningsmötena bedöms ha varit fungerande och uppskattade både av utbildningsanordnarna och myndigheten för att snabbt fånga upp och hantera uppkomna frågor och konsekvenser med anledning av pandemin. Under hösten 2021 har avstämningarna alltmer återgått till att diskutera ordinarie verksamhetsfrågor.

Resurskrävande omställning

Flerparten utbildningsanordnare bedrev delvis distansundervisning i kombination med platsbundna närträffar redan innan pandemin. De har därmed haft både teknik och pedagogik på plats som är anpassad för distansundervisning och på så sätt haft goda förutsättningar för en snabb omställning. Utbildningsanordnare med platsbundna utbildningar har troligen haft en mer ansträngd situation. Vid de första avstämningarna under våren 2020 hade många utbildningsanordnare ställt om stor del av verksamheten till distans. Pandemin väckte initialt många frågor kring det praktiska genomförandet. Några av de främsta utmaningarna har handlat om att hitta nya upplägg för antagningsprov, delprov, slutprov/examination med hänsyn tagen till både rättssäkerhet och pandemins restriktioner. När fysiska träffar har behövts, till exempel vid prov, har särskilda anpassningar vidtagits. Även praktiken i utbildningarna har under viss tid behövt anpassas. Omställningen har varit resurskrävande både i form av personella resurser och andra fördyrande omständigheter. Även de fysiska närträffarna med särskilda anpassningar har blivit mer resurskrävande.

Tekniken

Flera utbildningsanordnare hade redan innan pandemin de tekniska förutsättningarna på plats i form av molntjänster, bra nätverkskapacitet samt tillgång till fungerande digitala plattformar för videomöten. Detta har underlättat för både personal och deltagare samt för den som känt sig lite sjuk men ändå har kunnat delta i distansundervisning. Inom vissa tolkutbildningsinriktningar har det dock funnits begränsningar i att arbeta digitalt, då vissa tolkspråk har sina särskilda behov och innefattar flera dimensioner i språket som inte fungerar optimalt eller inte alls digitalt.

Pedagogiken

Det har krävts mycket av både lärare och deltagare att hitta nya pedagogiska och metodiska vägar, inte minst då de så kallade platsbundna närträffarna behövde ställas om till digitala träffar. Problem som nämns kring arbetsmiljö och social hälsa är att den fysiska och sociala distanseringen har varit tärande. Uteblivna närträffar har minskat känslan av tillhörighet och gemenskap vilket tillsammans med generell oro för pandemin har påverkat motivation och välmående. Här har olika arbetssätt använts för att förbättra arbetsmiljön. Exempel är tätare kontakter med de studerande, utökad tillgänglighet för konsultation samt fysiska träffar i mindre grupper, utomhus om möjligt och med de försiktighetsregler som gällt under pandemin. Detta har krävt utökad tidsinsats för pedagoger men har samtidigt gett positiva effekter i andra avseenden.

Viss typ av tolkning, till exempel taktill tolkning⁸⁸, fungerar inte att genomföra på distans. Deltagare har då bott på skolans internat med hänsyn tagen till pandemins restriktioner. Även teckenspråkstolkning fungerar bättre i det fysiska mötet, eftersom språket är tredimensionellt. En del av tolkyrket innehåller förmågan att "inta rummet", vilket blir mer svårbedömt i den digitala kontexten.

Det finns deltagare som särskilt prioriterats för platsbunden undervisning vid behov. Det kan handla om deltagare som går sista året och av olika anledningar behöver extra stöd för att nå upp till kunskapskraven så att de klarar av examination enligt tidplan. Digitala utbildningsformer har krävt mycket av utbildningsanordnarna, men flera av dem menar att de inte är oroliga för att deltagarna inte lär sig via den digitala undervisningen.

Praktiken

En stor utmaning har varit att ordna med praktikplatser under delar av pandemin. De fleråriga tolkutbildningarna har lättare kunnat omdisponera perioder för praktiken, möjligen med undantag av de sista årskurserna. Pandemin har under en period satt stopp för det vanliga upplägget för praktik vid tolkcentraler, vilket då har lösts genom att

⁸⁸ Taktill tolkning innebär att personen med dövblindhet avläser teckenspråket via tolkens händer samt behöver ledsagning och syntolkning.

alternativ praktik med övningar och rollspel för olika tolksituationer har skapats vid skolorna i stället.

Det är många verksamma tolkar, särskilt under pandemin, som inte har haft tillräckligt med uppdrag. Inom teckenspråks- och dövblindtolkutbildning har utbildningsanordnare ibland anlitat dessa tolkar, däribland tidigare deltagare som skolorna har examinerat, samt även skådespelare som statister för rollspel vid skolorna. Det har setts som godtagbara lösningar för att lösa praktiken även om det blir dyrare. Tolkövningar har även integrerats i verkliga situationer på skolan till exempel genom att deltagare har fått tolka personalmöten. Den alternativa praktiken har tidvis varit nödvändig men motsvarar inte fullt ut den verklighet och kontext som erhålls vid den ordinarie praktiken. Utbildningsanordnare menar att praktik vid tolkcentraler är unik och utgör en viktig del i utbildningen då den är verklighetsnära och ger möjlighet att knyta viktiga kontakter med arbetsmarknadens aktörer inför framtiden.

Det har förekommit enstaka fall där deltagare av olika skäl inte har genomfört praktiken. Det kan handla om att deltagare behövt mer övning då de inte uppnått tillräcklig hastighet, trygghet och säkerhet i yrkesrollen. I dessa fall förefaller det som att praktiken kan slutföras under innevarande termin. Inför höstens praktikperiod har det även löst sig med praktik vid tolkcentraler igen, vilket är positivt då det ger en mer mångfacetterad praktik.

Delprov, slutprov och examination

Oro har funnits bland utbildningsanordnare för grundutbildningen till kontakttolk vad gäller hur många deltagare som kommer avsluta utbildningen med godkänt resultat. De menar att det kommer att bli en tydlig försämring. De mest ambitiösa deltagarna kommer klara sig, men samtidigt uteblir många deltagare vid provtillfällena. En provskuld har successivt byggts upp som måste hanteras framåt. Proven måste hanteras rättssäkert och i många fall behöver de genomföras fysiskt på plats, vilket innebär mer personella och tidsmässiga resurser vid skolorna för att komma ifatt. Utbildningsanordnarna samverkar för att lösa situationen till exempel genom att erbjuda sina provtillfällen till varandras deltagare. En konsekvens för deltagare som inte har genomfört alla prov är att de inte kan avsluta utbildningen med godkänt resultat och få ett utbildningsbevis. Detta i sin tur får till följd att de inte kan ansöka om registrering i Kammarkollegiets register över utbildade och auktoriserade tolkar.

Utbildningsanordnarna gavs möjlighet att hantera prov på ett flexibelt sätt under pandemin. Detta mot bakgrund av de olika förutsättningar och lösningar som de själva bedömt vara nödvändiga för att kunna genomföra proven på ett rättssäkert sätt.

Folkhögskolorna som bedriver kontakttolkutbildning menar att de har haft en svårare situation att genomföra prov, eftersom de ofta är lokaliserade på landsbygden, vilket innebär resor och logi för deltagarna. Det har varit upp till deltagarna själva att avgöra om de velat resa och göra prov som kräver fysisk närvaro.

Anpassad antagning av sökande under en period

Under våren 2020 fick myndigheten frågor från utbildningsanordnare för den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk om möjligheten att göra anpassningar i tillträdesprocessen. Under normala förhållanden ska tillträdesprocessen, med muntliga och skriftliga prov, ske samlat. Med anledning av pandemin öppnade myndigheten upp för möjligheten att göra sådana ändringar som de bedömde nödvändiga. Myndigheten förtydligade att tillträdesprocessen ska ske på ett rättssäkert sätt och leda fram till att de sökande som har de bästa förutsättningarna att tillgodogöra sig utbildningen erbjuds plats. Det har varit upp till varje utbildningsanordnare att bedöma vad som är möjliga anpassningar som samtidigt säkerställer en rättssäker och ändamålsenlig tillträdesprocess. Utbildningsanordnarna menade att denna möjlighet både var nödvändig, underlättade tillträdesprocessen och minskade smittrisen. Ett vanligt upplägg under pandemin har varit en process i två steg, där den första delen ägt rum digitalt

under våren. De sökande som klarade den första delen gick därefter vidare till en andra del med antagningsprov i augusti, vilken skedde fysiskt på plats. Utbildningsanordnarna menar att det förekom många bra lösningar för hur tillträdesprocessen kunde genomföras och utvärderar detta vidare inför framtiden.

Återgången hösten 2021 – tankar och reflektioner kring framtiden

Under 2021 har utbildningsanordnarna successivt förberett för återgång till ordinarie upplägg av undervisning samtidigt som fortsatta anpassningar har gjorts utifrån gällande restriktioner. Sammankomster har under året skett med anpassningar till exempel i form av mindre grupper. Detta har hos vissa utbildningsanordnare resulterat i personalbrist vid till exempel skriftliga prov, vilket i sin tur har försvårat arbetet att komma ifatt med provskulden. Under hösten 2021 har fokus legat på att fortsatt stötta deltagarna så att de klarar utbildningen med godkänt resultat. Ett konkret exempel på detta är en utbildningsanordnare som satt in extra undervisningstimmar för att deltagarna ska klara sig både i delprov och slutprov. Detta för att undvika att deltagare inte når godkända resultat i utbildningen.

Enligt utbildningsanordnarna själva har omställningen till distansundervisning i det stora hela fungerat bra, men det har krävts hög grad av flexibilitet och kreativitet för att få det att fungera. De har även konstaterat att vissa anpassningar har lett till förbättringar och effektiviseringar som är intressanta att ta med i verksamheten framåt. Teknik har utvecklats under pandemin och lärarna har blivit tryggare i det digitala landskapet vilket kan innebära nya möjligheter för undervisningen framöver.

Pandemin har även medfört ett ökat intresse bland redan utbildade och verksamma tolkar att fortbilda sig då arbetsmarknaden nu är svår. Tolkar vill bredda sin kompetens till fler tolkinriktningar för att bli mer användbara på tolkförmedlingscentraler och på arbetsmarknaden framöver.

De flesta utbildningsanordnare har återgått till någon form av "normalläge" omkring månadsskiftet september/oktober i år.

6.4 Sammanfattning

Den samlade bilden är att utbildningsanordnarna av tolkutbildningarna inom folkbildningen har kunnat hantera anpassning och omställning till distansundervisning bra utifrån pandemins förutsättningar. Flertalet av dem bedrev delvis distansundervisning redan innan pandemin och har haft både teknik och pedagogik på plats som är anpassad för distansundervisning. Därmed har de haft goda förutsättningar för en snabb omställning. Det finns även utbildningsanordnare som inte har haft samma förutsättningar, vilka troligen har haft en mer krävande situation. Oavsett utgångsläge så har utbildningsanordnarnas arbete krävt hög flexibilitet och initiativförmåga och omställningen har varit personellt och ekonomiskt resurskrävande. Deltagarnas individuella behov och förutsättningar påverkar hur de har upplevt omställningen till distansundervisning. En särskild utmaning för vissa tolkutbildningar är att språkens flerdimensionella uttryck inte fungerar optimalt eller inte alls på distans. Sammanfattningsvis förefaller det ändå som att både utbildningsanordnare och deltagare i det stora hela anser att distansundervisning under omständigheterna har fungerat bra.

6.4.1 Pandemins kortsiktiga påverkan på tolkutbildningar

Anpassningar för antagningsprov, delprov och slutprov/examination med hänsyn tagen till både rättssäkerheten och pandemins restriktioner har varit en av de främsta utmaningarna att hantera. Utbildningsanordnarna har därför getts möjlighet till ökad flexibilitet i hanteringen.

Praktiken påverkades särskilt under delar av 2020 och 2021. Möjligheten till praktik vid tolkcentraler stängdes ner. Skolorna ersatte då praktiken med övningar och rollspel, vilket utbildningsanordnarna ansåg vara en godtagbar lösning under rådande omständigheter.

Viss praktik har även varit möjlig att skjuta fram i tid till dess att praktik vid tolkcentralerna blev möjligt igen.

En provskuld har byggts upp under pandemin för grundutbildningen till kontakttolk. Utbildningsanordnarna försöker gemensamt beta av denna skuld, så att samtliga deltagare ska ha möjlighet att slutföra sin utbildning med godkänt resultat enligt tidplan. Enligt utbildningsanordnarna uteblir en stor andel deltagare vid proven, vilket riskerar leda till att de inte slutför utbildningen i tid eller inte alls.

Genomströmningen⁸⁹ var låg redan före pandemin, men utbildningsanordnarna för kontakttolkutbildningen har uttryckt en oro för att de under pandemin upplever det än mer utmanande att få deltagarna att klara sig genom utbildningen. Oron avser såväl resultaten för 2020, som då låg i nivå med de två föregående åren, som resultaten för 2021.

För grundutbildningen till kontakttolk var det en något högre del av de beviljade utbildningsstarterna 2020 som ställdes in jämfört med de tre föregående åren. Majoriteten av dessa skulle emellertid ha startat i januari 2020 varför pandemin inte bör ha påverkat.

Inställda kurser befaras öka under 2021. Även om myndigheten ännu inte har underlag som kan fastställa detta, ger utbildningsanordnarna uttryck för att fler kurser än vanligt har ställts in på grund av pandemin. För 2022 har fler kurser beviljats jämfört med 2021.

Validering har minskat, vilket delvis kan förklaras av pandemin. Under hösten 2021 har antalet rekvisitioner för validering varit lägre jämfört med tidigare år. En del utbildningsanordnare menar att validering var bland det första som prioriterades ner när pandemin kom.

Antalet ansökningar till både grundutbildningen till kontakttolk samt teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar ökade totalt sett under 2020. Det är oklart om ökningen är en effekt av coronapandemin. För teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen minskade emellertid antalet ansökningar under 2021 till ungefär samma nivå som innan uppgången 2020. För grundutbildningen till kontakttolk har myndigheten ännu inga uppgifter om 2021.

Resultat av kvalitetsgranskningar under 2021 visar på goda resultat och stärker bilden av att utbildningsanordnarna har hanterat pandemins utmaningar mycket väl. En stor påverkan är att närträffarna på plats har fått ställas om till distans och att möjligheter till validering och samverkan har försämrats. Även om kvalitetsgranskningarna generellt sett visar på goda resultat, så finns risken att enskilda utbildningar och individer på kort sikt har drabbats negativt vad gäller utbildningskvalitet. Det finns deltagare som behöver särskilda insatser en tid framåt för att komma ifatt för att klara av kvarstående delar av utbildningen.

6.4.2 Pandemins långsiktiga påverkan på tolkutbildningar

Den digitala utvecklingen och anpassningar under pandemin har enligt utbildningsanordnare resulterat i en del förbättringar och effektiviseringar i verksamheten. Utbildningsanordnarna har visat ett intresse för att fortsätta utveckla både tillträdesprocessen och vissa utbildningsmoment så att det ska vara möjligt att utföra delar på distans i framtiden.

Den uteblivna praktiken vid tolkcentraler innebär för vissa individer en missad möjlighet att under utbildningen knyta kontakter med potentiella arbetsgivare. Det är oklart om dessa individer kommer få det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden för tolkar, vilken har varit ansträngd under pandemin. Samtidigt har restriktionerna minskat och behovet av tolkar som fanns redan innan pandemin finns sannolikt kvar.

⁸⁹ Genomströmning avser deltagare som slutfört grundutbildningen till kontakttolk med godkänt resultat senast två månader efter utbildningens slut.

Särskilda anpassningar av tillträdesprocess och hantering av prov och examination som skett under pandemin har enligt utbildningsanordnarna fungerat. Myndigheten har betonat vikten av att dokumentera avsteg från ordinarie processer för att vid behov i efterhand kunna granska hanteringen under pandemin. Ännu finns inga signaler på att rättssäkerheten har äventyrats.

En befarad minskad genomströmning kan få till följd att färre tolkar kommer ut i arbete framöver. Det i sin tur kan leda till utmaningar i att tillgodose samhällets behov av tolkar.

7 Avslutande reflektion

Det råder ingen tvekan om att pandemin på kort sikt har medfört betydande konsekvenser för alla de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för. När det gäller genomförande av utbildningarna gör myndigheten bedömningen att det mesta ändå har fungerat väl.

7.1 Stor omställning

I det korta perspektivet visar telefonintervjuer, enkäter och dialogmöten med utbildningsanordnare att omställningen till distansundervisning i huvudsak har varit ändamålsenlig och fungerat väl, såväl ur organisatoriskt som ur pedagogiskt perspektiv samt att utbildningarna i huvudsak har kunnat genomföras på ett sätt som inte påverkat utbildningsmålen i någon högre utsträckning. Eftersom pandemin inte är över, så kan det fortfarande ske förändringar.

Hittills har en överväldigande majoritet av alla utbildningar som genomförts under pandemin varit tvungna att ställas om på olika sätt. Primärt handlar det om att lägga om till distansundervisning med digitala inslag. När det gäller genomförandet av utbildning är det framför allt de praktiska momenten i utbildningsformerna som inneburit de största utmaningarna.

Även rättssäkerheten har ställts på prov under pandemin – det gäller exempelvis i samband med antagning, urval och vid examination. Myndighetens förhållningssätt har varit att visa tillit till utbildningsanordnarnas förmåga att anpassa utbildningsuppläggen och genomföra nödvändiga åtgärder i kursplanering och i samband med tillträdesprocessen utan behöva särskilda beslut från MYH. Myndigheten har strävat efter att underlätta för utbildningsanordnarna där det varit möjligt och samtidigt betonat vikten av att dokumentera avsteg från ordinarie processer. Så här långt har myndigheten inga indikationer på att rättssäkerheten har äventyrats under pandemin. De intresseorganisationer som företräder utbildningsanordnare har signalerat till myndigheten att både utbildningsledare, lärare och studerande har haft en mycket ansträngande arbetssituation under pandemin. Myndigheten har inte haft möjlighet att tillgodose utbildningsanordnarnas önskemål att ersätta eventuellt ökade kostnader för anpassning av utbildningarna.

Utbildningsanordnarna inom de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för har gjort stora ansträngningar för att genomföra utbildningarna så bra som möjligt. Det vittnar även de studerande som under hösten 2021 svarat på myndighetens enkät – även om en majoritet av de svarande också upplever att pandemin har påverkat utbildningen som helhet negativt med lägre studiemotivation och ökad oro som följd.

Resultaten från den enkät som MYH har genomfört stämmer väl överens med andra undersökningar. Som jämförelse kan nämnas bland annat de resultat som framkommer i den sammanställning av tolv enkätundersökningar från svenska lärosäten som Sveriges förenade elevkårer (SFS) genomförde under 2020. Där visar resultaten på en sjunkande

studiemotivation, ökad oro, försämrat psykiskt välmående, men också att de studerande anser att lärosätena har hanterat situationen relativt bra givet förutsättningarna.⁹⁰

7.2 En tudelad bild

Effekterna av pandemin på kort sikt ger en något tudelad bild. Å ena sidan upplever studerande att den påverkat utbildningarna som helhet negativt – å andra sidan svarar vissa studerande att pandemin påverkat utbildningen positivt som helhet.⁹¹ När det gäller möjligheterna att få stöd från utbildningsanordnarna uppger studerande att pandemin inte påverkat möjligheten alls, samtidigt som lika många ansåg att den påverkat möjligheten negativt. Av de studerande som svarat på enkäten uppger flertalet att utbildningsanordnarna gjort nödvändiga Anpassningar.

Samma tudelade bild framträder när det gäller möjligheten att klara av utbildningen – för vissa studerande har pandemin inte inverkat alls, andra upplever att pandemin har påverkat möjligheten negativt.⁹² Samma mönster gäller de studerandes uppfattning om LIA. Till viss del⁹³ har LIA kunnat genomföras som planerat och inte påverkats av pandemin samtidigt som andra uppger att detta kursmoment påverkats negativt. Studerande på konst- och kulturutbildningar ger också delvis olika bilder av hur de praktiska inslagen har fungerat i utbildningen.

I yrkeshögskolan märks den tudelade bilden även när det gäller utbildningsanordnarnas bedömning av arbetslivets engagemang. Å ena sidan har berört arbetsliv i många fall behövt ha fokus på annat än utbildning och kompetensförsörjning under pandemin, samtidigt som stora kompetensbehov inom vissa branscher lett till att engagemanget ökat. Den snabba digitaliseringen har också medfört att arbetslivet kunnat vara mer närvarande som föreläsare och i ledningsgruppsmöten.

Denna tudelade bild av hur pandemin hittills har påverkat syns även i övriga utbildningsväsendet. Skolverket uppger att den sammantagna bilden i förskola, grund- och gymnasieskola är splittrad – samtidigt som det framkommer problem med möjligheten att upprätthålla stödinsatser, finns det även exempel på att arbetet med stödinsatser under omständigheterna har fungerat bra.⁹⁴

Även Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) gör bedömningen att svenskt utbildningsväsende fungerat relativt väl under pandemin. Distansundervisning är bättre än ingen undervisning alls. Det faktum att Sverige redan låg långt fram avseende digitalisering och datortäthet har bidragit positivt. Samtidigt varnar IFAU för att kunskapsresultaten för studerande kommer att försämrats – särskilt för dem i socialt utsatta områden. Sämre kunskapsresultat skulle dock kunna innebära att unga kan komma att ha det svårt på arbetsmarknaden under lång tid.⁹⁵

7.3 Ändamålsenliga insatser under pandemin

Inom ramen för regeringsuppdraget att följa upp konsekvenserna av coronapandemin för utbildningarna inom myndighetens ansvarsområde ingick även att inhämta kunskap om resultaten av regeringens beslut om insatser. För myndighetens vidkommande är det följande insatser som har varit aktuella under pandemin:

- Försöksverksamhet för en snabbare väg genom yrkeshögskolan

⁹⁰ SFS-rapport-Hur-påverkar-coronapandemin-studenterna-december-2020-2.pdf

⁹¹ Myndigheten för yrkeshögskolan: Studerandeenkät bland studerande på yrkeshögskolan och på konst- och kulturutbildningar hösten 2021

⁹² Ibid

⁹³ Drygt 4 av 10 uppger att LIA i YH-utbildning har kunnat genomföras på en fysisk arbetsplats.

⁹⁴ Ett år med pandemi i förskola och skola och komvux - Skolverket

⁹⁵ r-2021-02-barn-och-unga-under-coronapandemin.pdf

- Extra platser för kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan
- Ökat antal studieplatser på beslutade utbildningar inom yrkeshögskolan
- Stöd till distansundervisning
- Ökad satsning på specialistundersköterskor

Gemensamt för insatserna är att planeringstiden för införande har varit mycket kort, att de fortfarande pågår och att det ännu finns begränsat med data som går att följa upp. Inom försöksverksamheten YH-flex har platserna hittills utnyttjats i relativt låg utsträckning, men de preliminära resultaten visar att de studerande på en YH-flexplats i genomsnitt fått tillgodoräkna sig 60 procent av utbildningen. Även om resultaten endast omfattar en begränsad grupp, pekar resultaten på att modellen för YH-flex som testas i försöksverksamheten bidrar både till att effektivisera användningen av statsbidrag, att det går att genomföra mer omfattande tillgodoräkningen och att YH-flex bidrar till att de studerande tar examen på kortare tid.

De extra platserna för kurser och kurspaket som beviljades i juli 2020 har haft en högre nyttjandegrad än de övriga beviljade platserna för kurser och kurspaket. De extra platserna riktades bland annat till de delar av arbetsmarknaden som drabbats hårdast av pandemin. Utbildningsanordnarna ställde snabbt om och skapade utbildningar som svarade mot behov på arbetsmarknaden som uppkommit på grund av pandemin, till exempel digitalisering inom besöksbranschen och vården, utbildningar inom vårdhygien och smittspårning med mera.

Satsningen på ökat antal platser till befintliga YH-utbildningar riktades mot områden där MYH bedömer att det finns stora kompetensbehov. Hittills ligger nyttjandet av platserna på cirka 75–80 procent.

Den ökade satsningen på specialistundersköterskor har nyligen genomförts och de första utbildningarna har påbörjats och några enskilda resultat går inte att redovisa i nuläget, men den totala nyttjandegraden för utbildningsplatser med inriktning specialistundersköterska ligger på 94 procent.

Antalet studerande har ökat både i yrkeshögskolan och högskolan⁹⁶ under pandemin. Fler studerar i oroliga tider och det är sannolikt effektivt för samhället att erbjuda fler utbildningsplatser – i synnerhet om man kan kanalisera dem mot bristyrken och framtidsbranscher.⁹⁷ En betydlig ökning i övergången från gymnasiestudier till högskolestudier syns också bland dem som examinerades från de högskoleförberedande programmen våren 2020.⁹⁸

För att få ytterligare kunskap om hur flödet från arbetsmarknaden till utbildning har sett ut under pandemin planerar MYH att delta i en registerstudie som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har för avsikt att genomföra. Syftet med studien är att svara på frågan i hur stor utsträckning de som blivit arbetslösa eller korttidspermitterade under pandemin valde att studera. Resultatet planeras att kunna presenteras hösten 2022.

Stödet till distansundervisning omfattade alla utbildningsformer som MYH ansvarar för. Merparten av de utbildningsanordnare som tog del av informationsmaterial, webinarier, poddar och tillfällen till erfarenhetsutbyte uppger att de har haft nytta av stödet, att rätt områden har prioriterats och att insatsen har hjälpt dem att bibehålla eller stärka

⁹⁶ Rekordmånga studenter i högskolan - men en halvering av antalet inresande nybörjare | UKÄ - granskar, analyserar och utvecklar högskolor och universitet (uka.se)

⁹⁷ r-2021-02-barn-och-unga-under-coronapandemin.pdf

⁹⁸ Fler gymnasieexaminerade valde högskolestudier under pandemin (scb.se)

kvaliteten i undervisningen.⁹⁹ Nu märks dock att intresset för att öka kunskapen om distansundervisning minskar och i stället efterfrågas kunskap om flexibla utbildningsupplägg som blandar digital undervisning med fysiska träffar och marknadsföring till nya grupper av studerande.

Sammantaget bedömer myndigheten att satsningarna på fler utbildningsplatser i yrkeshögskolan och distansstöd till de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för har varit ändamålsenliga och bidragit till omställning i genomförande av utbildning, för arbetslivets kompetensförsörjning i stort och för den enskilde individen.

7.4 Pandemins långsiktiga effekter är osäkra

Det är nästintill omöjligt att med säkerhet säga vilka långsiktiga konsekvenser som pandemin kommer att få för de utbildningsformer som MYH ansvarar för.

Myndighetens bedömning är dock att en långsiktig konsekvens av pandemin troligen är att fler utbildningar kommer bedrivas helt eller till en högre grad på distans. Intresset bland utbildningsanordnare för att utveckla olika former av "hybridupplägg" där det finns en fördel med att ha en variation mellan fysiska träffar och digitalt innehåll, kommer troligen att öka.

Det är sannolikt inte bara utbildningar som kommer att utveckla hybridlösningar. Även synen på vad en arbetsplats är kan komma att förändras. Förmodligen kommer fler att vilja fortsätta att arbeta hemma efter pandemin, men inte alltid, vilket i sin tur ställer krav på hybridlösningar som komplement till den fysiska arbetsplatsen. Detta kan komma att påverka hur LIA genomförs i yrkeshögskolan i framtiden. Det gäller inte minst för utbildningar som är inriktade mot innovativa yrkesroller. Hybridlösningar på arbetsplatsen skulle sannolikt påverka hur handledning kommer att utformas under LIA:n och vilka möjligheter som studerande har att nätverka med en potentiell arbetsgivare.

7.4.1 Svårbedömt kompetensbehov

En trolig konsekvens är också att yrkeshögskolans betydelse som ett verktyg i omställning långsiktigt förstärks och att utbildningsformen även fortsatt kan bidra till kunskapslyft för många inom bland annat digitalisering, automatisering och klimatomställning. Pandemin har visat att kompetensbehoven hastigt förändras, vilket innebär att utbudet i yrkeshögskolan snabbt kan behöva ändra inriktning. Det betyder i sin tur att det kommer vara ännu svårare att analysera kompetensbehov på arbetsmarknaden samt att ett alltför stabilt utbud och långa beslutscykler skulle kunna hindra nödvändiga delar av yrkeshögskolans utbud från att förändras med kort varsel.

Analysen av kompetensbehovet och utbudet i yrkeshögskolan kommer också att påverkas av att branscherna har drabbats av pandemin i så olika grad. Under pandemin tvingades omkring 50 000 anställda lämna besöksbranschen. När nu efterfrågan är påtaglig blir krisen under pandemin något av en framtida kompetenskris för branschen som helhet.¹⁰⁰ Den utveckling som MYH noggrant behöver följa är i vilken utsträckning tidigare anställda i branschen återvänder och hur pass attraktiv branschen är för nya sökande till YH-utbildning inom dessa utbildningsinriktningar.

Även kultursektorn riskerar att drabbas av en bestående kompetensflykt då många har tvingats lämna sektorn för att arbeta med annat, vilket i sin tur långsiktigt kan påverka sökandes intresse för konst- och kulturutbildningar. Likaså riskerar snedrekryteringen till utbildningarna öka då svårigheter att försörja sig och brister i trygghetssystemen blivit synliga under pandemin.¹⁰¹

⁹⁹ Slutrapport distansstödsprojektet, dnr MYH 2020/1632

¹⁰⁰ "Coronakrisen har också blivit en kompetenskris": Besöksliv (besoksliv.se)

¹⁰¹ <https://www.regeringen.se/4a8386/contentassets/c96ef2e953fd481ebb68d41b980a1d0a/fran-kris-till-kraft-aterstart-for-kulturen-sou-202177.pdf>

Om en allt större del av utbildningarna i yrkeshögskolan kommer att ske på distans eller med fler distansinslag, kommer sannolikt myndighetens arbete med omvärldsanalys påverkas. Det kommer att bli svårare att bedöma lämpligheten i en utbildnings regionala placering utifrån arbetslivets behov. Det kan också komma att påverka de arbetslivsrepresentanter i ledningsgrupper som representerar ett lokalt och regionalt arbetsliv. Om en allt större del av utbildningarna bedrivs på distans och inte har en tydlig koppling till en lokal arbetsmarknad, kan arbetslivets engagemang på lokal nivå riskera att minska.

Pandemin har på kort tid tvingat fram mer effektiva lösningar hos många företag och i utbildningsväsendet. De stora ekonomisk-politiska stimulanserna verkar som stöd för konjunkturåterhämtning och kan rätt utformade underlätta strukturomvandling.¹⁰² Kraftigare effekter av försämrad utbildningskvalitet under pandemin och långvariga arbetslöshetsperioder kan dock göra att människors kompetens och arbetslivserfarenhet minskar samt att sysselsättningen faller. Unga som kommer ut på arbetsmarknaden under en lågkonjunktur riskerar högre arbetslöshet och lägre inkomster i uppåt tio år efter examen jämfört med dem som har turen att påbörja sitt arbetsliv i en högkonjunktur.¹⁰³

Även om pandemin i hög grad har haft konsekvenser för alla de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för, så är den sammantagna bedömningen – trots stor osäkerhet om långsiktiga konsekvenser – att pandemins påverkan på utbildningsformerna som helhet är relativt begränsad. Det är dock av yttersta vikt för MYH att noggrant följa utvecklingen avseende pandemins effekter på utbildningsväsendet i allmänhet och på de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för i synnerhet.

¹⁰² [Fördjupning - De långsiktiga ekonomiska effekterna av pandemin är osäkra \(riksbank.se\)](#)

¹⁰³ r-2021-02-barn-och-unga-under-coronapandemin.pdf

Bilaga 1

Studerandeenkät yrkeshögskoleutbildningar

Har coronapandemin påverkat din yrkeshögskoleutbildning?

Den här enkäten vänder sig till dig som studerat på en yrkeshögskoleutbildning under första halvåret 2021. Har du studerat på flera yrkeshögskoleutbildningar under första halvåret 2021 så svara för den utbildning du påbörjade först.

1. Vilken studieform har din utbildning om du bortser från eventuella anpassningar på grund av coronapandemin?

☐ Bunden

☐ Distans → Gå till fråga 3

2. Hur har studieformen på din utbildning påverkats av coronapandemin?

☐ Har helt ställts om från bunden form till distansundervisning

☐ Har delvis eller under vissa perioder ställts om från bunden form till distansundervisning

☐ Har inte påverkats

3. Hur upplever du att coronapandemin har påverkat...?

	Stor negativ påverkan	Viss negativ påverkan	Ingen påverkan	Viss positiv påverkan	Stor positiv påverkan	Vet inte/ Ej aktuellt
a) ...din utbildning som helhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ... din LIA (Lärande i arbete)/praktik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) ...din möjlighet att klara av utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) ... din möjlighet att få det stöd du behövde från skolan för att genomföra utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Innehåller/innehöll din utbildning LIA (Lärande i arbete)/praktik?

☐ Ja

☐ Nej → Gå till fråga 6

5. Hur har din LIA/praktik genomförts under coronapandemin?*(Du kan svara med flera alternativ)*

- ☐ LIA/praktik har genomförts som planerat fysiskt på en arbetsplats
- ☐ LIA/praktik har genomförts på en arbetsplats men istället för fysiskt på arbetsplatsen genomfördes den helt eller delvis på distans
- ☐ LIA/praktik skulle ha genomförts på en arbetsplats men ersattes helt av en teoretisk kurs ordnad av skolan
- ☐ LIA/praktik flyttades fram
- ☐ Utbildningen har inte haft någon inplanerad LIA/praktik under coronapandemin
- ☐ Annat, skriv vad.....

6. Upplever du att coronapandemin har påverkat din möjlighet att gå klart utbildningen inom ordinarie tid?

- ☐ Ja
- ☐ Nej —————→ Gå till fråga 8
- ☐ Kan inte bedöma —————→ Gå till fråga 8

7. På vilket/vilka sätt har coronapandemin påverkat din möjlighet att gå klart utbildningen inom ordinarie tid?*(Du kan svara med flera alternativ)*

- ☐ Jag kunde inte genomföra min LIA/praktik
- ☐ Jag kunde inte tillgodogöra mig undervisningen när den genomfördes digitalt
- ☐ Jag kunde inte genomföra prov och examinationer
- ☐ Jag fick inte det stöd jag behövde
- ☐ Annat sätt, skriv vilket:

8. Hur nöjd eller missnöjd är du som helhet med skolans anpassningar för att få utbildningssituationen att fungera under coronapandemin?

- ☐ Mycket nöjd
- ☐ Ganska nöjd
- ☐ Varken nöjd eller missnöjd
- ☐ Ganska missnöjd
- ☐ Mycket missnöjd
- ☐ Ingen åsikt

9. Hur väl stämmer följande påståenden?*Du svarar på en skala 1–5 där 1=Stämmer inte alls och 5=Stämmer helt*

	Stämmer inte alls			Stämmer helt			Ingen åsikt/ Ej aktuellt
	1	2	3	4	5		
a) Informationen jag fått från skolan om coronapandemin har <u>varit tydlig</u>	☐	☐	☐	☐	☐		☐
b) Jag har fått den <u>information jag behövt</u> från skolan om coronapandemins påverkan på min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐		☐

Studiesituation och välbefinnande**10. Hur väl stämmer följande påståenden med din studiesituation och välmående under coronapandemin?***(Du svarar på en skala 1–5 där 1=Stämmer inte alls och 5=Stämmer helt)*

	Stämmer inte alls			Stämmer helt			Ingen åsikt/ Ej aktuellt
	1	2	3	4	5		
a) Jag tycker att det har fungerat bra med distansstudier under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
b) Jag har haft bra förutsättningar hemma för distansstudier under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
c) Jag har haft bra kontakt med mina klasskamrater under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
d) Jag har haft bra kontakt med mina lärare/handledare under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
e) Jag har upplevt oro för att pandemin påverkar mina möjligheter att få jobb i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐		☐

11. Hur upplever du att coronapandemin har påverkat ...?

	Mycket negativt	Negativt	Ingen påverkan	Positivt	Mycket positivt	Ingen åsikt/ Ej aktuellt
a) ... ditt välmående	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ... din studiemotivation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) ... din förmåga att koncentrera dig på studierna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Har du några övriga synpunkter på hur det fungerat att studera på utbildningen under coronapandemin?**Om din utbildning**

(Kom ihåg att om du studerade på flera yrkeshögskoleutbildningar under första halvåret 2021 ska du svara för den utbildning som du påbörjade först.)

Vilket år började du på utbildningen?

- ☐ 2019 eller tidigare
☐ 2020 eller 2021

Studerar du fortfarande på utbildningen?

- ☐ Ja
☐ Nej, utbildningen är avslutad
☐ Nej, jag hoppade av utbildningen innan den avslutades
☐ Nej, annat

Om dig

Är du kvinna eller man?

☐ Kvinna

☐ Man

Hur gammal är du?

☐ 24 år eller yngre

☐ 25 - 29 år

☐ 30 - 39 år

☐ 40 år eller äldre

Bilaga 2

Studerandeenkät konst- och kulturutbildningar

Har coronapandemin påverkat din konst- och kulturutbildning?

Den här enkäten vänder sig till dig som studerat på en konst- och kulturutbildning under första halvåret 2021. Har du studerat på flera konst- och kulturutbildningar under första halvåret 2021 så svara för den utbildning du påbörjade först.

1. Vilken studieform har din utbildning om du bortser från eventuella anpassningar på grund av coronapandemin?

☐ Bunden

☐ Distans → Gå till fråga 3

2. Hur har studieformen på din utbildning påverkats av coronapandemin?

☐ Har helt ställts om från bunden form till distansundervisning

☐ Har delvis eller under vissa perioder ställts om från bunden form till distansundervisning

☐ Har inte påverkats

3. Hur upplever du att coronapandemin har påverkat...?

	Stor negativ påverkan	Viss negativ påverkan	Ingen påverkan	Viss positiv påverkan	Stor positiv påverkan	Vet inte/Ej aktuellt
a) ...din utbildning som helhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ... din LIA (Lärande i arbete)/praktik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) ...din möjlighet att klara av utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) ... din möjlighet att få det stöd du behövde från skolan för att genomföra utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Innehåller/innehöll din utbildning LIA (Lärande i arbete)/praktik?

☐ Ja

☐ Nej → Gå till fråga 6

5. Hur har din LIA/praktik genomförts under coronapandemin?*(Du kan svara med flera alternativ)*

- ☐ LIA/praktik har genomförts som planerat fysiskt på en arbetsplats
- ☐ LIA/praktik har genomförts på en arbetsplats men istället för fysiskt på arbetsplatsen genomfördes den helt eller delvis på distans
- ☐ LIA/praktik skulle ha genomförts på en arbetsplats men ersattes helt av en teoretisk kurs ordnad av skolan
- ☐ LIA/praktik flyttades fram
- ☐ Utbildningen har inte haft någon inplanerad LIA/praktik under coronapandemin
- ☐ Annat, skriv vad.....

6. Upplever du att coronapandemin har påverkat din möjlighet att gå klart utbildningen inom ordinarie tid?

- ☐ Ja
- ☐ Nej —————→ Gå till fråga 8
- ☐ Kan inte bedöma —————→ Gå till fråga 8

7. På vilket/vilka sätt har coronapandemin påverkat din möjlighet att gå klart utbildningen inom ordinarie tid?*(Du kan svara med flera alternativ)*

- ☐ Jag kunde inte genomföra min LIA/praktik
- ☐ Jag kunde inte tillgodogöra mig undervisningen när den genomfördes digitalt
- ☐ Jag kunde inte genomföra prov och examinationer
- ☐ Jag fick inte det stöd jag behövde
- ☐ Annat sätt, skriv vilket:

8. Hur nöjd eller missnöjd är du som helhet med skolans anpassningar för att få utbildningssituationen att fungera under coronapandemin?

- ☐ Mycket nöjd
- ☐ Ganska nöjd
- ☐ Varken nöjd eller missnöjd
- ☐ Ganska missnöjd
- ☐ Mycket missnöjd
- ☐ Ingen åsikt

9. Hur väl stämmer följande påståenden?*Du svarar på en skala 1–5 där 1=Stämmer inte alls och 5=Stämmer helt*

	Stämmer inte alls				Stämmer helt		Ingen åsikt/ Ej aktuellt
	1	2	3	4	5		
a) Informationen jag fått från skolan om coronapandemin har <u>varit tydlig</u>	☐	☐	☐	☐	☐		☐
b) Jag har fått den <u>information jag behövt</u> från skolan om coronapandemins påverkan på min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐		☐

Studiesituation och välbefinnande**10. Hur väl stämmer följande påståenden med din studiesituation och välmående under coronapandemin?***(Du svarar på en skala 1–5 där 1=Stämmer inte alls och 5=Stämmer helt)*

	Stämmer inte alls				Stämmer helt		Ingen åsikt/ Ej aktuellt
	1	2	3	4	5		
a) Jag tycker att det har fungerat bra med distansstudier under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
b) Jag har haft bra förutsättningar hemma för distansstudier under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
c) Jag har haft bra kontakt med mina klasskamrater under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
d) Jag har haft bra kontakt med mina lärare/handledare under pandemin	☐	☐	☐	☐	☐		☐
e) Jag har upplevt oro för att pandemin påverkar mina möjligheter att få jobb i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐		☐

11. Hur upplever du att coronapandemin har påverkat ...?

	Mycket negativt	Negativt	Ingen påverkan	Positivt	Mycket positivt	Ingen åsikt/ Ej aktuellt
a) ... ditt välmående	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ... din studiemotivation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) ... din förmåga att koncentrera dig på studierna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Har du några övriga synpunkter på hur det fungerat att studera på utbildningen under coronapandemin?**Om din utbildning**

(Kom ihåg att om du studerade på flera konst- och kulturutbildningar under första halvåret 2021 ska du svara för den utbildning som du påbörjade först.)

Vilket år började du på utbildningen?

- ☐ 2019 eller tidigare
☐ 2020 eller 2021

Studerar du fortfarande på utbildningen?

- ☐ Ja
☐ Nej, utbildningen är avslutad
☐ Nej, jag hoppade av utbildningen innan den avslutades
☐ Nej, annat

Om dig

Är du kvinna eller man?

☐ Kvinna

☐ Man

Hur gammal är du?

☐ 24 år eller yngre

☐ 25 - 29 år

☐ 30 - 39 år

☐ 40 år eller äldre

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se